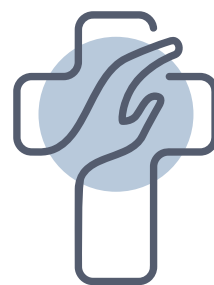

2026. XXXV. évfolyam, 2. szám

SZOLGATÁRS

baptista folyóirat

szolgotars.hu

Isten Lelke miképpen teremt
lelki közösséget az általa
formált alakzatokban?

Lelkiségünk alapigéi

A keresztény gyülekezetek
megadják magukat?

Amikor a prédikációk közösségi
média-tartalommá válnak

Hogyan mérjük
a keresztény érettséget?

Az igazi kincs

Tartalom

BIBLIATANULMÁNY

Sárvári Tamás Attila

Isten Lelke miképpen teremt lelki közösséget az általa formált alakzatokban?

Megváltói átalakulás és szervezeti differenciálódás a jeruzsálemi gyülekezetben (ApCsel 6,1-7).....3

TEOLÓGIA

Vas Ferenc

Lelkiségünk alapigéi12

Háló Gyula

A keresztény gyülekezetek megadják magukat?20

Tim Challies

Amikor a prédikációk közösségi média-tartalommá válnak24

Alistair Chalmers

Hogyan mérjük a keresztény érettséget?26

GYŰLEKEZETNÖVEKEDÉS

Birkás-Ferreira Zsófia és Bacsó Benjámín

A magyarországi baptista gyülekezetplántálás aktuális helyzetének elemzése egy pilot kutatás szempontjából29

IRODALOM

Dr. Rusz Gábor

Az igazi kincs Novella36

EGYHÁZTÖRTÉNELEM

Kelemen Sándor Tomi

A „Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről...” című anabaptista kiadvány44

BESZÁMOLÓ

Dr. Mészáros Kálmán

Találkozók, elvonulások, jubileumi események54

Könyvajánlók58

A Szolgatárs folyóirat a **Magyarországi Baptista Egyház** kiadványa

Felelős szerkesztő: **Sinka Csaba**

Felelős kiadó: **Papp János** egyházelnök

Tördelőszerkesztő: **Sinka Csaba**

A lap ára: 1750 Ft.

Előfizethető a kiadóhivatalnál.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

1068 Budapest, Benczúr u. 31.

Telefon: 20-886-0410

www.szolgatars.hu

szolgatars@gmail.com

ISSN 1218-425X

A cikket lektorálta: **dr. Várady Endre**

Nem pusztán a Pünkösöd utáni naptári időszak adja aktualitását a kidolgozott témának, hanem az újszövetségi gyülekezetek kezdettől napjainkig tapasztalható dinamikája, megküzdési gyakorlata. Nívós szakirodalmakat felvonultató, ezek forrásait precízen lábjegyzetelő módon fejti ki a címben vállalt témát a szerző, felfedezve és végigvonultatva a Loder-féle modell és az Acta 6-ban leírt szituáció párhuzamát. Külön értékét adja a cikknek az eredeti görög szakkifejezések alkalmazása, a minél korhűbb és pontosabb értelmezés céljából.

Sárvári Tamás Attila

ISTEN LELKE MIKÉPPEN TEREMT LELKI KÖZÖSSÉGET AZ ÁLTALA FORMÁLT ALAKZATOKBAN?

Megváltói átalakulás és szervezeti differenciálódás a jeruzsálemi gyülekezetben (ApCsel 6,1-7)

BEVEZETÉS

A gyülekezeti élet egyik visszatérő tapasztalata, hogy a növekedés és az élő közösség nem feszültségmentes állapotot tükröznek. A különböző háttérrel érkező emberek, az eltérő igények és a szolgálatok bővülése újra és újra olyan helyzeteket hoznak létre, amelyekben a közösségnek irányt kell találnia. Ezek a pillanatok gyakran bizonytalansággal járnak együtt, ugyanakkor lehetőséget is hordoznak magukban: lehetőséget arra, hogy a közösség mélyebben megértse saját működését és küldetését. Saját szolgálati tapasztalataim során is többször találkoztam olyan helyzetekkel, amelyek első látásra gyakorlati problémának tűntek, mégis hamar kiderült, hogy mögöttük mélyebb lelki és közösségi kér-

dések húzódnak meg. Ezekben a helyzetekben különösen hangsúlyossá vált számomra a kérdés, hogy miként vezet a Szentlélek egy közösséget akkor, amikor az út nem egyértelmű, és amikor a megszokott minták már nem adnak elegendő választ?

Ez a dolgozat ebből a kérdésfelvetésből indul ki. Az Apostolok cselekedetei hatodik fejezete olyan bibliai igeszakasz, amely különösen érzékenyen ragadja meg ezt a valóságot. A hellénista és a héber háttérű zsidók közötti feszültség nem csak egy történeti epizód, hanem olyan helyzet, amelyben a közösségnek új módon kell megtalálnia a rendjét. A történet kibontakozása során azonban világossá válik, hogy a megoldás egy olyan folyamat eredménye lesz, amelyben a Szentlélek vezetése meghatározó szerepet játszik. A tanulmány célja tehát

„A kérdés végső soron az, hogy miként válik láthatóvá a Szentlélek munkája egy közösség életében, és hogyan formálja azt úgy, hogy az képes legyen betölteni küldetését közvetlen vagy éppen közvetett környezetében?”

ezekhez a gondolatokhoz igazodva annak feltárása, hogy miként jelenik meg a megváltói átalakulás folyamata ebben a bibliai szakaszban, és hogyan formálódik a közösség a Szentlélek vezetése által. Ehhez a vizsgálathoz James E. Loder megváltói átalakulás-modellje kínál egy értelmezési keretet, amely segít felismerni azokat a lépéseket, amelyek a konfliktustól a megújult rendig vezetnek. A modell alkalmazása lehetőséget ad arra, hogy a szöveg ne csupán történeti leírásként, hanem dinamikus, folyamatszerűen jelenjen meg.

A dolgozat tehát nem egy bibliai szöveg elemzésére vállalkozik, hanem arra is, hogy hozzájáruljon a gyülekezeti élet mélyebb megértéséhez. A kérdés végső soron az, hogy miként válik láthatóvá a Szentlélek munkája egy közösség életében, és hogyan formálja azt úgy, hogy az képes legyen betölteni küldetését közvetlen vagy éppen közvetett környezetében?

1) ISMERETELMÉLETI ÉS BIBLIAI KERET

1.1. A megváltói átalakulás fogalma

James E. Loder megváltói átalakulásról szóló modellje a gyakorlati teológia egyik sajátos, interdiszciplináris megközelítése, amely a teológia, a pszichológia és a filozófia határterületén helyezkedik el. Loder abból az alapvető felismerésből indul ki, hogy az emberi életben végbemenő mély változások nem írhatók le önmagukban fejlődési kategóriákkal, hanem olyan átalakulásként értelmezendők, amely az egész személyt érinti és végső soron a Szentlélek munkájával áll kapcsolatban. Ebből következően a lelki fejlődés tulajdonképpen az emberi fejlődés egyik központi kérdése és dinamikája.¹

Loder szerint az emberi szellem különleges helyet foglal el a teremtett valóságban, mivel nyitott a transzcendens felé és ebben a nyitottságban válik képessé az átalakulás befogadására. A lelki fejlődés pontos ezért nem redukálható sem intellektuális belátásra, sem érzelmi tapasztalatra, hanem egy olyan integratív folyamatként jelenik meg, amelyben az emberi tapasztalat és az isteni valóság találkozása történik meg.² Ez a dinamika egyfajta kreatív feszültségben bontakozik

ki, ahol a „fenti” és „lenti” dimenziók egymást áthatva formálják az emberi életet³, miközben az emberi szellem végső értelemben a transzcendens forrásra utalt. Ez az összefüggés különösen világosan jelenik meg abban az analógiában, amelyet Loder az emberi kreativitás és a Szentlélek munkája között lát. Amint azt Wright hangsúlyozza írásában, az emberi szellem kreatív megnyilvánulásai – legyen szó tudományos felismerésről vagy liturgikus dicséretéről – analóg módon kapcsolódnak a Szentlélek még mélyebb és átfogóbb átalakító hatásához.⁴ Ez az analógia nem pusztán szemléltető eszköz, hanem teológiai állítás: az emberi megismerés és cselekvés nyitott arra a transzcendens valóságra, amely képes azt átformálni és új minőségbe emelni.

A megváltói átalakulás azonban nem konfliktusmentes folyamat. Éppen ellenkezőleg: Loder szerint az átalakulás dinamikája rendszerint egyfajta kreatív feszültségből indul ki, amelyben az emberi élethelyzet és az isteni valóság találkozása krízist idéz elő. Ez a feszültség nem kerülendő, hanem a változás szükséges feltétele, amely az egész személy mély és aktív részvételét igényli. Az ilyen tapasztalat nem elszakítja az embert a valóságtól, hanem a világban élő, konkrét személyként vonja be őt az átalakulás folyamatá-

1. Lee, Jong Hwa: James E. Loder tanulmánya az emberi fejlődésről az egyházi szolgálat vezetésével kapcsolatban. Fáklya Háromság folyóirat, 2003/6. szám. 103. o.

2. Uo. 103. o.

3. Uo. 103. o.

4. Wright, Dana R.: A személyes tudás átalakulása: James Loder neokhalkédoni tanulmánya a gyakorlati teológiáról. *Hagyomány és Felfedezés*, 42/2. 35. o.

„A megváltói átalakulás dinamikája nem érthető meg a Szentlélek személyének és munkájának figyelembevételével nélkül.”

ba.⁵ Loder ezt a folyamatot egy jól körülhatárolható modellben írja le, amely az átalakulás egymást követő szakaszait ragadja meg. Az átalakító esemény logikája öt lépésben foglalható össze: konfliktus a kontextusban, közzjáték és keresés, intuitív felismerés, felszabadulás és újrarendezés, valamint értelmezés és megerősítés.⁶ Ez a modell egy pszichológiai leírásnál egy olyan teológiai értelmezési keret is, amely lehetővé teszi annak feltárását, hogy miként történik meg az emberi életben – és tágabb értelemben a közösségekben – a Szentlélek által végbemenő átalakulás.

1.2. A Szentlélek szerepe a közösség formálásában

A megváltói átalakulás dinamikája nem érthető meg a Szentlélek személyének és munkájának figyelembevételével nélkül. A Szentlélek nem csupán egy teológiai fogalom vagy absztrakt erő, hanem élő, személyes valóság, aki az Isten általi élet láthatatlan hordozója és közvetítője. Amint Robert Duncan Culver írja, a Lélek nem mérhető és nem birtokolható, hanem csak befogadható, mint személyes jelenlét, aki mindent áthat és az élet forrása.⁷ Ez a személyes jelleg alapvetően meghatározza a közösség formálásának módját is: a közösség nem mechanikus szerveződés, hanem a Lélek jelenlétéből fakadó élettel teli szerveződés eredménye.

A Szentlélek teológiai vizsgálata mind a múltban, mind a jelenben kiemelt jelentőséggel bír, amit a témával foglalkozó szakirodalom folyamatos bővülése is mutatja.⁸ A tudományos érdeklődésen túl annak is felismerése, hogy a keresztény közösség léte és működése szorosan összefügg a Lélek munkájával. A Lélek azon túl, hogy az egyéni hívő életében tevékeny, közösségformáló erőként is jelenik meg, aki egységet teremt, irányt ad és rendet hoz létre a gyülekezet életében. Ebből következően alapvető jelentőségű a különbségtétel az

emberi és a Lélek szerinti közösség között. Bonhoeffer szerint minden keresztény közösség életkérdése, hogy képes-e megkülönböztetni az emberi elképzelésekből fakadó közösségi formákat attól a valóságtól, amely Istenből ered.⁹ A közösség egészsége azon múlik, hogy nem önálló mozgalomként vagy emberi konstrukcióként tekint önmagára, hanem az egyetemes egyház részeként, az ige rendje alatt él.

1.3. Az Apostolok cselekedetei, mint teológiai narratíva

Az Apostolok cselekedetei könyve a feltámadt Krisztus munkájának folytatását mutatja be az egyház életében. Lukács már a mű elején utal arra, hogy korábbi írásában, amit Jézus tett és tanított kezdettől fogva¹⁰ foglalta össze, ezzel jelezve, hogy az ApCsel ennek a történetnek a továbbvitele a tanítványok és a közösség életében.¹¹ A hangsúly így végig azon az isteni cselekvésen marad,

5. Ministry, International journals for pastors honlapja – <https://www.ministrymagazine.org/archive/1991/09/the-transforming-moment> – Utolsó letöltés: 2026.04.15.

6. Loder, James R.: *The Transforming Moment*. Harper & Row, New York, 1981. 25. o.

7. Culver, Robert Duncan: *Bibliai, történeti és rendszeres keresztyén teológia* – 1. kötet. Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, Budapest, 2010. 145. o.

8. Burke J. Trevor – Warrington, Keith (Szerk.): *A Biblical Theology of the Holy Spirit*. Society for Promoting Christian Knowledge, London, 2014. 20. o.

9. Bonhoeffer, Dietrich: *Közösségben*. Harmat Kiadó, Luther Kiadó, Budapest, 2024. 28. o.

10. ApCsel 1,1

11. Remmers, Arend: *Az Újszövetség áttekintése*. Evangéliumi Kiadó és Iratmisszió, Budapest, 2013. 42. o.

„Az Apostolok cselekedetei 6,1 a jeruzsálemi gyülekezet életének egy olyan pontját tárja elénk, ahol a közösség növekedése új feszültségeket hoz felszínre.”

amely a közösség történetében bontakozik ki.

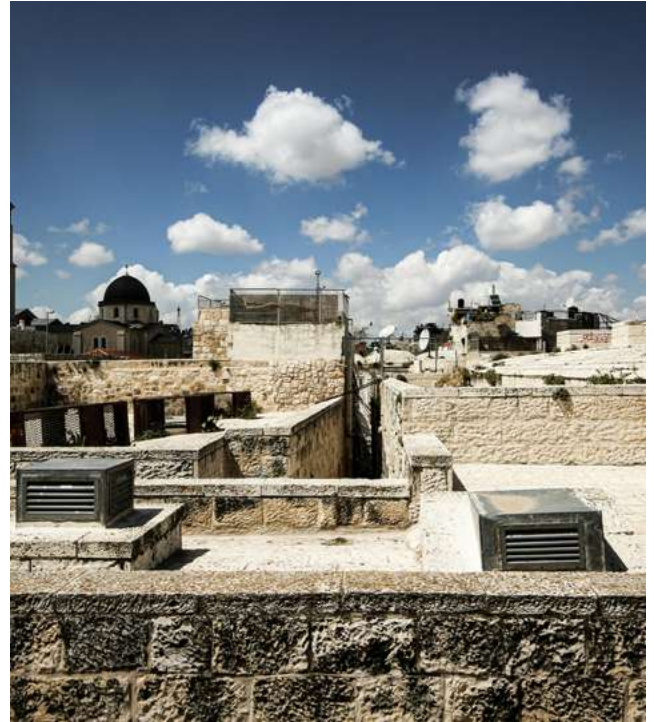
A könyv célját Merill C. Tenney úgy írja le, mint amely egyszerre erősíti a hitet és történeti keretben teszi érthetővé Isten cselekedeteit.¹² Az elbeszélés ezért azon túl, hogy események sorozataként olvasható, olyan folyamat is egyben, amelyben a közösség élete a Szentlélek vezetése alatt formálódik. A narratíva szerkezete is ezt a kibontakozást követi. Carson és Moo bevezetéssel foglalkozó könyvükben rámutatnak arra, hogy az Apostolok cselekedetei az evangélium terjedésének egymást követő szakaszait ábrázolja, összhangban az ApCsel 1,8 programadó kijelentésével¹³. A jeruzsálemi szakasz egyik lezáró pontja az ApCsel 6,7, amely a közösség megszilárdulásának és növekedésének állomását jelöli.¹⁴ Ebben a keretben az ApCsel 6,1–7 olyan szakaszként jelenik meg, ahol a közösség belső feszültsége új felismerésekhez és szervezeti átrendeződéshez vezet. A következőkben ezt az igeszakaszt a megváltói átalakulás dinamikája és a Szentlélek közösségformáló munkája felől fogjuk tehát vizsgálni, különös tekintettel a diakónusok kiválasztásának folyamatára.

2) MEGVÁLTÓI ÁTALAKULÁS A JERUZSÁLEMI GYÜLEKEZETBEN

2.1. Konfliktus a kontextusban (ApCsel 6,1)

Azokban a napokban pedig, mivel nőtt a tanítványok száma, a görögül beszélő zsidók zúgolódní kezdtek a héberül beszélők ellen, hogy a naponkénti gondoskodásban elhanyagolják a közülük való özvegyasszonyokat.¹⁵

Az Apostolok cselekedetei 6,1 a jeruzsálemi gyülekezet életének egy olyan pontját tárja elénk, ahol a közösség növekedése új feszültségeket hoz felszínre. A szöveg hangsúlyozza, hogy mivel nőtt a tanítványok száma¹⁶, zúgolódás támadt a közösségen belül. Láthatjuk, hogy a növekedés tehát nemcsak az evangélium terje-

dését jelenti, hanem egyben új kihívásokat is teremt a közösségi élet szervezésében. A konfliktus háttérében a hellenista és a héber zsidók közötti különbség áll. A görög szövegben a ἑλληνισταί¹⁷ (hellenisztai) és ἑβραῖοι¹⁸ (hebraioi) kifejezések szerepelnek, melyek amellet, hogy nyelvi eltérést jelölnek, egy tágabb kulturális és társadalmi különbségre utalnak. Longenecker megjegyzi, hogy a „görög zsidók” és „héber zsidók” megkülönböztetés jobban visszaadja ezt a valóságot, mintha csak egy nyelvi alapú értelmezés lenne.¹⁹ A közösségen belüli feszültség így nem egy marginális kérdésből fakad, hanem a növekvő létszám mellett a különböző háttérrel rendelkező csoportok együttélésének nehézségeiből. Azt is láthatjuk viszont, hogy konkrét probléma az özvegyek mindennapi ellátásával kapcsolatban jelentkezik. A szöveg szerint a hellenista özvegyek háttérbe

12. Tenney, Merill C.: Újszövetségi bevezető. Keresztény Ismeretterjesztő Alapítvány, Budapest, 2019. 270. o.

13. ApCsel 1,8: Ellenben erőt kaptok, amikor eljön hozzátok a Szentlélek, és tanúim lesztek Jeruzsálemben, egész Júdeában és Samáriában, sőt a föld végső határáig.

14. Carson, D. A. – Moo, Douglas J.: Bevezetés az Újszövetségbe. Keresztény Ismeretterjesztő Alapítvány, Budapest, 2007. 283. o.

15. ApCsel 6,1 (RÚF)

16. ApCsel 6,1a

17. ἑλληνισταί (ἑλληνιστής): Görög módra élő, görögül beszélő, hellenista zsidó, diaszpóra zsidó, aki már nem anyanyelvű. – Varga Zsigmond J.: Görög-magyar szótár az Újszövetség irataihoz. Magyar Bibliatársulat, Kálvin Kiadó, Budapest, 2020. 304. o.

18. ἑβραῖοι (ἑβραῖος): Izraelita, azok méltóságneve a pogányokkal ellentétben, héber, arám nyelven beszélő zsidóság. – Varga i. m. 249. o.

19. Longenecker, Richard N.: Acts. Zondervan Academic, 2017. 332. o.

„A hangsúly nem a szolgálatok közötti hierarchián, hanem azok rendjén és megfelelő elosztásán, felosztásán van.”

szorultak a napi szolgálatban, ami zúgolódást váltott ki a közösségben. Stott rámutat arra, hogy a panasz közvetve az apostolok felé irányult, akiknek felelőssége volt az adományok igazságos elosztása.²⁰

Ebben a helyzetben így a konfliktus nem a közösség működésének zavaró mellékjelenségeként jelenik meg, hanem annak szerves részeként. A tanítványok számának növekedése és a szolgálat bővülése olyan strukturális kérdéseket vet fel, amelyek korábban nem jelentkeztek ilyen élesen. A közösség belső differenciálódása így szükségszerűen együtt jár a feszültségek megjelenésével. A megváltói átalakulás szempontjából ez a helyzet emiatt tehát a folyamat kiindulópontjaként értelmezhető. A konfliktus nem zárja le a közösség történetét, hanem egy olyan pontot jelöl, ahol a meglévő működési forma már nem képes megfelelően kezelni az új helyzetet. A feszültség ezzel együtt teret nyit annak a folyamatnak, amelyben a közösség új felismerésekhez jut és új rendet alakít ki Isten Lelkének segítségével.

2.2. Közjáték és keresés (ApCsel 6,2)

Ekkor összehívta a tizenkettő a tanítványok egész gyülekezetét, és ezt mondták nekik: Nem helyes az, hogy az Isten igéjét elhanyagolva mi szolgáljunk az asztaloknál.²¹ A kialakult feszültségre az apostolok a közösséget bevonva keresik a helyes irányt és nem azonnali megoldással reagálnak. A tizenkettő összehívja a tanítványok egész gyülekezetét, ami arra utal, hogy a döntés nem zárt vezetői körben születik meg, hanem a közösség egészének részvételével. A megszólalásuk középpontjában az a felismerés áll, hogy nem helyes, ha az Isten igéjének szolgálata háttérbe szorul a gyakorlati feladatok miatt. Ez a megfogalmazás nem a különböző szolgálatok értékét különbözteti meg, hanem inkább a hangsúlyok helyes meghatározását jelöli ki. Ahogyan Bruce is megerősíti ezt a gondolatot, az asztaloknál szolgálás nem alacsonyabb rendű feladat, hanem olyan szükséges szolgálat, amely azonban nem tartozik az apostolok elsődleges elhívásához.²²

A szövegben megjelenő διακονία²³ kifejezés itt még általános értelemben szerepel és minden szolgálatra vonatkozik, legyen az igei vagy gyakorlati. Ez arra utal, hogy a közösség életében egymást kiegészítő szolgálati formák jelennek meg. A hangsúly nem a szolgálatok közötti hierarchián, hanem azok rendjén és megfelelő elosztásán, felosztásán van. Ehhez kapcsolódva, a közjáték és keresés szakasza a megváltói átalakulás folyamatában azt az állapotot mutatja meg, melyben a közösség felismeri, hogy a fennálló működési rend korrekcióra szorul. Az apostolok döntése nem a konfliktus megszüntetésére irányul, hanem annak olyan rendezésére, amelyben a közösség egésze tovább tud növekedni, miközben a különböző szolgálatok a maguk helyén és rendjében működnek.

2.3. Intuitív felismerés (ApCsel 6,3-4)

Hanem válasszatok ki magatok közül, testvérek, hét férfit, akikről jó bizonyágot tesznek, akik telve vannak Lélekkel és bölcsességgel, és őket állítsuk be ebbe a munkába, mi pedig megmaradunk az imádkozás és az ige szolgálata mellett.²⁴

A konfliktus és a közös keresés után a közösség egy olyan ponthoz érkezik, ahol a megoldás iránya fokozatosan kirajzolódik. Az apostolok felszólítják a tanítványokat, hogy válasszanak ki maguk közül hét férfit, akik jó bizonyágúak és akiknek életében a Szentlélek jelenléte, valamint a bölcsesség egyaránt felismerhető.²⁵ A döntés folyamata ebben a szakaszban már nem egy mélyebb felismerés kibontakozása, amely a közösség egészét érinti. A kiválasztás kritériumai különös hangsúlyt kapnak, ugyanis a Szentlélekkel teljes állapot olyan belső meghatározottságot jelöl, amely a személy egész életét áthatja és alkalmassá teszi arra, hogy a közösség életében felelősséget hordozzon. A bölcsesség ebben az összefüggésben gyakorlati irányultságú, a konkrét helyzetekben való eligazodást és a közösség javát szolgáló döntések meghozatalát segíti elő. A két elem együtt arra a következtetésre juttat, hogy a közösség vezetésében a lelki és a gyakorlati dimenzió tulajdonképpen elválaszthatatlan.

20. Stott, John R. W.: Az apostolok cselekedetei. Harmat Kiadó, Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, Budapest, 2012. 130. o.

21. ApCsel 6,2 (RÚF)

22. Bruce, F. F.: The Acts of the Apostles – Third revised and enlarged edition. W. B. Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids, Michigan, 1990. 182. o.

23. διακονία: Szolgálat, szolgálattétel, felszolgálás, szerteszolgálás, segítségnyújtás, támogatás. Varga, i. m. 209. o.

24. ApCsel 6,3-4 (RÚF)

25. Lásd: ApCsel 6,3

„A megoldás nem külső kényszerként jelenik meg, hanem a közösségen belül formálódó felismerésként, amelyben a Szentlélek vezetése konkrét döntésekben ölthet testet.”

A hetes szám megjelenése a korabeli zsidó közösségi gyakorlat felől is értelmezhető. Keener megfigyelése szerint a hét fős vezetői csoport több júdeai közösségben megszokott formának számított, így a kialakuló megoldás a közösség számára ismerős és elfogadható keretek között jelenik meg.²⁶ A felismerés tehát egyszerre kapcsolódik a hagyományhoz és a konkrét helyzet igényeihez. Emellett az apostolok a saját szerepüket is egyértelműen kijelölik, amikor az imádság és az ige szolgálatára irányítják figyelmüket.²⁷ Ez a hangsúly kijelöli a közösség működésének belső rendjét, miközben teret nyit mások szolgálatának kibontakozására, egyben nem engedi meg, hogy egyesek túl, mások alulkompenzáljanak. Ehhez kapcsolódva beazonosítható tehát, hogy a megváltói átalakulás szempontjából ez a szakasz az intuitív felismerés pontjaként ragadható meg, hiszen a korábbi feszültség és keresés után itt válik láthatóvá az a felismerés, amely képes irányt adni a közösség további életének. A megoldás nem külső kényszerként jelenik meg, hanem a közösségen belül formálódó felismerésként, amelyben a Szentlélek vezetése konkrét döntésekben ölthet testet.

2.4. Felszabadulás és újrendezés (ApCsel 6,5-6)

Tetszett ez a beszéd az egész gyülekezetnek, és kiválasztották Istvánt, aki hittel és Szentlélekkel teljes férfi volt, valamint Fülöpöt, Prokhoroszt, Nikánórt, Timónt, Parmenászt és Nikolaoszt, az antiókhiai prozelitát, az apostolok elé állították őket, és miután imádkoztak, rájuk tették kezüket.²⁸

Az eddigi folyamat ebben a szakaszban válik konkrét cselekvéssé. A közösség elfogadja az apostolok javaslatát és kiválasztja azt a hét férfit, akikre a szolgálat gyakorlati terhét bízzák rá. A döntés egységes elfogadottsága arra utal, hogy a korábbi feszültség oldódni kezd és a közösség egy új egyensúlyi állapot felé mozdul el. A kiválasztott személyek névsora figyelemre méltó, ugyanis mindegyikük görög nevet visel. Ez első látásra azt sugallhatná, hogy kizárólag a hellenista csoport képviselője jelenik meg, ezzel szemben Gál Ferenc meg-

jegyzi, hogy a görög névhasználat a palesztinai zsidók körében sem volt ismeretlen, így a kiválasztottak köre valószínűleg szélesebb közösségi beágyazottsággal rendelkezett.²⁹ A feladatuk így nem korlátozódhatott az anyagi szükségek ellátására, hanem magában foglalhatta akár a közösségen belüli feszültségek kezelését és a rend fenntartását is. A szöveg azonban külön hangsúlyt helyez István személyére, aki hittel és Szentlélekkel teljes³⁰ férfi. Ez a jellemzés visszautal a kiválasztás feltételeire, valamint megvilágosítja számunkra, hogy a Szentlélek jelenléte nemcsak a kiválasztás kritériuma, hanem a szolgálat gyakorlásának elsődleges forrása is.

Tannehill szerint egyébként István szolgálata túl is mutat a kezdeti feladaton, mert azt olvashatjuk, hogy a Lélek ereje beszédében, vitáiban és a jelekben is megmutatkozik³¹, ami arra enged bennünket következtetni, hogy a közösségben kialakuló szolgálatok és szerepek egyáltalán nem éles határok mentén működnek.³² A kiválasztást követő kézzátétel és imádság pedig a szolgálat megerősítésének és átadásának jelképes aktusa.³³ A szolgálat így nemcsak funkcionális értelemben rendeződik újra, hanem Isten Lelke által is megerősítést nyer.

Ehhez kapcsolódóan a megváltói átalakulás szempontjából ez a szakasz a felszabadulás és újrendezés terepe. A korábbi feszültségből kiinduló folyamat itt jut el arra a pontra, ahol a közösség működése új formát ölt és a szolgálatok rendje világosabbá válik. A változás nem csupán a konfliktus kezelését jelenti, hanem egy olyan új állapot kialakulását, amelyben a közösség képes tovább növekedni és betölteni küldetését a Szentlélek vezetése alatt.

29. Gál Ferenc: Az apostolok cselekedeteinek olvasása. Szent István Társulat, Budapest, 1982. 52. o.

30. Lásd: ApCsel 6,5

31. Lásd: ApCsel 6,8-10

32. Tannehill, Robert C.: *The Narrative Unity of Luke Acts – A Literary Interpretation*. Fortress Press, Minneapolis, 1990. 82. o.

33. A Szentírás tanúsága szerint a kézzátétel a hívők életében a Szentlélekkel való betöltekezés és a kegyelmi ajándékok átadásának fontos eszköze. Az újszövetségi beszámolók alapján ez a szolgálat gyakran a Lélek vételének közvetlen feltételeként jelenik meg. A hívők az apostoli kézzátétel által nyerték el a mennyei ajándékot, és tapasztalták meg Isten erejének kiáradását. Ez a bibliai gyakorlat így a hitbéli átadás és a szellemi felruházás elengedhetetlen részévé vált a korai egyház életében.

26. Keener, Craig S.: *Acts*. Cambridge University Press, 2020. 223. o.

27. Lásd: ApCsel 6,4

28. ApCsel 6,5-6 (RÚF)

„(...) a gyülekezet élete folyamatosan mozgásban van, korántsem statikus, hanem dinamikus, a változás pedig a növekedés természetes velejárójaként jelenik meg.”

2.5. Értelmezés és megerősítés (ApCsel 6,7)

Az Isten ígéje pedig terjedt, és nagyon megnövekedett a tanítványok száma Jeruzsálemben, sőt igen sok pap is engedelmeskedett a hitnek.³⁴

Az elbeszélés lezárásában Lukács összefoglaló megjegyzése új perspektívába helyezi az eseményeket. A közösségben végbement rendeződés nem zárul le önmagában, hanem a missziói kibontakozásban nyer a Lélek által megerősítést. Keener rámutat, hogy az ilyen összefoglaló megjegyzések visszatérő elemként jelennek meg az Apostolok cselekedeteiben, emellett az evangélium megállíthatatlan terjedését hangsúlyozzák. A növekedést sem a belső konfliktusok, sem a külső nehézségek nem képesek megállítani, hanem éppen ezek között válik láthatóvá Isten munkája³⁵ A hetedik versben olvasott ténymegállapítás annak a jeleként mutatkozik meg, hogy a közösség életében történt rendeződés teljes mértékben összhangban áll Isten tervével. A szöveg külön kiemeli, hogy igen sok pap is engedelmeskedett a hitnek³⁶. Gál Ferenc értelmezése szerint ez a megjegyzés nem egy mellékes információ, hanem a történet mélyebb jelentésére mutat rá, mégpedig arra, hogy a jeruzsálemi vallási vezetőréteghez tartozók megtérésével az evangélium áttöri a korábbi vallási kereteket, egyúttal teljesen új módon értelmezi a templomi szolgálatot és az áldozat fogalmát.³⁷

A Szentlélek szerepe ebben a folyamatban különösen hangsúlyossá válik. Lukács nem idealizált közösséget ábrázol, hanem olyan egyházat, amelyben konfliktusok és feszültségek is jelen vannak. A Lélek munkája ezért nemcsak a közösség létrejöttében, hanem annak fenntartásában és egységének megőrzésében is meghatározó szerepet játszik.³⁸ Az ApCsel 6,7-ben megjelenő növekedés így annak a jeleként értelmezhető, hogy a közösség a konfliktuson keresztül eljutott egy olyan állapotba, amelyben a Lélek vezetése ismét zavartalanul érvényesülhet. A megváltói átalakulás szemszögéből nézve pedig a fent említett gondolatokkal összhangban az értelmezés és megerősítés fázisát jelöli.

34. ApCsel 6,7 (RÚF)

35. Keener, i. m. 226. o.

36. ApCsel 6,7

37. Gál, i. m. 52. o.

38. Lásd: Wenk, Matthias: Apostolok cselekedetei. In: Burke, Trevor J. – Warrington, Keith: A Szentlélek bibliai teológiája. SPCK Publishing, London, 2014. 7. o.

3) ÖSSZEGZÉS ÉS KÖVETKEZTETÉS

3.1. A megváltói átalakulás dinamikája az ApCsel 6 alapján

Az Apostolok cselekedetei hatodik fejezete egy olyan folyamatot tár elénk, amely első pillantásra egy gyakorlati problémából bontakozik ki, mégis a közösség életének mélyebb rétegeit érinti. A feszültség megjelenése, a közös keresés, majd a kialakuló rend egymásra épülő mozzanatai azt mutatják meg, hogy a gyülekezet élete folyamatosan mozgásban van, korántsem statikus, hanem dinamikus, a változás pedig a növekedés természetes velejárójaként jelenik meg. A Loder-féle modell is az elbeszélésben jól követhetővé válik, mivel a konfliktus nem kerül elhallgatásra és nem is szorul a történet peremére. A közösség belép ebbe a feszültségbe, és a keresés során egy olyan felismeréshez jut el, amely új irányt ad a további működésnek.

A történet mögött, mint bebizonyosodott, végig ott húzódik a Szentlélek munkája. Minden emberi közös-

„(...) a növekedés vagy az aktivitás könnyen válhatnak elsődleges mércévé.”

ség Isten Szentlelkének közelségében vagy éppen jelenlétében él, aki folyamatosan lehetőséget kínál arra, hogy a helyes cselekvés felismerhetővé és követhetővé váljon.³⁹ Ez a jelenlét nem mindig kerül kimondásra, mégis érzékelhető a folyamat egészében. A kiválasztás feltételei, a döntések iránya és a közösség reakciói egyaránt arra utalnak, hogy a gyülekezet nem önmagából próbál megoldást találni. A Szentlélek jelenléte abban is megragadhatóvá válik ahogyan a közösség képes felismerni a helyzet súlyát és ahogyan nyitott marad az átrendeződésre. Lukács elbeszélése emellett valóban nem egy idealizált közösséget mutat be, hiszen a feszültségek, a különbségek és a félreértések valóságosak és komoly következményekkel járhatnak. Ezek a helyzetek azonban nem törnek meg a közösség életét, hanem olyan pontokká válnak, ahol a Lélek munkája különösen is láthatóvá lesz. A konfliktus így lehetőséget teremt arra, hogy a közösség mélyebben értse meg saját küldetését és működését.

A folyamat végén megjelenő további növekedés azonban új fényt vet az előző eseményekre. A közösség nemcsak túlélte a feszültséget, hanem megerősödve került ki belőle. Az ige terjedése és a tanítványok számának növekedése ebből fakadóan azt jelzi, hogy a belső rendeződés és a missziói kibontakozás szorosan összetartozik. A közösség élete akkor válik termékennyé, amikor belső működése ténylegesen összhangba kerül azzal a vezetéssel, amely a Szentlélek által valósul meg. Ez a dinamika ugyanis a mai gyülekezeti valóságban is ismerős kell legyen, mert a növekedés, a különböző hátterű emberek jelenléte és a szolgálatok bővülése ma is hasonló kérdéseket vethetnek fel. A feszültségek elkerülése helyett sokkal inkább az válik meghatározóvá, hogy a közösség miként reagál ezekre a helyzetekre.

3.2. Gyakorlati következtetések a Szentlélek-vezette gyülekezetek számára

Az Apostolok cselekedeteinek hatodik fejezetében kirajzolódó folyamat azonban nem marad meg a korai egyház történeti keretei között. Az ott megjelenő dinamika ma is felismerhető minden olyan közösség életében, ahol emberek együtt keresik Isten akaratát. A kérdés nem az, hogy vannak-e feszültségek, hanem az, hogy

ezek miként formálják a közösséget? A szolgálatok megosztása ugyanis különösen érzékeny pontja a gyülekezeti életnek. Könnyen válhat kizárólagosan szervezési kérdéssé, ahol a hatékonyság és az eredményesség kerül előtérbe. Az apostoli gyakorlat azonban más irányba mutat. Ahogyan Veres Sándor fogalmaz: Isten a munkamegosztással nem elsősorban a hatékonyságot akarja növelni, hanem az egységet.⁴⁰ Ez a perspektíva teljesen átformálja a szolgálatokhoz való helyes viszonyulást. Nem egyszerűen feladatok elosztásáról van szó, hanem arról, hogy a közösség tagjai miként kapcsolódnak egymáshoz és Istenhez.

A döntéshozatal kérdésében is hasonló mélység tárul fel. A gyülekezet nem vélemények egyeztetésével jut el egy megoldáshoz, hanem a közös felismerés mögött egy olyan egység áll, amely túlmutat az emberi kompromisszumon. Veres Sándor megfogalmazása ebben is segíthet eligazodni: a kompromisszum esetén fennmaradó elégedetlenség Isten jelenlétének a hiányára utal.⁴¹ A közösségi döntés tehát akkor válik teljessé, amikor a résztvevők nem csak elfogadják az eredményt, hanem belső szabadsággal tudnak azonosulni vele. Ez a szabadság a Szentlélek munkájához kapcsolódik, aki képes az eltérő nézőpontokat egy irányba rendezni. A vezetés kérdése így ebben az összefüggésben új megvilágításba tud kerülni. A vezető szerepe nem abban áll, hogy minden kérdésben irányt szabjon, hanem abban, hogy segítse a közösséget a felismerés folyamatában. Ez a hozzáállás feltételezi az önkorlátozást és a másakra való odafigyelést. A vezetés így szolgálattá formálódik és ebben a tekintetben különösen hangsúlyos az a gondolat, hogy a vezető legfőbb feladata az önmehtagadás, valamint a többiek szolgálata.⁴² Ez a hozzáállás teremti meg azt a légkört, amelyben a közösség tagjai valóban részesévé válhatnak a közös útnak.

Végül pedig említésre méltó, hogy a külső eredmények, a növekedés vagy az aktivitás könnyen válhatnak elsődleges mércévé. Az Apostolok cselekedeteinek tanúsága azonban arra irányítja a figyelmet, hogy a

40. Veres Sándor Péter, Prof. Em. Dr.: *Szervezetfejlesztés a Biblia nézőpontjából*. Egyetemi kurzusjegyzet, 2017. 105. o. 6. o.

41. Uo. 7. o.

42. Lásd: Veres Sándor Péter, Prof. Em. Dr.: *Vezetéstudomány bibliai nézőpontból – I. rész*. Egyetemi kurzusjegyzet, 2016. 11. o.

39. Lásd: Veres Sándor Péter, Prof. Em. Dr.: *Vezetés a Lélek által*. Egyetemi kurzusjegyzet, 2024. 12. o.

„Ahol az egység a Szentlélek munkájából születik meg, ott a növekedés nem kényszerített eredmény, hanem természetes következmény lesz.”

belső rend és az egység megelőzi ezeket. Ez a sorrend ugyanis nem fordítható meg következmények nélkül. Ahol az egység a Szentlélek munkájából születik meg, ott a növekedés nem kényszerített eredmény, hanem természetes következmény lesz. A mai gyülekezetek számára talán az egyik legnagyobb kihívás éppen az, hogy ebben a sorrendben tudjanak gondolkodni. A szervezeti modellek, vezetési technikák és működési minták könnyen átvehetik a hangsúlyt, miközben a közösség lelki alapjai háttérbe szorulnak és a figyelem teljes mértékben elterelődhet. Ez a történet és annak tanulságai tehát arra emlékeztetnek, hogy a gyülekezet életének forrása nem elsősorban a jól felépített struktúrában, hanem a Szentlélek jelenlétében ragadható meg. Ahol ez a jelenlét felismerhetővé válik, ott a közösség képes lesz megújulni és megtalálni azt a célt és irányt, amelyre Isten hívta el.

BIBLIOGRÁFIA

- ◆ Biblia – Revideált Új Fordítás. Magyar Bibliatársulat, Kálvin Kiadó, Budapest, 2014.
- ◆ Bonhoeffer, Dietrich: Közösségben. Harmat Kiadó, Luther Kiadó, Budapest, 2024.
- ◆ Bruce, F. F.: *The Acts of the Apostles – Third revised and enlarged edition*. W. B. Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids, Michigan, 1990.
- ◆ Burke J. Trevor – Warrington, Keith (Szerk.): *A Biblical Theology of the Holy Spirit*. Society for Promoting Christian Knowledge, London, 2014.
- ◆ **Carson, D. A. – Moo, Douglas J.:** *Bevezetés az Újszövetségbe*. Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, Budapest, 2007.
- ◆ Culver, Robert Duncan: *Bibliai, történeti és rendszeres keresztyén teológia – 1. kötet*. Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, Budapest, 2010.
- ◆ Gál Ferenc: *Az apostolok cselekedeteinek olvasása*. Szent István Társulat, Budapest, 1982.
- ◆ Keener, Craig S.: *Acts*. Cambridge University Press, 2020.
- ◆ Lee, Jong Hwa: *James E. Loder tanulmánya az emberi fejlődésről az egyházi szolgálat vezetésével kapcsolatban*. Fáklya Háromság folyóirat, 2003/6. szám.
- ◆ Loder, James R.: *The Transforming Moment*. Harper & Row, New York, 1981.
- ◆ Longenecker, Richard N.: *Acts*. Zondervan Academic, 2017.
- ◆ Remmers, Arend: *Az Újszövetség áttekintése*. Evangéliumi Kiadó és Iratmisszió, Budapest, 2013.
- ◆ Stott, John R. W.: *Az apostolok cselekedetei*. Harmat Kiadó, Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, Budapest, 2012.
- ◆ Tannehill, Robert C.: *The Narrative Unity of Luke Acts – A Literary Interpretation*. Fortress Press, Minneapolis, 1990.
- ◆ Tenney, Merrill C.: *Újszövetségi bevezető*. Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, Budapest, 2019.
- ◆ Varga Zsigmond J.: *Görög-magyar szótár az Újszövetség irataihoz*. Magyar Bibliatársulat, Kálvin Kiadó, Budapest, 2020.
- ◆ Veres Sándor Péter, Prof. Em. Dr.: *Szervezetfejlesztés a Biblia nézőpontjából*. Egyetemi kurzusjegyzet, 2017. 105. o.
- ◆ Veres Sándor Péter, Prof. Em. Dr.: *Vezetés a Lélek által*. Egyetemi kurzusjegyzet, 2024.
- ◆ Veres Sándor Péter, Prof. Em. Dr.: *Vezetélmélet bibliai nézőpontból – I. rész*. Egyetemi kurzusjegyzet, 2016.
- ◆ Wenk, Matthias: *Apostolok cselekedetei*. In: Burke, Trevor J. – Warrington, Keith: *A Szentlélek bibliai teológiája*. SPCK Publishing, London, 2014.
- ◆ Wright, Dana R.: *A személyes tudás átalakulása: James Loder neokhalkédoni tudománya a gyakorlati teológiáról*. **Hagyomány és Felfedezés**, 42/2.

FORRÁSJEGYZÉK

- ◆ Ministry, International journals for pastors honlapja <https://www.ministrymagazine.org/archive/1991/09/the-transforming-moment> - Utolsó letöltés: 2026.04.15.

Vas Ferenc

LELKISÉGÜNK ALAPIGÉI

A HALLOTT IGE FORMÁLÓ EREJE – A BAPTISTA LELKISÉG ALAPJA

Igehirdetőként hiszek abban, hogy a helyesen értett bibliai szövegek megváltoztatják és átformálják az ember személyiségét és mindennapi tetteit is. Ezért tanulunk teológiát, eredeti nyelveket, mert a lehető legjobban szeretnénk megérteni Isten akaratát és szándékát az életünkre nézve. Emiatt tartom fontosnak, hogy milyen bibliai szövegeket olvasunk fel istentiszteleteinken. Azért, mert a hallott ige átformál egy egész közösséget is.

Minden közösségnek kell lennie valami közös pontjának, amihez igazodik. A keresztény közösségeknek ez a hallott, olvasott ige, amiről azonos módon gondolkodnak. Ez alakítja ki egy egyház lelkiségét.

Ebben a cikkben a Magyarországi Baptista Egyház lelkiségéről szeretnék írni. Én ebben a lelkiségben igyekszem megélni a hívő életet, itt érzem magam otthon. Ez nem jelenti azt, hogy a saját lelkiségemet többre vagy jobbnak tartanám, mint más igazi keresztény lelkiséget. Az adja ennek az írásnak a nehézségét, hogy a saját szellemi otthonunkról és gyökereinkről

nehezen beszélünk objektíven. Ezért választottam ki három igeszakaszt, ami alapján határozza meg a baptista lelkiséget.

Az elsőt számtalanszor hallottuk már, és rengeteg igehirdetést is elmondtak róla.

Mert úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen. (Jn 3,16)

Ez a Biblia üzenete dióhéjban. Olyan sokszor idéztük, hogy szlogenné vált, miközben senkinek nem ez volt a szándéka ezzel az igeverssel.

Mert úgy szerette Isten ezt a világot. Ez a mondat egy világnézet alapja. A világnézetek többsége megnevez valamit, ami működteti a világot. A keresztény világnézet szerint Isten működteti a világot.

A materialista szerint az anyag teszi ugyanezt. Az evolucionizmus szerint a fejlődés mozgatja a világot. A darwinizmus szerint a természetes kiválasztódás. Freud szerint a libidó a legnagyobb erő. Mások szerint a pénz vagy a hatalom legyőzhetetlen erő. Leibniz a harmóniát nevezi meg mint ami fenntartja a világ egyensúlyát a legnagyobb tragédiák és szörnyű-

„Krisztus a középpontja az életünknek, és nem mi. Ez Isten szándéka az emberi léttel kapcsolatban.”

ségek közepette is. S még lehetne sorolni, hogy melyik világnézet mit tart a legnagyobb erőnek a világunkban. Tudjuk, hogy ezen erőket és hatalmakat nem lehet figyelmen kívül hagyni, és valóban nagy hatásuk van ránk és a világra. Mégis ezzel az igével azt vallja meg a baptista lelkiség, hogy Isten szeretete működteti végső soron a világot. Bármilyen szörnyűség történhet, vagy bármilyen legyőzhetetlen erőbe ütközhetünk, mi mégis tudjuk, hogy Isten szeretete a leghatalmasabb erő. Akkor is, ha azt éppen nem érzékeljük. Isten szeretete ad nekünk létbátorságot.

Ennek a bibliaversnek a kulcsszava az *úgy*. Ez azt mutatja meg, hogy Isten szeretetének van ereje és hatása. Isten nem csupán egy filozófiai fogalom, amivel csak a filozófiai kurzusokon kell foglalkozni a metafizika címszó alatt. Isten szeretete valóságos, amit érzékelni lehet. Életünk történéseiben is megtapasztalhatjuk. Minden azért történik, mert Isten annyira szerette a világot. János evangéliumában itt a kozmosz szó szerepel a világ helyén, amely a legtöbbször a bukott, bűnös világ egyik kifejezési módja. Isten nem csak akkor szeret minket és a világot, amikor már az ő tetszésére élünk. Hanem már azelőtt szeretett bennünket, mielőtt ezt mi megtapasztalhattuk volna. A világ is érzi, érezheti Isten szeretetét. Ezért merünk prédikálni, mert Isten szeretete megtapasztalható, akár a mi emberi szavainkon keresztül is. (Egyes teológusok a világ teremtésének okát is ebben látják.)

Egyszülött Fiát adta. Isten szeretetének mértékét az mutatja meg, hogy egyszülött Fiát adta értünk. Nem csupán néhány évre küldte el őt hozzánk, hanem oda-

adta értünk, hogy ne legyen kétségünk szeretete felől. Ezt a teológia Krisztus- vagy Jézus-eseményként nevezi meg. Baptistaként ezt úgy tesszük, hogy „mi a megfeszített Krisztust prédikáljuk”. A kiszolgáltatott, megalázott és meggyalázott Jézust, akit legyőzött a halál – a mi kimondhatatlan örömünkre csak három napra. Olyan ajándék ez, aminek értelmét és értékét csak a hit szemüvegen keresztül látjuk meg. Ezáltal ismerjük fel, hogy Jézus Krisztus Isten Fia Megváltó, aki értünk élt és halt. Az ő feltámadása a világtörténelem legfontosabb eseménye, amihez igazítani akarjuk az életünket.

Ezt az ajándékot Isten adta nekünk. Ez a létező legnagyobb ajándék, amit valaki kaphat. Sajnos ezt néha félreértjük, mert azt gondoljuk, hogy ez az esemény a mi fontosságunkat mutatja meg. Vagyis kezdjük úgy gondolni, hogy mi vagyunk a legfontosabbak a világon. Ezért ha valamit nem kapunk meg, akkor csalódunk Istenben. Azért, mert ha a legnagyobb ajándékot odaadta értünk, akkor amire annyira vágyunk, vajon miért nem lehet a miénk? Ez a csalódás végzetessé válhat a hitéletünkre nézve. Sokan nem is tudják, hogy keserűségük ebben a gondolatban gyökerezik. Félreértették Isten ajándékát. Krisztus a középpontja az életünknek, és nem mi. Ez Isten szándéka az emberi léttel kapcsolatban.

„...hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen” – mondja Jézus Nikodémusnak, de nekünk, késsői tanítványainak is. Egy lelkiségi alapige olyan, mint egy megtérési ige, amihez mindig érdemes visszatérni, amikor elbizonytalanodunk. Azért, mert nem csupán egy nagy isteni igazságot vagy dogmát ír le, hanem konkrét feladattal bíz meg, ami segít a hétköznapi életben. A János 3,16 pontosan ilyen, mert bemutatja, mi a feladatunk, mi a helyzetünk és milyen célunk van az életben. Az emberi létezés értelmetlen feladat nélkül.

Jézus ebben az igében nagyon leegyszerűsíti mindent. A feladatunk: hinni Jézus Krisztusban. Ezért az önmegnevezése egy baptistának, hogy ő egy hívő ember. Azért, mert ebben összegződik a létfeladatunk, mert erre mindig képesek lehetünk. Ehhez nem kell okosnak vagy tettekre késznek lennünk, csak bízunk kell Jézusban. Amikor erre már tudatosan nem leszünk képesek, akkor is ez a bizalom megmaradhat bennünk. Sokszor megkísért bennünket vagy elvárásként szembesülünk azzal, hogy valami nagy dolgot tegyünk, de ez nem lehet egy hívő ember legfőbb feladata. Sem a misszió, sem az

„Az elveszettség az Isten nélkül élő ember állapota, amit nagyon komolyan kell vennünk.”

evangelizáció, sem a szociális munka nem tud olyan feladat lenni, amire mindenki képes. Ezért Isten nem is ezt várja el mindenkitől. Jézus a hitet kéri tőlünk. A legkisebb, de egyben a legnagyobb feladatunk is ez.

A másik, amire figyelmeztet bennünket Jézus, hogy el ne vesszünk. Az elveszettség az Isten nélkül élő ember állapota, amit nagyon komolyan kell vennünk. A tékozló fiú példázata mutatja be számunkra a legerőteljesebben ezt az állapotot. Hiába tudjuk pontosan, mit akarunk elérni, és törünk minden erőnkkel a célunk felé, attól még lehetünk elveszettek. Ez az érzés a leg tudatosabb ember számára is ismerős. Az elveszettség a legnagyobb veszély, ami fenyeget bennünket, még hívő életünk idején is. Egész életünkben azért küzdünk, hogy ezt elkerüljük. Azért, mert az elveszettség sokszor inkább érzés, mint pontosan felismert élethelyzetünk. Emiatt volt fontos kérdése közösségünknek a másik ember felé: meg vagy már mentve? Are you saved? Meg vagy-e már váltva? Megváltott vagy?

Sokféle kérdésforma, de a jelentésük ugyanaz. Tudjuk, hogy magunkat nem tudjuk megmenteni, erre csak Isten képes. Abban azonban biztosak lehetünk, hogy meg vagyunk-e már mentve. Isten célja az, hogy el ne vesszünk. Az „elveszésben” az a legnehezebb, hogy sokszor észre sem vesszük, mikor történt meg. Elveszni nem tudatosan is lehet. Ez a legnagyobb félelmünk. Ezt szeretnénk elkerülni. Mi nem az üdvösség elvesztésétől félünk, hanem komolyan vesszük Jézus figyelmeztetését, hogy el ne vesszünk.

Jézus célt is ad az életünknek: az örök életet. Létezésünk nem egy lezárt eseménysor a hitünk szerint. Isten nyitott sorsot ad elénk, örök életre nyitott sorsot. Ami vagy a mennybe nyit ki számunkra kaput, vagy valahová máshová. Ezt mi pontosan tudjuk és értjük, hogy csak azt a célt érhetjük el, ahová tartunk. Véletlenül nem lehet a mennybe jutni. Véletlenül nem lehet örök életet kapni és nyerni. Ez a baptista lelkiesség biztos tudása. Ezért erre a célra igyekszünk törekedni.

EGYSZERŰSÉG ÉS BETELJESÉDÉS – KRISZTUS A KULCS A TELJES SZENTÍRÁSHOZ

Ha a hallott ige így formálja a közösségünket, akkor felmerül a kérdés: milyen módon közelítsünk a Szentíráshoz, hogy valóban érthető és életet adó legyen? Az

egyszerűség fontos keresztény erény, nagy szükségünk van rá.

Íme, eredményes lesz a szolgálom! Magasztos lesz és fel-séges, igen magasra emelkedik. Sokan csak iszonyodtak tőle, annyira torz volt; nem volt már emberi a külseje, kinézete nem volt emberhez hasonló. De bámulatba ejt majd sok népet, királyok is befogják előtte szájukat, mert olyan dolgot látnak, amiről senki sem beszélt nekik, olyasmit tudnak meg, amiről addig nem hallottak. Ki hitte volna el, amit hallottunk, és az ÚR karjának ereje ki előtt volt nyilvánvaló? Mint vesszőszál sarjadt ki előttünk, mint gyökér a szikkadt földből. Nem volt neki szép alakja, amiben gyönyörködhattunk volna, sem olyan külseje, amiért kedvelhettük volna. Megvetett volt, és emberektől elhagyatott, fájdalmak férfja, betegség ismerője. Eltakartuk arcunkat előle, megvetett volt, nem törődünk vele. Pedig a mi betegségeinket viselte, a mi fájdalmainkat hordozta. Mi meg azt gondoltuk, hogy Isten csapása sújtotta és kínozza. Pedig a mi vétkeink miatt kapott sebeket, bűneink miatt törték össze. Ő bűnhődött, hogy nekünk békességünk legyen, az ő sebei árán gyógyultunk meg. Mindnyájan tévelyegtünk, mint a juhok, mindenki a maga útját járta. De az ÚR őt sújtotta mindnyájunk bűnéért. Amikor kínozták, alázatos maradt, száját sem nyitotta ki. Mint a bárány, ha vágóhídra viszik, vagy mint a juh, mely némán tűri, hogy nyírják, ő sem nyitotta ki száját. Fogság és ítélet nélkül hurcolták el, de kortársai közül ki törődött azzal, hogy amikor kiirtják a földön élők közül, népe vétke miatt éri a büntetés?! A bűnösök közt adtak sírt neki, a gazdagok közé jutott halála után, bár nem követett el gonoszsgot, és nem beszélt álnokul. Az ÚR akarata volt az, hogy betegség törje össze. De ha fel is áldozta magát jóvátételül, mégis meglátja utódait, sokáig él. Az ÚR akarata célhoz jut vele. Lelki gyötrelmeitől megszabadulva, elégedetten

„A folytatásban bonyolult kérdésekről igyekszem egyszerűen beszélni. Ezt is az egyik jellemzőjének tartom a baptista lelkiségnek.”

szemléli majd őket. Igaz szolgám sokakat tesz igazá ismeretével, és ő hordozza bűneiket. Ezért a nagyok között adok neki részt, a hatalmasokkal együtt részesül zsákmányban, hiszen önként ment a halálba, hagyta, hogy a bűnösök közé sorolják, pedig sokak vétkét vállalta magára, és közbenjárt a bűnösökért. (Ézs 52,13 – 53,12)

A folytatásban bonyolult kérdésekről igyekszem egyszerűen beszélni. Ezt is az egyik jellemzőjének tartom a baptista lelkiségnek. Csetényben a múlt század legelején azzal indult el a misszió, a gyülekezet, hogy valaki feltette magának azt az egyszerű kérdést: neki van-e üdvössége. Néhány évvel később nagyapám azt a kérdést vette komolyan, hogy hol van a helye a világban. Rövid idő múlva a kis baptista gyülekezetben, Isten népe között talált meg azt. Egyszerű kérdésekre határozott választ adni a baptista lelkiség alapja. Ez nem jelent könnyelmű vagy átgondolatlan válaszadást, sőt. Ezekre építették fel elődeink hitéletüket és egész identitásukat. Vállalva a döntéseikkel járó következményeket. A lelkiségünk jellemzője az egyszerűsége törekvés.

Ebben a cikkben így egy nagyon egyszerű választ fogok adni egy nagyon bonyolult teológiai kérdésre. Ennek döntő fontosságáról fogok néhány gondolatot írni. Nagyon fiatal teológiai hallgató koromban szembesültem a második világháború és a holokauszt utáni bibliaértelmezési vitával, hogy ki az Ebed Jahve/Isten szolgája, akiről Ézsaiás prófétált. Vajon egy személyről vagy egy népről beszél ebben az igeszakaszban Isten ígéje? Baptistaként számomra mindig egyértelmű volt, hogy ott Jézus Krisztusról van szó. Isten szenvedő szolgája Jézus Krisztus, benne teljesedett be ez a prófétai szöveg. Még egyszerűbben fogalmazva a baptista lelkiség alapja, hogy az Ebed Jahve-énekek Jézusról szólnak. Megismerve a vitát kicsit jobban megértem azok érveit, akik megkérdőjelezték ezt, de ez nem változtat a döntésemen. S ennek a döntésnek nagyon fontos és súlyos következményei vannak.

Irodalmárként megtanultam, hogy a szövegek válaszolnak kérdéseinkre, ha azokat jól tesszük fel. Az Ézsaiás 53 válaszol arra a kérdésre: Mihez kezdjünk az Ószövetséggel újszövetségi emberként? Erre számtalan válasz létezik, teológusok rengeteg modellt fogalmaztak meg ezzel kapcsolatban. A baptista válasz egyszerű: az Ószövetség ígéretei az Újszövetségben teljesedtek be. Az Újszövetség az Ószövetségen alapul. Ezért még ha értékesebbnek is tartjuk az Újat, az Ót sem hagyhatjuk

figyelmén kívül. A beteljesedés fontosabb az ígéretnél, de ígéret nélkül nincs beteljesedés. Nem térünk vissza az ószövetségi gyakorlatokhoz, de nem is tekintjük azokat csak üres hagyománynak és szokásnak. A teljes Bibliát tekintjük annak a Szentírásnak, amihez igazítani akarjuk az életünket. Jézus Krisztus a megígért Messiás, akinek szolgálni akarunk.

Miről ismerhető fel, hogy Jézus Krisztus a Messiás? Hogyan teljesednek be a próféciaik és ígéreteik? A próféciaik nem olyan üzenetek, legalábbis a bibliaiak, amikből bármi és annak ellenkezője is kiolvashatóak. Nem szándékoltan ködös megfogalmazások, amit bárhol is értelmezhetünk. Isten prófétái az Úr szavát adják tovább. A próféciaik mégsem szóról szóra teljesed-

„A baptista lelkiesség tudja, hogy a szenvedés nem az elkövetett bűnök következménye és azok súlyának biztos fokmérője, hanem a Szenvedő Szolgával való sorsközösség.”

nek be. Ezt a teológusok sokszor kifogásolják és ennek hangot is adnak. Ezért fontos megértenünk főleg Jézus Krisztus személyén keresztül, hogy miképp kell ezekre a kritikákra válaszolnunk. Az embereknek rengeteg elvárásuk és elképzelésük volt a Messiás személyével kapcsolatban. Volt, amit a szent írásokból olvastak ki, de voltak olyanok is, amiket a személyes vágyaik, élethelyzetük formált ki bennük. Mire Jézus megszületett, annyiféle elvárás volt, amelyek mindegyikének már nem lehetett megfelelni. Ezért Jézus, a Megváltó maga – mennyei Atyjával egyetértésben – döntötte el, miként váltja meg a világot. (A megkísértés története épp erről szól valójában, hogy Jézus az emberi elvárásoknak feleljen meg, ne az Istenének.)

Az Ebed Jahve-ének különlegessége abban állt, hogy aszerint Isten szolgája szenvedni fog, a bűnök súlyát magán hordozza majd, méghozzá az egész népe bűneit. Ez egészen más volt, mint amit vártak. Ezt sokan nem is tudták elfogadni. Azonban Jézus így is a próféciaikat teljesítette be. Úgy, ahogy ő akarta. Ezt tudnunk kell elfogadni. A megváltás nem a mi elképzelésünk és elvárásaink alapján fog megtörténni. Jézus az ő mennyei Atyjának akart megfelelni előbb, csak azután az emberi elvárásoknak. Nem hagyta figyelmen kívül az emberi elvárásokat, csak nem azok voltak számára a legfontosabbak. A baptista lelkiesség jellemzője, hogy Isten akarata fontosabb a saját elvárásainál. Amikor Jézus követőivé leszünk, elfogadjuk, hogy a saját elvárásaink, még a legszentebbek is háttérbe szorulnak vagy akár el is tűnhetnek. Azonban az is igaz, hogy nem lehet úgy Istennek engedelmes életet élni, hogy az emberek egy idő után ne vegyék észre, hogy mi neki engedelmeskedünk. Jézus, a jó Pásztor sem csak elhívta tanítványait, de meg is őrizte és tartotta őket. Jézus Krisztus a felismerhető Messiás, aki nem a mi tetszésünket keresi, mégis a legnagyobb és legteljesebb örömet adja és ajándékozza nekünk. A baptista lelkiesség Isten akaratát fontosabbnak tartja, mint saját elképzeléseit.

Ézsaiás kérdése az volt, hogy miként tud majd ő és népe Istennek szolgálni, miközben egyre kevesebben maradnak. A mi kérdésünk az lehet, hogy miképpen szolgálhatunk Jézusnak, akiben felismertük a Messiást.

Miből fog kiderülni, hogy az ő szolgálói vagyunk? Az Ebed Jahve-ének kettősségei segítenek ebben. Nem várhatunk mást a szolgálatunktól, mint amilyen következményekkel Jézus, a Szenvedő Szolga szembené-

zett. Ézsaiás így ír róla: „eredményes lesz szolgám”, de egyúttal „fájdalmak férfja, betegség ismerője” is. Ha őt szolgáljuk, ezt várhatjuk a magunk részére is. A hívő ember szolgálata sikeres lesz, de sok szenvedést kell majd elviselnie. Isten nagy hatalommal fog cselekedni az életében, lenyűgöző módon, de az emberek nem fognak mindig törődni vele, sőt, sokszor fogja megtapasztalni a megvetettséget és elhagyatottságot. Ezekkel az érzésekkel kell megküzdenie Isten minden igaz szolgájának. Ezt is vállaljuk Jézus szolgálatában. A baptista lelkiesség csendes, visszafogott és nem a sikert hajszolja, de képes azt elfogadni és örülni annak.

Isten szolgájában nincs semmi különleges, ezért nem mindig emberi a külseje, nincs szép alakja, nem lehet benne gyönyörködni, néha még csak nem is kedvelhető a személyisége. Mégis, mi nem így képzeljük el az ideális lelkipásztort, gyülekezeti elöljárót vagy keresztény példaképet. Az ideális baptista lelkipásztor nem úgy néz ki, mint egy Instagram-modell vagy egy jóképű hollywoodi színész. (Mégis mintha ilyent keresnénk.) Azért, mert Isten szolgája népe bűneinek terhét testében hordozza, nem csak a sajátját. Pedig az is bőven elég teher a naponkénti kereszthordozáshoz. Ezt sokszor a másik ember úgy értelmezi, hogy a saját bűneinek terhe ilyen nehéz rajta. Sokszor ezen terhek és a szenvedések mértékéből állapítjuk meg a másik ember bűneinek mértékét. Jézus a leggonoszabbaknak járó kivégzést szenvedte el, ezért az arra járók – tudattalanul – ehhez mérten szidalmazták. Noha ő büntelen volt.

A baptista lelkiesség tudja, hogy a szenvedés nem az elkövetett bűnök következménye és azok súlyának biztos fokmérője, hanem a Szenvedő Szolgával való sorsközösség. Tudjuk, hogy a szenvedés lehet Isten akarata az életünkben, ezért nekünk is tudnunk kell azt elszenvedni és elviselni.

Méghozzá Jézushoz méltó módon, csendben és alázatosan. Ezért is érzünk együtt minden szenvedővel, és nem a bűneiket olvassuk a fejükre. Lehet Isten akarata a szenvedés, de az ő akaratának célhoz jutása még fontosabb. Mert az Isten akarata az, hogy minden ember üdvözüljön. Ez nem jelent üdvuniverzalizmust, mert nem mindenkit tesz igazzá a Messiás, csak sokakat. Mégis bárkivel beszélgetünk, tudhatjuk, hogy annak az embernek Isten üdvösséget akar ajándékozni. Döntenie mindenkinek magának kell, ebben a kérdésben főleg.

Végezetül egy csendes jellemzőjét, hadd említsem

„A tékozló fiú példázatánál érezzük, hogy nem csak egyetlen üzenetet hordoz. Azért is, mert tudjuk, a bibliai szövegek folyamatos jelentésbővülésen mennek át.”

még meg a baptista lelkiségnek, amit szintén Isten szenvedő szolgájától tanulunk. Képesek vagyunk elfogadni, hogy valaki elutasítja az evangéliumot, nem akarja az üdvösséget és a keskeny úton járást. Ehhez mindenkinek joga van, de a csendes közbenjárást az ilyen emberekért egész életünkben folytatjuk, még ha az imameghallgatás sosem történik meg. Isten szolgája „közbenjár a bűnösökért”. Nem ítélik felettük, csak imádkozik értük.

KEGYELEM, MEGTÉRÉS, KÖZÖSSÉG – A TÉKOZLÓ FIÚ MINT LELKI TÜKÖR

Az eddigiek után eljutunk ahhoz az igeszakaszhoz, amely talán a legmélyebben határozza meg gondolkodásunkat a lelki élettel kapcsolatban: nemcsak teológiai tételként, hanem egészen személyes tükörként is. Ezért a részért írtam meg az eddigieket. Mégis ezt a legnehezebb megírnom.

Olyannyira meghatározza, hogy a legkisebb kritikát vagy megjegyzést hozzátenni is roppant nehéz, mert tudom, hogy falakba fogok ütközni. Még akkor is, ha nem a kritika a célom, hanem csupán néhány megjegyzést fűznék az igeértelmezésünkhöz.

A legnagyobb hatást a baptista lelkiségre – szerintem – a tékozló fiú példázata tette (Lukács 15). Ennek sok oka van, a legfontosabb talán az, hogy ezzel a történettel a saját életünkben is gyakran találkozhattak. A fiú, aki elhagyja a családját, mindenki közös ismerőse és élménye volt. Ezt a természetes élethelyzetet valahogy kezelniük kellett. Jézus példázata erre a közös emberi tapasztalatra a kegyelem szavával válaszolt. Nem ez volt az általános emberi reakció egyetlen korban és kultúrában sem.

Jézus a példázatában egy teljesen új, ismeretlen utat mutatott meg, amire titkon mindannyian vágyunk. A tékozló fiú története beépült a kultúránkba, az atya cselekedete kulturális elvárássá vált. Most, a posztmodern világban kezd megkopni csak az ereje. A példázat szereplői archetípusokká váltak, amelyek mintául szolgálnak az életben. Az archetípusok nem tudnak másként cselekedni. Cselekedeteik és személyeik eggyé válnak és elválaszthatatlanok lesznek. Ez nem minden esetben jó.

A példázatokat az írásmagyarázók napjainkban egy jelentésű történetnek tartják. Ennek a legfőbb oka, hogy a teológusok túl bonyolult magyarázatokkal látták el, amelyek elvették Jézus üzenetének egyértelműségét és

egyszerűségét. A példázatok egyszerű üzenettel rendelkeztek, amit a hallgatónak kell megkeresni, azonosítani, és erre mindenki képes is volt. A tékozló fiú példázatánál érezzük, hogy nem csak egyetlen üzenetet hordoz. Azért is, mert tudjuk, a bibliai szövegek folyamatos jelentésbővülésen mennek át. Így válnak az olvasó számára valóban szent írássá, szent irattá, amivel minden korban érdemes foglalkozni, mert sosem ürül ki. Amikor ennek a valósága és gyakorlata megkopik a számunkra, akkor válik a Biblia a könyvespolcon porosodó szöveggé. A Biblián keresztül így szólít meg bennünket Isten, mert egyre többet jelent a számunkra.

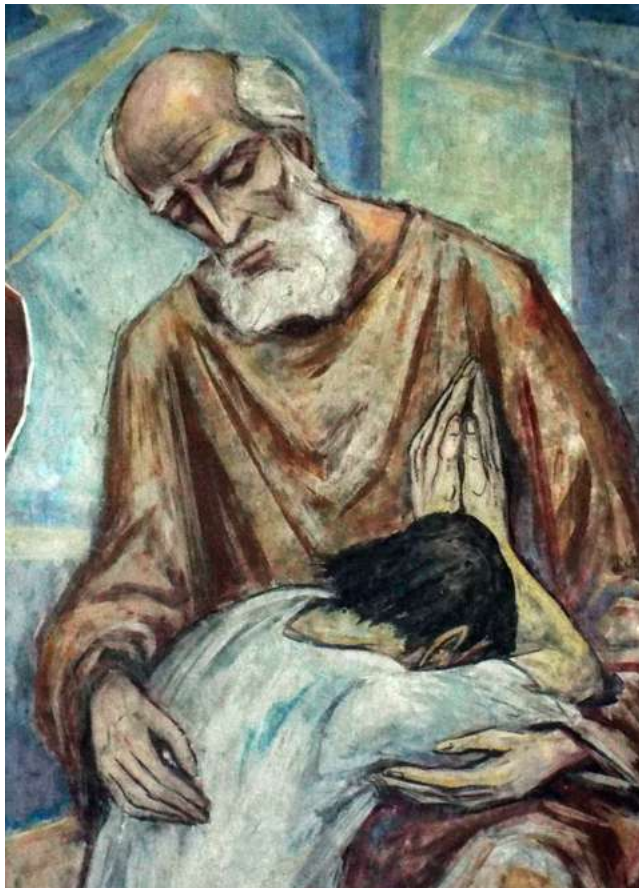
A példázatok a legjobb példák arra, hogy egy bibliai szöveg értelmezése sosem zárulhat le, mert mindig új oldalát láthatjuk meg az Úr üzenetének, ha odaszánjuk rá az időt. Legegyszerűbben a három szereplő személyén keresztül mutatható be, hogy mennyi és milyen fontos ismeretet, „a legjobb információt az élethez” ad át nekünk Jézus. A példázatok nem a világ működését írják le, hanem Isten országának titkaiba avatnak be, amit Jézus ismer a legjobban. Isten országának működése egyszerre meglepő és magától értetődő minden hallgatónak. Ezt a kettősséget érdemes észben tartanunk, amikor figyeljük a jól ismert példázatokat. Mit kell furcsának és mit kell természetesnek látnunk?

Egy embernek két fia volt, akik közül az egyik kikéri az örökségét, a vagyon neki járó részét. Tudjuk, hogy ez abban a kultúrában egy komoly sértést is jelentett, de mégis van valami természetes abban, hogy egy fiú ki akarja magát próbálni a világban, és ehhez anyagi forrásokat keres és kér. Önmagában ez nem egy bűnös cselekedet és szándék. Ez a világ rendje. Még ha a fiú kicsit siettette is ezt. Rövid időn belül a kisebbik fiú elhagyja a családot a vagyon rá eső részével. Ez anyagilag megviselhette az apját, a testvérét, de még a szolgákat is. Komoly anyagi krízisbe kerültek. Az elválás így nem egy örömteli esemény lehetett. Még akkor sem, ha a kisebbik fiút a legjobb szándékok vezették el erre a lépésre. A család keserősége minden hallgató számára egyértelmű volt. Mindannyian ismerték és értették ezt az érzést. Mindannyian átélték már valamiképpen.

Az apa

Első szereplőként az apát figyelhetjük meg. Minden fájdalma, keserősége és anyagi nehézsége ellenére kiadja a vagyont örökségül, és elengedi a fiát a nagyvilágba.

„Az apa elengedi gyermeke kezét, amikor ő ezt kéri tőle. Ez egy földi szülőnek is végtelenül fájdalmas emlék. A mennyei Atyának is ilyen érzés lehet.”

Fájdalmával mindannyian együttérzünk. A példázatok szereplői nem mindig azonosíthatók be pontosan. Itt azonban tudjuk, hogy Jézus valamiképpen a mennyei Atyáról beszél, mert a reakciója túlmutat az emberi elvárásokon. Az apa elengedi gyermeke kezét, amikor ő ezt kéri tőle. Ez egy földi szülőnek is végtelenül fájdalmas emlék. A mennyei Atyának is ilyen érzés lehet. Mégis annyira szeret minket, hogy elengedi a kezünket, és hagyja, járjuk a saját utunkat. Még akkor is így cselekszik, amikor tudja, hogy a teljes vagyónkat el fogjuk tékozolni, akár minden eredmény nélkül. Ilyen is Isten atyai szeretete felénk, akkor is, ha gyerekesen és sértően viselkedünk vele szemben.

Nem kellene tékozló fiúként visszatérnie, hiszen lehetne sikeres is, mint a magyar népmesék legkisebb fiúja, akit hatalmas örömmel fogad vissza a családja. Sokan azért nem mernek hazatérni, mert nem olyan sikeresek, mint szeretek volna lenni, és ezt nehéz bevallani a saját családjuknak.

Ez is kínosan ismerős minden kultúrában. A hazatérők gyakran kudarcaik mellett újabb anyagi elvárásokkal érkeznek meg. Ezért nem várják őket kitörő örömmel.

mel. Egy közeli barátom keserősége jut eszembe, aki elmondta, számtalanszor fogadta vissza drogos fiát, reménykedve abban, hogy most már tényleg újat tud kezdeni. De mindig csalódnia kellett. Az ilyen tapasztalatok miatt egy idő után már nem várják haza a tékozló fiúkat. Az Atya reakciója ezért volt meglepő a hallgatók számára. Várja a fiát, sőt, eléje fut, felöltözteti, ünnepséget szervez a számára, és gyűrűt ad neki. Ezzel Jézus azt mutatja be, hogy Isten országában mindig kegyelemmel és szeretettel várnak. Akkor is, ha életünk legmélyebb pontján vagyunk, ahonnan nincs tovább süllyednünk.

Ennek biztos tudása képes elindítani bennünket vissza az atyai házba. Ennek a csodáját szeretnénk mindig és mindenhol hirdetni. Vajon Isten mindig így vár ránk? Amíg élünk, igen. A mennyei Atyának akkora hatalma van, hogy őt nem teszi tönkre a végtelen számú tékozló fia pazarlása. Ő boldog Isten, aki végtelenül gazdag kegyelmében. Ez a kép nem jelenti azt, hogy a földi apának mindig ilyen kegyelemmel kell várniuk haza fiaikat. Azért, mert nem képesek állandóan megbocsátani, és nem is feladatuk a tékozlásaikat végtelenségig finanszírozni. Nem várhatjuk el a példázatbeli atya viselkedését minden esetben sem a másik embertől, sem magunktól.

A tékozló fiú

A tékozló fiú, a másik főszereplő, talán teli volt jó szándékkal. Nagyszerű tervei voltak a jövőre nézve, biztos volt önmagában és az álmaiban, hogy ő majd ügyesebb lesz és majd jobban gazdálkodik a lehetőségeivel, mint édesapja. Elhitte a kor minden szlogenjét és illúzióját. Nem úgy történt, ahogy eltervezte. Eltékozlott mindent. Innentől kezdve ez lesz az ő állandó jelzője: a tékozló. Az ember, aki mindenét elveszítette. Nem ezt szerette volna. Ettől a megbélyegzéstől félhetett a legjobban.

A suttogásoktól a háta mögött. Hirtelen azonban már csak disznók vették körül, és az ételük is olyan finomnak látszott. Ekkor lesz végül képes visszafordulni és elindulni az atyai házhoz. Előbb is megtehetné volna. Jézus nem figyelmeztet rá, de nem kell idáig eljutnunk ahhoz, hogy Istenhez forduljunk. Előbb is képesnek kellene rá lennünk. Tudjuk mindannyian, hogy milyen nehéz megfordulni és megtérni. A tékozló fiú történetében nem is a megfordulás a legmeglepőbb, hanem az, hogy ezt igaz bűnbánattal teszi, nem képmutatásból vagy anyagi számításból. Azonban nem minden tékozló fiú ilyen.

„A gyülekezetek feladata imádkozni a tékozló fiaiért és lányaiért, és bízni abban, hogy Isten kegyelme és szeretete visszahozza őket.”

Néha irigyeljük őket, mert ők legalább megpróbálták, ők kiélték magukat, és megvalósították a vágyaikat, még ha azok nem is voltak mind tisztességesek. Néha a visszatért tékozló fiúk is így éreznek, titokban őrizgetik a régi szép idők emlékeit, és néha nem is titkolják régi bűneiket, és élvezettel mesélik el újra és újra azokat, akár még a gyülekezetben is. A tékozló fiúkat ezért mindig bizonyos kétkedéssel fogadják. Jobban kell bizonyítaniuk azt, hogy ők valóban mélyrehatóan megváltoztak. Ezt azonban csak Isten kegyelme tudja elvégezni bennük.

A gyülekezeteknek sokszor az igazán megtért tékozló fiak adnak lendületet. Ezt felismerve vágnak közösségeink mindig ilyen emberek megjelenésére vagy visszatérésére. Épp ezért alakul ki sokszor az, hogy gyülekezeteink sokszor azokat hiányolják, akik nincsenek ott, ahelyett, hogy örülnének azoknak, akik ott vannak. A gyülekezetek feladata imádkozni a tékozló fiaiért és lányaiért, és bízni abban, hogy Isten kegyelme és szeretete visszahozza őket. Emellett szeretettel körbevenni azokat, akik a közösséghez tartoznak.

Az idősebb fiú

Itt jelenik meg a harmadik szereplő, az idősebbik fiú. Nekem mindig könnyebb volt vele azonosulnom, mert noha én is megjártam a magam tékozló útjait, de mindig is inkább egy szabálykövető, nem sokat kockáztató ember voltam. Ő az, aki az atyai szeretetet hiányolja. Hiszen őt sosem várta nyakába ugorva édesapja a mezőről hazafelé jövet. Vagy ha igen, akkor már rég elfelejtette.

Azért, mert az emberrel az irigység és az indulat képes mindezt elfeledtetni, amikor nem kapott meg valamit. Ez is minden ember saját tapasztalata. Az idősebbik fiú átadja magát az irigységnek, és nem tud tisztán gondolkodni. Az Atya azonban hozzá is szeretettel fordul és igyekszik a lelkére beszélni:

„Fiam, te mindig velem vagy, és mindenem a tied. Vigadnod és örülnöd kellene, hogy ez a te testvéred meghalt és feltámadott, elveszett és megtaláltatott.” (Lukács 15,31–32)

Ez a példázat elmondásának a célja.

A korabeli gyülekezet, akiknek Lukács írja az evangéliumát, is gyorsan beleszokott abba, hogy ők dolgoznak és szolgálnak és nem kapnak érte igazi elismerést. Míg azok, akik tékozló fiúként visszatérnek, megkapják azt a figyelmet, amit szerintük ők érdemelnének meg. Ez

nem változott meg azóta sem. Ezzel az érzéssel küzdünk újra és újra. Nincs is ezzel a küzdelemmel semmi gond, de sose felejtsük el azt, hogy a legnagyobb öröm, hogy Isten velünk van és új életet adott nekünk és testvéreinknek is! Ez az öröm formálja az életünket és a gondolkozásunkat a jó irányba.

Isten atyai szeretete el szeretné érni a legmélyebb élethelyzetben levő tékozló fiút és az önigazultságában a legapróbb jutalom elmaradásában kesergő idősebbik fiút, aki vállán hordozza gyülekezetét és közösségét. Nem Isten szeretete kicsi, hanem ők nem tudják elfogadni. Jézus üzenete ez: Isten szeretete mindenkinek elég, mindenkinek jut belőle. Csak tudnunk kell elfogadni. A baptista lelkiesség ezt az üzenetet szeretné átadni a világnak, még akkor is, ha tudja, hogy félre fogják érteni és rosszul használni majd fel ezt a tudást. A mi felelőségünk ennek hirdetése és Isten szeretetének elfogadása, a többi Istenre bízunk.

Háló Gyula

A KERESZTÉNY GYÜLEKEZETEK MEGADJÁK MAGUKAT?

„Ti vagytok a föld sója. Ha pedig a só megízetlenül, mivel lehetne ízét visszaadni? Semmire sem való már, csak arra, hogy kidobják, és eltapsák az emberek.

Ti vagytok a világ világossága. Nem rejthető el a hegyen épült város. Lámpást sem azért gyújtanak, hogy a véka alá tegyék, hanem a lámpatartóra, hogy világítson mindenkinek a házban. Úgy ragyogjon a ti világosságotok az emberek előtt, hogy lássák jó cselekedeteiteket, és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat.” (Jézus Krisztus mondta, Mt 5,13-16)

A címben szereplő kérdés a helyi település és a nagyobb társadalom kapcsán foglalkoztat. Régóta (1989-től kezdve) talány számomra, hogy milyen gátak akadályozzák a kereszténységet – bennünket – abban, hogy ízünket megkóstolják és igényeljék maguknak másik is, hogy világosságot szóró lámpánkkal akarják látni és érteni a világot, hogy mindennapi tetteinek láttán felragyogjon szemük, sőt a mennyei Atyánkat dicsérjék.

Meglátásaim inkább kérdésfelvetések (még ha állí-

tásoknak is látszanak), mintsem pontos megállapításai jelen helyzetünknek. Hogy nem csupán bennem motoszkál mindez, mutatja, hogy cikkem május eleji előzetes és rövidebb megosztása a közösségi médiában tízezreket mozgatott meg.

Valójában a krisztusi hatás utáni vágy vonz engem is, hogy megtaláljam, megtaláljuk az ÚR válaszát ahhoz, hogy életünk, hívó életvitelünk bőven gyümölcsözzön, és gyümölcsjeink maradandók legyenek. (Jn 15,16)

A kereszténység kultúrát teremt vagy beilleszkedik

Egyre több keresztény gyülekezet, közösség olyan célokért működik, amelyekkel zökkenőmentesen tud beilleszkedni a kultúra növekedéspárti, hagyományőrző vagy ellenzéki rétegébe. Így adják meg magukat az épp aktuális civilizáció kultúrájának. Hatásuk a társadalomra emiatt egyre kisebb, egyre inkább éltetni kell őket, hogy létezzenek még. Bár egyénileg a keresztények sokan jól élnek, még prosperálnak is a gazdaságban:

„Mintha a hazai kereszténységben egyre kevesebb lenne azok száma, akik értik a Mester eredeti meglátását, hogy az isteni hit lényege nem mérhető, statisztikailag nem meghatározható, de ható.”

vállalkozásukban, munkájukban, előadói vagy alkotó tevékenységükben. Talán nagyobb kényelemre, jobb fogyasztásra, nagyszerűbb szolgáltatások igénybevételére is van lehetőségük, tehát úgy élnek, mint a fogyasztói társadalom bármely tagja. Ha egy-egy hívó nem is nyerte meg magának az egész világot, de törekszik rá, mivel nem különböző dimenzióknak látja hívó életét és a civilizációs kultúrát, hanem párhuzamosan kielégíthető szükségnek. Saját életét és lelkét ezért úgy tekinti, mint a civilizációs kultúra javainak megszerzési eszközét, s nem veszi észre, hogy növekedési igényének szolgálata közben magát veszti el.

Ha növekedéspárti, akkor ilyesmikért él, ezeken méri önszükségességét: kortárs-ifjúsági zenei csoport szolgálata, kurrens hívó mozgalmakhoz csatlakozás az elsők között, népszerű témák igehirdetés tematizálása, újszerű evangélizációs módszerekkel létszámnövelés, közösségi házzá alakulás sokféle programmal, stb.

Ha hagyományörző, akkor litániákat tart, az ének-kart működteti fogyása ellenére is, az egyházi ünnepek családi és egyházi rítusát kőbe vési, átlagember számára érthetetlen ősi nyelvet használ, stb.

Ha ellenzéki, akkor semmi más nem érdekli, csak az egyes társadalmi trendekkel és gyakorlatokkal szembeni véleménye.

Látta ezt már a Mester is, amikor ezt mondta:

„Mert aki meg akarja menteni az életét, elveszti azt, aki pedig elveszti az életét énértem, megtalálja azt. Mert mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri, lelkében pedig kárt vall? Vagy mit adhat az ember váltásádjul a lelkéért?” (Mt 16,26)

Mintha a hazai kereszténységben egyre kevesebb lenne azok száma, akik értik a Mester eredeti meglátását, hogy az isteni hit lényege nem mérhető, statisztikailag nem meghatározható, de ható. Mert bár a szellem élete, változása mérhetetlen, hatása kibontakozik az őt követők életmódján, gondolkodásmódján keresztül, ami megcáfolhatatlan.

A kereszténységet csak egyetlen tapasztalat hitelesíti: a megváltozott emberek, akiknek lelkét, lelkük kisu-gárzását e földi kultúra, e világ összes változása sem tudja elsodorni, legyőzni. Ahogy Petőfi Sándor írja a Nép nevében verse végén: „Mert az maga tűz...”

A keresztény lelke szabad, mert Istentől függ

Mintha csökkenne a társadalomban azoknak a száma

(a keresztények között is), akik önálló, saját lelki életet élnek. Pedig Jézus sem a zsinagógák megváltoztatására törekedett, hanem a változást új emberi lélekre és az abból fakadó új életszemléletre értette.

A kereszténység valódi kihívásnak tekinti (pedig nem az), hogy kibékítse az intézményi (egyházi, gyülekezeti, közösségi) létet a személyes istenhittel. Az intézményi lét fönntartása, működése pedig elhitteti sokakkal istenhitük meglétét. Gyülekezeti keresztények lehetnek kulturálisan, hagyomány alapján, egyházilag, intellektuálisan, erkölcsileg, értékrend szerint... Tőlük csak azt várhatjuk, amit a társadalomban is látunk: a többség vagy jónak, vagy rossznak tartja, amit gondolnak, mondanak, tesznek. „Keresztény” alatt ma többnyire nem a „megérintett” embert értik, hanem egyháztagot, gyülekezethez tartozót. Pedig a „más emberré” válás útja csak az Istennel való találkozás, érintkezés lehet. Ez összezavarja a fejeket.

A társadalomban és a gyülekezetekben a keresztény

„Isten Szentlelke sokféleképpen adhat mennyei látomást számunkra, ami, ha megragadja lényünket, akaratumkat, akkor egész életünket az ennek való engedelmség hajtja előre.”

és a hívő kifejezések használatában a kavarodást az okozhatja (szerintem), hogy sokan kereszténynek, hívőnek gondolják magukat attól, hogy valamelyik kereszténységen belüli nézetet, tant, hitrendszert, magyarázatot, tanítást követik, valamelyik egyházhoz vagy gyülekezethez tartoznak. Ezért nem tesznek különbséget aközött, amit nekik személyesen az Úr „mondott”, és aközött, amit ők saját kútforrásból mondanak. Ahogy Pál apostol ritkán, de írja: „én mondom, nem az Úr” (1Kor 7,12). Talán ritkábban kellene beszélni olyan témákról, amikben még csak társadalmi gondolataink vannak, de Isten semmire nem kért még meg, hogy mondjuk, tegyük. Véleményünk persze lehet, de ha hívőként csak véleményünk van, az nagyon kevés.

Az isteni látomás tüze adja tovább a lángot

Pál apostol röviden Agrippa királynak kihallgatása során így okolta meg örökös tevékenységének gyökerét: „...nem voltam engedetlen a mennyei látomás iránt...” (ApCsel 26,19)

Isten Szentlelke sokféleképpen adhat mennyei látomást számunkra, ami, ha megragadja lényünket, akaratumkat, akkor egész életünket az ennek való engedelmség hajtja előre. Akit egy mennyei látomás ilyen módon űz, hajt tetteiben, annak egyértelmű a küldetése, hivatása. Enélkül viszont mindenki csak a jelen kultúra társadalmi válaszai közül válogathat.

Aki nem hiszi, hogy az isteni jövő meglátása szerint élni Krisztus missziója, nem hiszi, hogy az önmagában élő és ható bizonyágtétel, az még nem hisz eléggé a benne élő Szentlélekben, aki az erő, a szeretet és a józanság Lelke (2Tim 1,7), aki átformálja az emberi szívet, a népekét is, és terjed megállíthatatlanul azokon keresztül, akiket megragadott. Ezért vagyunk, hogy jövőt mutassunk a népnek (ha nekünk megmutatta Isten, mint egykor Mózesnek a Piszgá-csúcsán, 5Móz 34,1) azzal, ahogy az emberek közt élünk, és nem azzal, hogy magyarázni próbáljuk Őt. Ha kell, hát ezért kell változnunk, mert ezért vagyunk Krisztus-hívőként itt!

Kik beszéljenek, kik tanítsanak keresztényként?

Az beszéljen a hitről, aki lelkesedik Istenért, mert látta az „ígéret földjét”.

Először is: lelkesen érdekeljen embertársaid élete! Tudd meg, mivel foglalkoznak egyesével és közösség-

ben, mert a Szentlélek tüzeit a szeretet lelkesedése terjeszti.

Milyen gondjaik és örömeik vannak az óvodákban, iskolákban, a gondozókban, a rendelőkben, a rendőrségen, az önkormányzatnál, a szervezeteikben? Hogyan próbálkoznak jobbra és hatékonyabbá tenni a közösség életét? Hogyan vehetsz te is részt az ő mindennapjaikban, azokban a tevékenységekben, amelyekben szépre, jóra és igazra törekszenek? Hogyan tudod ezek iránt kifejezni tiszteleted és elismerésed? Mert a benned élő krisztusi szeretet ott akar lenni, amikor ünnepel az iskola, amikor emlékezik a város, amikor programot szervez a település. A krisztusi szeretet akkor is vissza-visszajár érdeklődve és támogatva, amikor már gyermeke rég nem jár az egykori óvodába, iskolába. A krisztusi szeretet megtalálja annak alkalmait, amikor embereknek, intézményeknek és csoportoknak megköszönheti és elismerheti a munkáját. A krisztusi szeretet megtalálja annak módját, hogyan tudja őket bátorítani, segíteni, hogy még gyümölcsözőbb legyen a közösségért végzett szolgálatuk. A krisztusi szeretet lépésről lépésre kikutatja és megismeri működésüket, szokásaikat, azt, ami nekik fontos és értékes. A krisztusi szeretet részt vesz abban, ami számukra fontos: ünnepek, találkozók, rendezvények, találkozók. A krisztusi szeretet nem gondolja önhittent, hogy nekik kell őt megismerniük, hozzácsatlakozniuk. A krisztusi szeretet nem fél kitenni ma-

„Ma se az tanítson a keresztény élet lényegéről, akinek a hatása nem terjed túl az otthona, a temploma és az imaháza falán, aki bár jó tagja a közösségnek, de azon túl nem tudja használni Isten az országa továbbépítésére.”

gát a emberi hatásoknak, mert tudja, amit János apostol is meggyőződéssel írt a többi tanítványnak: „Ti Istentől valók vagytok, gyermekeim, és legyőztétek őket, mert nagyobb az, aki bennetek van, mint az, aki a világban van.” (1Jn 4,4) A krisztusi szeretet biztos a hit győzelmében, mert „...aki Istentől született, az legyőzi a világot, és az a győzelem, amely legyőzte a világot, a mi hitünk.” (1Jn 5,4) A krisztusi szeretet ezért tud úgy jelen lenni a településén, hogy számíthassanak rá. A krisztusi szeretet az emberek között akar lenni, közösséget akar vállalni velük, ahogy Jézus Krisztus tette. Ez azoknak a titka, akiket megragadott a Mester végső látomása iránti olthatatlan szenvedély.

Ma se az tanítson a keresztény élet lényegéről, akinek a hatása nem terjed túl az otthona, a temploma és az imaháza falán, aki bár jó tagja a közösségnek, de azon túl nem tudja használni Isten az országa továbbépítésére. A többieket se neki kell instruálni, tanácsolni abban a feladatban, hogy hogyan éljenek, vagy hogyan gyakorolják a hitüket!

Az beszéljen tehát az iskoláról, aki lelkesedik a diákokért, és maga előtt látja azt a felnőttet, akivé a diáknak válnia kell!

Az beszéljen tehát a házasságról, aki lelkesedik a párjáért, és látja azt az utat, amelyen a házastársi harmónia kiteljesedik!

Az beszéljen tehát a társadalomról, aki lelkesedik a környezetéért, és látja azt a jövőt, amelyben együtt boldog a nép!

Az beszéljen tehát a kereszténységről, aki lelkesedik a hívőkért, és látja azt az életet a kultúránkban, amit Krisztus bemutatott!

Különösen is figyelniük kell tehát azokra, akik a gyülekezeti szolgálaton túl élő és éltető isteni magokat ültetnek az emberekkel való kapcsolataikon és mindennapi tevékenységeiken keresztül. Akiknek az élete nyomán mások élete is megváltozik. Akiket viszonyítási pontnak, biztonságos alapnak, éltető forrásnak tapasztalnak a környezetükben embertársaik, munkatársaik, szomszédjaik, településeik.

Ahhoz, hogy ezen az úton tájékozódjunk és haladjunk, nagy-nagy alázat kell! Mert Isten országának – amelynél nincs jobb – terjednie kell! Mert abban igazi élet van.

Tim Challies

AMIKOR A PRÉDIKÁCIÓK KÖZÖSSÉGI MÉDIA- TARTALOMMÁ VÁLNAK

Képzeld el egy családot, akik a vacsoraasztal körül ülnek, és együtt tartanak családi áhítatot. Anya és apa a két végén ül, a gyerekek oldalt. Mindegyikük előtt nyitott Biblia. Épp felváltva olvastak néhány verset, most pedig apa kérdéseket tesz fel, hogy jobban megértsék és alkalmazzák, amit olvastak: Mit tanít ez Istenről? Mit tanít rólunk? Hogyan válaszolhatunk rá?

Ez egy teljesen hétköznapi jelenetnek tűnik, ami bármelyik keresztény otthonban megtörténhetne. Aztán kicsit tágítod a képet, és észreveszel pár részletet, ami elsőre elsiklott a figyelmed elől. Két állványt láatsz kamerákkal, és mivel villognak a fények, tudod, hogy rögzítenek. Körfények világítják meg a családot, az asztal pedig makulátlan: minden ráncot kivasaltak, minden foltot lesikáltak, minden részlet „tökéletesre”

van állítva. Rájössz, hogy bár a család áhítatot tart, ezt vloggereként, a nyilvánosság előtt teszik. És felmerül benned a kérdés: valóban áhítatot tartanak, vagy tartalmat gyártanak? A szülők tényleg a gyerekeket tanítványozzák, vagy inkább szerepet játszanak? Ez istentisztelet, vagy előadás?

Nem tudok olyan családokról, akik vlogolnák a családi áhítatukat, bár nem lepne meg, ha lennének. Aggódnék értük, többek között azért, mert felmerülne bennem: a szülők valóban a gyerekek javáért végzik-e az áhítatot, vagy inkább tartalomkészítésre használják. Amit mondanak, a gyerekekért van, vagy a saját platformjukért? A gyerekek szívét akarják elérni, vagy követőket gyűjteni? A fő cél a tanítványnevelés, vagy a „vírusszerű” terjedés? Nem vagyok meggyőződve ar-

„Óriási különbség van aközött, hogy a közvetítés periférikus, és aközött, hogy központi. Hogy valaki »mellékesen« közvetít egy alkalmat, és aközött, hogy kifejezetten tartalomgyártásra használja.”

ról, hogy egyszerre lehet igazán szolgálni a családot és a közönséget egy ilyen fontos helyzetben. A vlogolás formája és célja egyszerűen nem összeegyeztethető az áhítat formájával és céljával.

Bár nem ismerek családokat, akik vlogolnák az áhítatot, sok olyan gyülekezetet igen, amely gyakorlatilag „vlogolja” az istentiszteleteit. Sok gyülekezet azért rögzíti az alkalmait, hogy aztán közösségi médiára optimalizált tartalmakat készítsen belőlük, különféle hosszban, platformon és formátumban. Ehhez a lelkészeknek gyakran a médiumhoz kell igazítaniuk az üzenetet: élénk illusztrációk, ütős alkalmazások, amelyek beleférnek az algoritmusok által diktált, folyton változó keretekbe. Ezeknek a részleteknek önmagukban is „meg kell állniuk”, kiszakítva a prédikáció tágabb összefüggéséből. A kamerának kell szólniuk, nem a jelenlévő gyülekezetnek; a környezetnek és háttérnek is olyannak kell lennie, hogy minden szem a prédikátorra tapadjon. És ahhoz, hogy kitűnjenek a tartalomáradatban, gondosan begyakorlottnak és tökéletesen előadottnak kell lenniük. A közösségi média kerül az első helyre.

Hogy világos legyen: szerintem lehet helye az istentiszteletek közvetítésének, mert ez segíthet a beteg vagy otthonukhoz kötött tagoknak. Eszköz lehet arra is, hogy egy gyülekezet „bemutatkozzon” azoknak, akik gyülekezetet keresnek, és szeretnék megérteni, miről szól ez a közösség. Nem ritka, hogy valaki új városba költözik, és már előre kiválaszt egy gyülekezetet, mert online megnézte az alkalmait, és tudja, hogy ott otthon fogja

érezni magát. Ezt minden gyülekezetnek magának kell eldöntenie.

Óriási különbség van aközött, hogy a közvetítés periférikus, és aközött, hogy központi. Hogy valaki „mellékesen” közvetít egy alkalmat, és aközött, hogy kifejezetten tartalomgyártásra használja. Ahogy nem hiszem, hogy a szülők igazán szolgálni tudják a gyerekeiket a családi áhítatban, ha azt egy vlog kedvéért teszik, úgy nem hiszem, hogy egy prédikátor igazán szolgálni tudja a gyülekezetét, ha a prédikációt egy online közönségnek készíti. Ha a „vírális videóra” prédikál, tud-e még a jelenlévők szívéhez szólni? Ha a TikTok-közönségnek prédikál, tud-e még a vele szemben ülő gyülekezetnek prédikálni? Senki sem szolgálhat két úrnak anélkül, hogy idővel ne az egyiket részesítené előnyben. Vannak dolgok, amelyek túl súlyosak és túl szentek ahhoz, hogy „játszadazzunk” velük vagy beavatkozzunk a céljukba. Ilyen a szülők tanítványnevelő szolgálata a gyerekeik felé, és ilyen a prédikátor szolgálata a gyülekezet felé. A közösségi média lassan mindenhova beszivárog, és elkezd formálni az életünk területeit. De biztosan vannak olyan részek, amelyeket tisztán kell tartani, amelyeknek érintetlennek kell maradniuk. Ha ezeket a területeket tartalomgyártási és „vírussá válási” lehetőségként kezeljük, akkor leértékeljük és eltorzítjuk őket. Elvesszük a jelentőségüket, és valami kevesebbé alakítjuk őket annál, mint aminek Isten szánta.

Forrás: <https://www.challies.com/articles/preaching-for-the-viral-video>

Alistair Chalmers

HOGYAN MÉRJÜK A KERESZTÉNY ÉRETTSÉGET?

A keresztények szeretik azt mondani: „Érett hívő/keresztény vagyok.” Néha ez még egy bizonyos hangnemben is elhangzik (mindannyian hallottuk már), amely sugallja, hogy a vita most már lezárult, mert valaki állítólag lelkileg idősebb. De a Szentírás arra buzdít minket, hogy ilyen állításokat teszteljük. Nem azért, hogy megszégyenítsük vagy zavarba hozzuk az illetőt, hanem azért, mert az igazi érettség egy ajándék, amelyet Isten valóban szeretne növelni népében.

A probléma az, hogy gyakran rossz mércével mérjük az érettséget. Összekeverjük az információt a formálódással, és a keresztény szókinccset egyenlővé tesszük a Krisztus-szerű erénnyel. Ez érthető, mert az információ mérhető. De nem hiszem, hogy ez a helyes módszer. Az evangélium kizárólag kegyelemből, kizárólag Krisztusba vetett hit által üdvözít minket, és a Szentlélek

növeszt minket, amikor az Igében maradunk. De ez a kegyelem gyümölcsöt terem, és ez a gyümölcs mérhető, és ez a gyümölcs az érettség egyik jele.

Tehát hogyan néz ki a keresztény érettség?

1. A keresztény érettséget elsősorban a Krisztus-szerűség, nem pedig a kompetencia alapján mérhetjük

Az Újszövetség nem ismer olyan „érett” keresztényt, aki nem hasonlít Jézusra. Mégis gyakran látjuk, hogy az „érett keresztények” mást mondanak és mást tesznek. Pál világosan megfogalmazza, mit vár a hívőktől: azt akarja, hogy egyre jobban hasonlítsanak Jézusra (Gal 4,19). A Jézusra hasonlítás azonban nem valami elvont dolog – kézzelfogható, látható. Például így mutatkozik meg:

„Az érett hívők nem csupán ismerik Isten parancsait, hanem egyre inkább engedelmeskednek nekik.”

- ◆ Alázatosság az önérvényesítés helyett
- ◆ Szelídség a durvaság helyett
- ◆ Türelem a türelmetlenség helyett
- ◆ Megbocsátás a harag helyett
- ◆ Tisztaság a titkos önkényeztetés helyett
- ◆ Együttérzés a közöny helyett

Ha valaki azt állítja, hogy érett, de nem tanítható, kemény vagy megosztó, a Szentírás szerint még mindig csecsemő Krisztusban, függetlenül attól, hogy mennyi teológiát tud felidézni. Ez az egyik veszély. Számtalan keresztényt ismertem, akiknek „teológiai fejük” rendben volt, de lenézték azokat, akik nem értettek velük egyet, vagy rosszat beszéltek másokról, csak mert azok nem illeszkedtek a szűk „ortodox” nézetükbe.

2. A keresztény érettség az engedelmisségben, nem a véleményben nyilvánul meg

Jézus egyszerűen azt mondta:

„Ha szerettek engem, megtartjátok az én parancsolataimat.” (Jn 14,15).

Az érett hívők nem csupán ismerik Isten parancsait, hanem egyre inkább engedelmeskednek nekik. Járhatsz teológiára, olvashatsz a szakkönyveket, és mégis lelkiileg éretlen maradsz, ha engedelmeskedésed szelektív vagy vonakodó.

A keresztény hit mindig is hangsúlyozta, hogy az megigazító hit soha nem áll egyedül – mindig cselekedetek kísérik. Nem olyan cselekedetek, amelyek megmenetnek, hanem olyanok, amelyek megmutatják, hogy meg vagyunk mentve.

3. A keresztény érettség az gyülekezet iránti szeretetben nyilvánul meg, nem a függetlenségben

Az egyik legnagyobb veszély, amellyel találkoztam, az az, amikor a keresztények érettséget hirdetnek, de nem vesznek részt rendszeresen Isten népe életében. Az elszigetelődés nem a Lélek gyümölcse.

János így ír:

„Mi tudjuk, hogy átmentünk a halálból az életbe, mert szeretjük testvéreinket.” (1Jn 3,14a).

A gyülekezet és az Úr népe iránti szeretet a keresztény érettség jele.

A gyülekezet iránti szeretet így néz ki:

- ◆ Elkötelezettség a gyülekezeti istentisztelet iránt

- ◆ Taps nélkül való szolgálát
- ◆ Mások terheinek viselése
- ◆ Engedelmisség a lelkipásztoroknak (Zsid 13,17)
- ◆ A tökéletlen emberek elviselése (amibe mindannyian beletartozunk!)

A „Nekem nincs szükségem a gyülekezetre” álláspontot képviselő keresztény bibliai mércével mérve lelkiileg éretlen – függetlenül attól, hogy milyen adottságokkal rendelkezik vagy milyen buzgó.

4. A keresztény érettséget a tanbeli stabilitás jellemzi, nem pedig a tanbeli arrogancia

Pál azt mondja, hogy az érett hívők nem sodródnak el „minden tanítás szele” által (Ef 4,14). Ahhoz, hogy szilárdan álljunk, az igazságban kell gyökereznünk. És mégis, manapság milyen gyakran gúnyolják az emberek a teológia gondolatát?! Ez a hozzáállás (szerintem) nagyrészt azoknak köszönhető, akik elbizakodtak tudásuktól, és magukat jobbnak tartják másoknál, akik kevésbé tanultak, mint ők. De a bibliai tudás alázatot kell, hogy eredményezzen, nem pedig felsőbbrendűséget.

A teológiailag legpontosabb keresztény, akinek nincs meg a szelídsége, nem éret; egyszerűen csak művelt. A Sátán többet tud a teológiáról, mint bármelyik teológiai professzor, de gyűlöli Istent. A helyes teológia a helyes tanítást a helyes életmóddal ötvözi, mert a kettőnek együtt KELL járnia. Amikor a tudás felfuvalkodottá tesz, ahelyett, hogy átalakítana, akkor valami nagyon rosszul sült el.

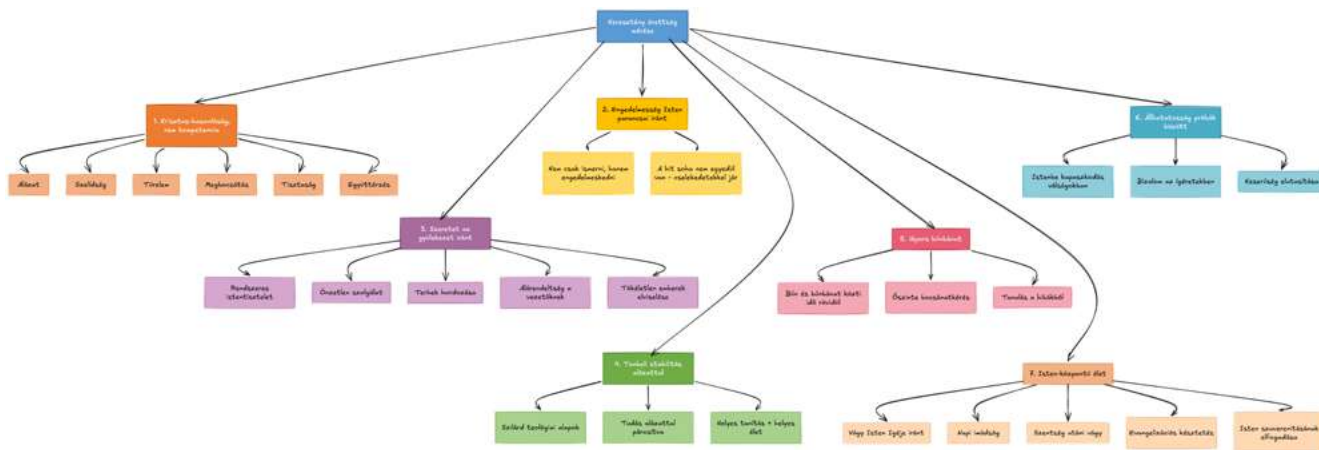
5. A keresztény érettség a bűnbánatban nyilvánul meg, nem pedig a bűntelen tökéletességben

Sok hívő azt gondolja, hogy az érettség azt jelenti, hogy kevesebbet kell bűnbánatot tartaniuk. A Szentírás azonban az ellenkezőjét tanítja.

Minél jobban szemléljük Isten szentségét, annál inkább tudatosává válunk a bennünk rejlő finom bűnökre. Az érett keresztények gyorsan, őszintén és másokra hátrítás nélkül tartanak bűnbánatot. Azt mondhatnánk, hogy az érettség egyik legvalószínűbb jele az, hogy a bűn és a bűnbánat közötti távolság egyre kisebb lesz.

Az érett hívők bocsánatot kérnek és tanulnak. Az éretlen hívők igazolják magukat.

„A keresztény érettség azt jelenti, hogy egész életünket egyre inkább az a valóság alakítja, hogy Isten színe előtt élünk.”

Összefoglaló diagram

6. A keresztény érettség nem az élet kényelmében, hanem a megpróbáltatások közepette tanúsított kitartásban nyilvánul meg

Jakab azt mondja nekünk, hogy a megpróbáltatások érettséget eredményeznek (Jak 1,2–4), mégis sok keresztény a zökkenőmentes körülményeket a lelki erő jelének tekinti. A Szentírás ezt a fejére állítja – az érettséget a bajok, nem a kényelem bizonyítja.

Az érett keresztények Istenhez ragaszkodnak, amikor az életük összeomlik, bíznak Isten ígéreteiben, amikor az érzelmeik cserbenhagyják őket, elutasítják a keserűséget, és sántítva is továbbmennek.

Nem szenvednek kevesebbet, mint mások; egyszerűen tudják, hová kell vinniük a szenvedésüket. Ahogy Spurgeon mondta: „Megtanultam megcsókolni a hullámot, amely a Örökkévaló Kősziklához vet.” Hitünk őszintesége nem a csendes vizeken bizonyul, hanem az élet viharában, amelyek körülöttünk tombolnak.

7. A keresztény érettséget az egész életben megnyilvánuló Isten felé való irányultság mutatja meg

Szóval, hogyan is néz ki valójában a keresztény érettség? A keresztény érettség azt jelenti, hogy egész életünket egyre inkább az a valóság alakítja, hogy Isten színe előtt élünk.

Az ilyen érett hit néhány jele a következő (és ez korántsem teljes lista!):

- ◆ Növekvő éhség Isten Igéje iránt
- ◆ A napi imádkozás szokása
- ◆ Őszinte vágy a szentségre
- ◆ Evangelizációs vágy, hogy mások is megismerjék Krisztust
- ◆ Örömteli e engedelmesség Isten szuverén akaratának

Az érett hívőket nem kell unszolni, hogy kövessék Istent – Isten kegyelme önként ösztönzi őket arra, hogy szolgálják Őt, megismerjék Őt és kövessék Jézust.

Szóval, valójában mennyire vagyunk érettek?

Ha a keresztény érettséget csupán bibliai tudás alapján mérnénk, sokan közülünk magabiztosan vállalhatnák ezt a címet. De a Szentírás mércéje ennél sokkal mélyebb.

Az érettség olyan életről szól, amelyet egyre jobban formál a Szentlélek, amelyben egyre jobban odaszánjuk magunkat Jézusnak, egyre inkább összhangba kerülünk a Szentírással, és amelyet egyre inkább áthat az Isten és embertársaink iránti szeretet.

Ez nem tökéletesség. Ez nem személyiségfüggő. És ezt biztosan nem mi magunk jelölhetjük ki magunknak. Ez a kegyelem látható megnyilvánulása.

Forrás: <https://achalmersblog.com/2025/12/11/how-do-we-measure-christian-maturity-hint-its-not-just-bible-facts>

Birkás-Ferreira Zsófia és Bacsó Benjámín

A MAGYARORSZÁGI BAPTISTA GYÜLEKEZETPLÁNTÁLÁSOK AKTUÁLIS HELYZETÉNEK ELEMZÉSE EGY PILOT KUTATÁS SZEMPONTJÁBÓL

Bevezetés

Az egyházalapítás (plantatio ecclesiae) gondolatának tiszteletre méltó története van, és elméletileg valamint gyakorlatilag minden keresztény hagyomány elfogadja. Éppen ezért sokféle gondolat megfogalmazódott a gyülekezetplántálás kapcsán. Széleskörű szakirodalma van a biblikus alapvetéseknek és a praktikus kutatásoknak is.¹

Jelen tanulmány e gondolkodáshoz kíván hozzájárulni, elsősorban a Magyarországi Baptista Egyház (MBE) gyülekezetplántálási gyakorlatát vizsgálva. A dolgozat nem a bibliai-teológiai alapvetések újrafogalmazására törekszik — erre vonatkozóan több kiváló összefoglaló munka is rendelkezésre áll —, hanem praktikus és

empirikus megközelítésből igyekszik feltárni a hazai tapasztalatokat. A szerzők maguk is résztvevői a gyülekezetplántálás folyamatának, így a vizsgálat reflektív-gyakorlati nézőpontból közelít a kérdéshez.

A tanulmány első része röviden összegzi a magyarországi baptista gyülekezetplántálás főbb jellemzőit és azokat a szükségleteket, amelyek e missziós tevékenység háttérében állnak. Ezt követően két kutatást mutatunk be: egy nemzetközi és egy hazai vizsgálatot, amelyek módszertani alaposáguk és megállapításaik révén a további kutatás és stratégiai gondolkodás számára is inspirálóak. Végül egy pilot kutatás eredményeit ismertetjük, amely a magyarországi baptista kontextusban szolgál előzetes empirikus betekintéssel a gyülekezetplántálás folyamataiba.

Néhány fontos adat a magyarországi baptisták helyzetéről

Amikor 2024-ben részletesen foglalkoztunk ezzel a témával, megdöbbentett bennünket, hogy 1990 és 2023

1. Stefan Paas: Why Church Planting in Europe? On Authorizing a Common Evangelical Practice, In: In: Miranda Klaver, Stefan Paas, Eveline van Staalduijn-Sulman (eds.), *Evangelicals and Sources of Authority*, AMSTAR 6, Amsterdam University Press: Amsterdam 2016, 184-205 vagy éppen C. Peter Wagner, *Church Planting for a Greater Harvest*, Regal: Ventura 1990, vagy éppen Timothy Keller: *Gyülekezet a középpontban*, Harmat, 2019.

„A fenntartható növekedés és a regionális egyházi jelenlét hosszú távon csak akkor biztosítható, ha a gyülekezetplántálás mellett a már meglévő, kis közösségek életerejének megőrzése és fejlesztése is kiemelt stratégiai fókuszot kap.”

között 200 gyülekezet szűnt meg, az MBE statisztikáit böngészve². És ugyan ezen időszak alatt Marc Patton jelezte, hogy: „Örömmel tudom azt jelenteni, hogy 1990 óta megalakult 73 új baptista gyülekezet Magyarországon. Ezeknek az új gyülekezeteknek az össztagszáma 2133 fő.”³ Ez azt jelenti, hogy 200 megszűnő gyülekezetre jut 73 megszülető gyülekezet ebben az időszakban az MBE keretein belül. Azt nem vizsgáltuk, hogy esetleg voltak-e „rövid életű gyülekezetek”, amelyek mind a két oldalán megjelenhettek volna a kutatásban, hanem a 2024-es adatokat vettük alapul.

2024-ben a Magyarországi Baptista Egyház (MBE) szövetségi rendszeréhez mintegy 300 gyülekezet tartozott. A rendelkezésre álló statisztikai adatok azonban arra utalnak, hogy az elmúlt három évtized során jelentős szerkezeti átalakulás ment végbe a baptista gyülekezeti közösségekben. A történeti összevetés szerint az 1990-ben nyilvántartott 417 gyülekezet közül 2023-ra mintegy 200 megszűnt – ez az akkori gyülekezetszám

közel 48%-ának felel meg. Ugyanakkor az adatokból az is kitűnik, hogy az elmúlt évtizedek során több új közösség is csatlakozott az MBE szövetségi rendszeréhez, így a folyamat nem pusztán veszteségként, hanem dinamikus szerkezeti átrendeződésként értelmezhető.

Az 1990-es adatsor részletes elemzése alapján elsősorban a kisebb lélekszámú gyülekezetek voltak a leginkább sérülékenyek. Az öt főnél kevesebb tagot számláló közösségek 87,5%-a szűnt meg vagy vált inaktívvá, a tíz főnél kevesebb taglétszámú gyülekezetek körében ez az arány 75,9%, a tizenöt fő alattiaknál 67%, míg a húsz főnél kevesebb tagot számlálóknál 64% volt. Ezek az adatok nem pusztán statisztikai érdekességek, hanem fontos jelzői annak, hogy a kis létszámú vagy szórványhelyzetű közösségek támogatása és megerősítése stratégiai jelentőségű feladat az egyház jövője szempontjából.

A 2023-as gyülekezeti statisztika szerint az MBE keretében 85 olyan közösség működik, ahol a bejelentett taglétszám tíz fő vagy kevesebb, és ha ehhez hozzászámítjuk a húsz fő alatti gyülekezeteket, akkor a közösségek több mint fele (összesen 154 gyülekezet) ebbe a kategóriába tartozik. Ez azt jelenti, hogy az MBE gyülekezeteinek jelentős része kis közösségek „hálózatából” épül fel, amelyek ugyan gyakran korlátozott erőforrásokkal rendelkeznek, de helyi beágyazottságuk, missziós elkötelezettségük és hitéleti kitartásuk az egyház életének szerves részei.

Amennyiben a múltbeli tendenciákat a jelenlegi adatokra vetítjük, sürgető feladatként rajzolódik ki a kisebb vagy szórványhelyzetű gyülekezetek célzott megerősítése, lelkipozíciói, vezetői és szervezeti támogatásuk újragondolása. A fenntartható növekedés és a regionális egyházi jelenlét hosszú távon csak akkor biztosítható, ha a gyülekezetplántálás mellett a már meglévő, kis közösségek életerejének megőrzése és fejlesztése is kiemelt stratégiai fókuszot kap.

Ez a jelenség nem kizárólag magyar sajátosság. Az Egyesült Államokban például a Lifeway Research adatai szerint 2019-ben kb. 4 500 gyülekezet zárt be, miközben 3 000 új közösség indult, ami nettó csökkenést eredményezett az országos protestáns gyülekezetek számában.⁴ Hasonló folyamatok figyelhetők meg Nyu-

2. Ez a szám, az MBE belső statisztikáiból és a Közgyűlési jelentésekből állt össze.

3. Marc Patton az MBE gyülekezetplántáló bizottság vezetője (2024.jún.24.)

4. https://research.lifeway.com/2021/05/25/protestant-church-closures-outpace-openings-in-u-s/?utm_source=chatgpt.com (letöltés 2025.10.19.)

„A Baptista Egyház Stratégiai Terve (BEST), azt a célt tűzi ki, hogy minden településen legyen baptista gyülekezet.”

gat-Európában is: Németországban és Hollandiában a történelmi felekezetek több ezer templom bezárását vagy átalakítását tervezik a következő évtizedben⁵ miközben új, kisebb közösségek és házicsoportok formájában folytatódik az egyházi élet. Ezek a nemzetközi példák azt mutatják, hogy a strukturális leépülés és az újratermelődés gyakran párhuzamosan van jelen a posztkeresztény társadalmakban, és a megújulás kulcsa sok esetben éppen a kis közösségek rugalmasságában és helyi elkötelezettségében rejlik.

A Baptista Egyház Stratégiai Terve (BEST), azt a célt tűzi ki, hogy minden településen legyen baptista gyülekezet: „Ezért, a Szentírás alapján küldetésünk az, hogy minden településen legyenek egészséges, társadalomhoz kapcsolódó, és arra pozitív hatást gyakorló baptista gyülekezetek, ahol: az emberek szeretetteljes közösségben imádják Istent és megtapasztalják jelenlétét, a hívők növekednek Isten ismeretében, jellemük a Szentlélek által formálódik, és felkészítést kapnak, hogy részt vegyenek a Krisztustól kapott küldetésben, a tagok minden Istentől kapott ajándékkal kezdeményező módon szolgálják az embereket, hogy abból az állapotból amiben vannak, megtérjenek, és érett tanítványokká váljanak.”⁶ Vagyis a stratégiai terv szerint fontos célkitűzés, hogy ezeken a helyeken a gyülekezetek ne csak megmaradjanak, hanem „hatást gyakorló gyülekezetek” legyenek. Vagyis a Magyarországi Baptista Egyház előtt egyszerre áll az a feladat, hogy megőrizze, ha szükséges revitalizálja ezeket a statisztikai értelemben véve nehéz helyzetben levő gyülekezeteket és támogassa őket, illetve a statisztikai értelemben véve nagyobb gyülekezeteket segítse tovább az egészséges működés útján és segítse új gyülekezetek születését. Ezen hármas stratégiai cél kapcsán, mi most kifejezetten az új gyülekezetek ügyére fókuszálunk ebben a tanulmányban. Hisszük mi is, hogy „Az egyház a gyülekezeteiben él”. Kulcskérdés tehát, hogy az új gyülekezetek hogyan és mikor születnek meg, illetve mennyire egészségesen tudnak működni.

Gyülekezetplántálási kutatások rövid összefoglalása

Magyarországon máig az egyik legátfogóbb kutatás és munka, amely megjelent a gyülekezetplántálás témakörében a Kovács György- Kerekes Szabolcs: Gyülekezetek alapítása Magyarországon c. munka, amely 2006-ban jelent meg. A kutatócsoport 1980-tól 2006-ig dolgozta fel a gyülekezetplántálásra vonatkozó adatokat, amelyeket 2004-es adatokig szisztematikusan és összehasonlító módon, felekezeti bontásban is ismertet. „A rendszerváltás óta több mint 400 új gyülekezet jött létre, bennük több mint 15000-en találtak lelki otthonra.”⁷ Ebben az időszakban az volt a várakozás, hogy „... az eddigi gyülekezetalapítási erőfeszítések dinamikus, összehangolt és céltudatos gyülekezetalapító mozgalommá erősödnek, amelynek irányítója és összehangolója maga a Szentlélek lesz, éppúgy, mint Pünkösdkor és azóta is mindenütt, ahol ébredést éltek át.”⁸ Azt prognosztizálták, hogy 10 év alatt 760 új gyülekezet fog születni. Ennek visszamérése tudomásunk szerint nem valósult meg. Az összegyűjtött adatokra és a bibliai alapelvekre alapozva, néhány pontban összeszedték, melyek a „gyülekezetalapító mozgalom sikerének feltételei”.

5. Paas, S. (2017). A Case Study of Church Growth by Church Planting in Germany: Are They Connected? *International Bulletin of Mission Research*, 42(1), 40-54. <https://doi.org/10.1177/2396939317738896> (Original work published 2018)

6. Baptista Egyház Stratégiai Terve (BEST)

7. Kovács György- Kerekes Szabolcs: Gyülekezetek alapítása Magyarországon, TBL, Budapest, 2006. 261.

8. Uo.

„A személyes motiváció tekintetében nem meglepő módon a személyes elhívás szerepelt minden kitöltő esetében az első helyen.”

Ezeket nevezik meg:

- ◆ A látás kiérlelése és továbbadása
- ◆ Imacsoportok hálózata
- ◆ Anyagi támogatás
- ◆ Mentorálással összekötött képzési rendszer
- ◆ Egység

Európában több kutatás zajlott az elmúlt időszakban. Ezek közül Stefan Paas: Church Planting and Church Growth in Western Europe: An Analysis (2016) tanulmánya az egyik figyelemreméltó, mert több kutatást vizsgál Európából és három pontban foglalja össze ezeknek a tanulságait:

1. Összességében nagyon nehéz mérni a gyülekezet-alapítás hozzájárulását a megtérők számában a gyülekezetek növekedéséhez. Megbízhatóbb, szélesebb körű és megalapozottabb adatokra van szükség ahhoz, hogy meggyőzőbben alátámaszthassuk vagy cáfolhassuk a gyülekezet-alapítással és a megtérők gyülekezetekhez való csatlakozásával kapcsolatos növekedési állításokat.
2. A rendelkezésre álló adatok azt mutatják, hogy a nyugat-európai gyülekezet-alapítás nem csodaszer gyülekezetek növekedésére a megtérők számát tekintve. A számok nem jelzik, hogy európai keresztény pogányok milliói térnek vissza a gyülekezet-alapítás révén. Az eredmények inkább egy kis léptékű ellentrendet mutatnak, és csak bizonyos feltételek mellett.
3. Bár kis léptékű ellentrendről van szó, a felmérés következtetései azt mutatják, hogy a megtérők alapján, a gyülekezetek növekedése lehetséges, még egy erősen szekularizált környezetben is. A gyülekezet-alapítás hatása ezért sokkal nagyobb lehet, mint pusztán a számszerű eredményei, mivel ellenszert jelenthet arra a hiedelemre, hogy egy elkerülhetetlen hanyatlás kultúrájával nézünk szembe.⁹

Gyülekezetplántálási pilot kutatás

2025. tavaszán kérdőíves kutatás indult a magyarországi gyülekezetplántálás vezetőinek körében. A kutatás célja a gyülekezetplántálás mögöttes motivációjá-

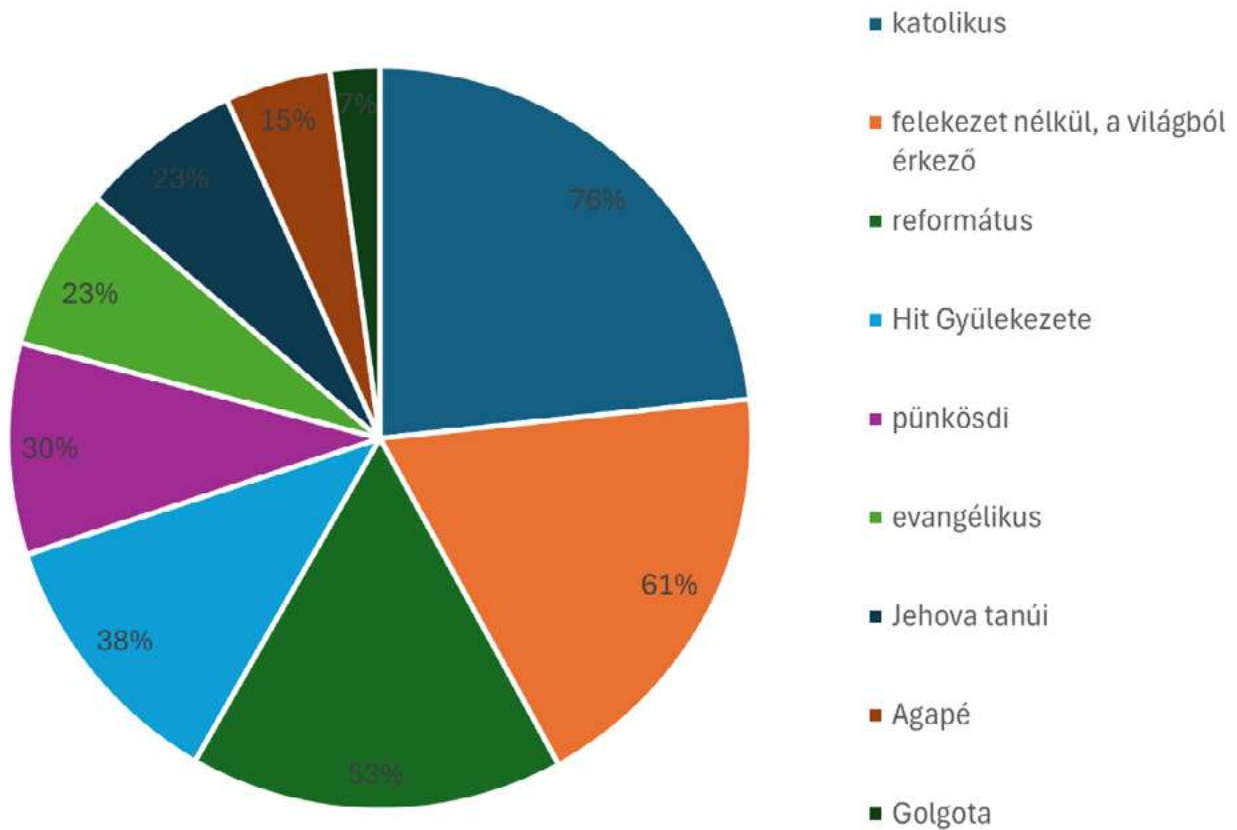
nak és sikerességének átfogó vizsgálata volt, hiszen mindenki más úton indul el, más települési igényekre reagál és máshogy is valósítja meg azt az elhívást, ami a gyülekezetplántálást életre hívta. A kutatás elsősorban a magyarországi baptista gyülekezetplántálás helyzetét volt hivatott felmérni, de nagy örömmel vettem, hogy organikus módon más felekezeti és háttérű gyülekezetplántálók is kitöltötték.

A személyes motiváció tekintetében nem meglepő módon a személyes elhívás szerepelt minden kitöltő esetében az első helyen. A válaszadók 61%-ka konkrét elhívást kapott Istentől a településre vonatkozóan, a többiek pedig missziós szemléletük miatt lettek megszólítva, szolgálatba állítva az adott településen. Ez a szám azért fontos, mert a gyülekezetplántálás eredményességének egyik tényezője -ha lehet ilyenről beszélni- az pontosan az, hogy az adott településen milyen igények mutatkoznak arra, hogy egy új gyülekezet létrejöhessen.

A kérdőív alapján a gyülekezetplántáló vezetők inkább a 40-50 éves korosztály képviselői közül kerülnek ki (70%), ami szintén nem meglepő adat, hiszen egy gyülekezetet biztos egzisztenciával rendelkező családok tudnak hosszútávon fenntartani. A Magyarországi Baptista Egyház Gyülekezetplántáló bizottsága pályázatok

9. Paas, S., & Vos, A. (2016). Church Planting and Church Growth in Western Europe: An Analysis. *International Bulletin of Mission Research*, 40(3), 243-252. <https://doi.org/10.1177/2396939316656323> (Original work published 2016)

Különböző felekezeti látogatók összetétele a baptista plántálásokban

útján támogatja a plántálásokat, azonban fontos, hogy a plántáló csapat lelkileg érett és elkötelezett legyen, ne hobbiként tekintsen a gyülekezetplántálásra, amiért sokszor nem kevés anyagi vállalat meg kell hozni. Az is érdekes adat, hogy a kitöltők 46%-ka munka mellett végzi a szolgálatot és szakít időt a plántálásra, míg 53% teljes állású gyülekezetplántáló. A főállású gyülekezetplántálók számának magas százaléka azért meglepő eredmény, mert ez plusz elköteleződést kíván a küldő gyülekezettől vagy olyan missziós szervezetektől, akik ilyen módon támogatni kívánnak egy új gyülekezet létrejöttét. Az anyaggyülekezetek elköteleződését az is mutatja, hogy az anyagi támogatáson kívül lelkipásztori szolgálattal is támogatják a plántálások 15%-kát. Ez utóbbi adat azért lényeges, mert helyi lelkipásztori vezetés hiányában a települési szempontok kevésbé érvényesülhetnek, ha nincs helyi vezető.

A közösségi média felületeken aktívak a gyülekezetplántálások, 7,6%-uk viszont nincs jelen a közösségi

média felületein. Egy közösség láthatósága a településen kulcsfontosságú ahhoz, hogy a kereslet és a kínálat találkozzon egymással. Ha eredményesen szeretnénk elérni a településen élőket, akkor az embereknek meg kell ismerniük a közösséget, a vezetőket, a helyszínt. Egy átlag településen élő ember valószínűleg egy hirdetésen keresztül fog először egy képet kapni a közösségről. Az első benyomás sokszor determinálja azt, hogy fogunk-e figyelni a következő információra az adott közösségről. Tapasztalataim alapján a mai világban annyi silány minőségű használati cikket veszünk a kezünkbe, hogy az emberek inkább arra figyelnek, ami más, mint az átlag, ami minőség, ami érték. Ezt az értéket megláthatják egy gyülekezetplántálásban vagy egy olyan kiadványban, hirdetésben, ami a formálódó közösséggel kapcsolatos. A fentiek okán nem mindegy, hogy milyen kommunikációs csatornát használunk és milyen minőségű az a tartalom, amit az embereknek első benyomásként felkínálunk a közösségünkről. Bizo-

„A kihívásoknál is érdekesebb válaszok születtek azokra a kérdésre, hogy melyek azok a tipikus hibák, amiket egy gyülekezetplántáló elkövethet és milyen kudarcokat éltek át a vezetők a plántálás során.”

nyára ismeretes, hogy a Facebook algoritmus alapján a felhasználó leggyakoribb keresésének megfelelő tartalmat, hirdetést fogja előszeretettel felhozni a rendszer, így akik spirituálisan nyitottak vagy akár keresők és szoktak hallgatni igehirdetéseket vagy dicsőítést az interneten, számukra biztosan az első hírek közt hozza majd fel az új közösség Facebook hirdetését az algoritmus. A kutatás alapján azonban Facebook hirdetést a válaszadók 38%-ka használ csak.

Az egyik legtanulságosabb kérdés a gyülekezetplántálás sikerére vonatkozik. Ezekben a válaszokban értettem meg igazán, hogy miért nem lehet sablon gyülekezeteket létrehozni, hogy mindenki mást tart motiválónak és másmilyen sikerről is beszél. Persze voltak olyan gondolatok, amelyek több válaszban is előfordultak, mint például az elhívás/látás szerinti szolgálat, új megtérők számának növekedése, személyes tanítványozás és ezen személyek szolgálatba állítása, de összességében elmondható, hogy a siker mindenkinek mást jelent. Van, aki számára túlságosan világi gondolat sikerről beszélni gyülekezetplántálás kapcsán, hiszen Isten adja a növekedést az Ő tökéletes terve és végtelen bölcsessége szerint. Mégis úgy gondolom, hogy az 1Kor 3,6 alapján Pál feladata az ültetés, Apollós feladata az

öntözés, így mint Pál, úgy Apollós is másként szemlélheti az előrehaladást. Pál szemszögéből valószínűleg már az is siker, ha kinő a földből az ültetett mag, Apollós öntözése után pedig szeretne gyümölcsöket is látni. Véleményem szerint, ha egy gyülekezetplántálás egy idő után nem nő ki a „földből”, azaz nem lesz látható, önálló és önfenntartó, akkor érdemes végiggondolni, hogy mi az a szükséges „öntözés”, amit még meg kell tenni ahhoz, hogy „szárba szökkenjen” és gyümölcsöt hozzon.

A kihívásokat tekintve sem beszélhetünk általánosságról. A személyes kihívások tekintetében több helyen visszaköszön a bizonytalanság, a türelmetlenség és a személyi konfliktusok, mint leggyakrabban tapasztalt kihívások. Sokan úgy érzik, hogy a fogyasztói szemlélet és az önközpontúság az, amit az embereknek a legnagyobb kihívás leküzdeni, hogy egy gyülekezetplántálásban szolgáltatóként nincs pihenőnap vagy szabadság. A kis létszámú plántáló csapat tagjai közt senki nem marad feladat nélkül és ez hosszútávon nagyon megterhelő egy családnak vagy egy kis közösségnek. Többeknek a vízió és a csapat összetartása okozza a legnagyobb kihívást, hiszen egy újonnan induló közösség formálhatóbb közege sokszor, mint egy régi, összeszokott gyülekezet és ezt sokszor nem csak a vezetők gondolják így, hanem azok a rendszeres látogatók, szolgáltatók, akik pillanatnyi felüdülésként tekintenek egy éppen formálódó közösségre. Vannak, akik a településen jelen lévő egyéb felekezetek reakcióját tartják a legnagyobb kihívásnak, ahogy más közösségek reagálnak egy újonnan érkezett, potenciális „verseny társra”, mely az ökumenikus kapcsolódások lendületét meglehetősen hátráltathatják.

A kihívásoknál is érdekesebb válaszok születtek azokra a kérdésre, hogy melyek azok a tipikus hibák, amiket egy gyülekezetplántáló elkövethet és milyen kudarcokat éltek át a vezetők a plántálás során. Ahogy számítani lehetett rá, a tipikus hibák és a kudarcok közt több esetben felfedezhető korreláció, hiszen vannak olyan hibák, amelyekből tanulnak az emberek, de attól még eredményezhet kudarcot egy adott területen. Ilyen tipikus hibák például a türelmetlenség, a felfuvalkodottság, a túlságos magabiztosság, a külsőségek előtérbe helyezése a tartalomnál vagy amikor egy plántálás túl hamar nagy eredményeket vár, nem fokozatos az építkezés. Ezen utolsó kategóriába tartozik, amikor egy plántálás a személyes tanítványozás helyett inkább a programokra fókuszál és idővel inkább eredménycent-

„Isten adja a növekedést, a bölcsességet, de nekünk, embereknek meg kell tennünk a tőlünk telhető legtöbbet, amit Isten ránk bízott az Ő tökéletes terve kibontakozásában.”

rikus lesz. Ez utóbbi eredményezheti például azt, hogy a plántálói csapat elveszíti a fókuszot és inkább az igényekre koncentrálna és arra reagál valódi proaktivitás helyett.

A kérdőívet kitöltők 100%-ka személyes kapcsolatait használja evangelizációs csatornának, és többen indítottak Alpha kurzust az emberek elérése érdekében. Gyakori az online evangelizáció is, egy témának az audiovizuális feldolgozás: podcasten vagy élő bejelentkezéseken keresztül. Többen az iskolai hittan órákat használják missziós csatornaként és nem kevés azon plántálások száma, akik nem keresztény témájú ismeretterjesztő programot kínálnak, mint például életvezetési kurzus, szülői fórum, angol kurzus, orvosi-önismereti-, vállalkozói kör.

Nem meglepő módon, azon személyek közül, akik más felekezeti háttérből érkeznek egy baptista plántálásba, a katolikusok száma a legnagyobb, de a református, Hit Gyülekezetéhez tartozó személyek és a pünkösdi közösségek látogatóinak, érdeklődőinek száma sem elhanyagolható. Az alábbi diagram azt mutatja meg, hogy a vizsgált gyülekezetplántálásokban milyen arányban fordulnak elő az alábbi felekezeti látogatók.

Összefoglalva a kutatás tapasztalatait elmondható, hogy minden gyülekezetplántáló más-más kihívásokkal és örömeikkel találkozhat a plántálás során, azonban a közös pont minden gyülekezetplántálás esetében az erős vízió, a stabil plántálói csapat és kitartó türelem a nehézségek idején. Isten adja a növekedést, a bölcsességet, de nekünk, embereknek meg kell tennünk a tőlünk telhető legtöbbet, amit Isten ránk bízott az Ő tökéletes terve kibontakozásában.

Befejezés

Tanulmányunk célja az volt, hogy rövid áttekintést adjunk a gyülekezetplántálás helyzetéről a Magyarországi Baptista Egyház (MBE) keretein belül. Elemzésünk rámutatott, hogy az MBE által meghatározott BEST stratégiai irányvonal három fő pillére – a gyülekezetplántálás, a kis létszámú vagy szórványhelyzetű gyülekezetek megerősítése, valamint a statisztikailag nagyobb közösségek egészségének fejlesztése – egymással szoros összefüggésben áll. A plántálás nem önmagában értelmezhető, hanem a teljes egyházi ökoszisztéma megújulási folyamatának részeként.

Az elemzett adatok alapján ugyanakkor kirajzolódik

néhány olyan tendencia, amely további vizsgálatokat tesz szükségessé. Az újonnan alapított közösségek közül 34 gyülekezet tudta elérni vagy meghaladni a 30 fős taglétszámot, míg 40 közösség e határ alatt maradt. Ez a megfigyelés arra utalhat, hogy a 30 fős tagság körüli létszám bizonyos értelemben kritikus átmeneti küszöbként működik a fiatal gyülekezetek fejlődési folyamatában. A jelenség természetesen nem kizárólag kvantitatív kérdés, hiszen a közösségek életképességét számos egyéb tényező – például a helyi missziós környezet, a vezetés stabilitása, a közösségi kapcsolatháló vagy a regionális erőforrások – is befolyásolja.

Eredményeink inkább gondolkodásra és további kutatásra ösztönöznek, semmint végleges következtetésekre. A jövőben érdemes volna összehasonlító elemzéseket végezni más felekezetek hasonló adataival, hogy átfogóbb képet kapjunk a magyarországi gyülekezetplántálás dinamikájáról. Különösen fontos volna olyan longitudinális kutatások elvégzése, amelyek feltárják, milyen tényezők segítik elő vagy gátolják a plántált gyülekezetek stabilizálódását, növekedését és hosszú távú fenntarthatóságát.

Dr. Rusz Gábor

AZ IGAZI KINCS

Novella

„Mert ahol a te kincsed van, ott lesz a te szíved is.”¹

1. Az Úr 1552. éve mindszent² havának 19. napja, Eger városa

Azon a bizonyos csípős, hideg és ködös reggelen, amelyen a habán Wald Lotte és Tímár Mátyásné útjai keresztezték egymást,³ más dolgok is történtek a rommá lőtt és sajthoz hasonlóvá lyukasztott Eger környékén. Mint tudjuk, a férfiak és a nagyobb fiúk a közeli erdőbe mentek fákat dönteni, mivel nagy szükségük volt gerendákra a város újjáépítéséhez és a várfal legmélyebb töréseinek helyreállításához.

1. Mt 6,21.

2. Október.

3. Lásd „Egri szilánkok 1. Amikor közel jött a tél” (Béke hírnök XIX. évf. 19. sz. – 2025. szeptember 21.).

Mindannyian kimerültek és elcsigázottak voltak a hosszú ostrom után, ezért a munka nehezen, kedvtelenül és tessék-lássék módon folyt.

A hosszú bajuszú Mekcsely István, a vár másodkapitánya érzékelte ezt, s mivel nem kívánta a hűrt túlfeszíteni, négy óra múlva befejezettnek nyilvánította a favágást, és hazaküldött mindenkit ebédelni. Tudta, hogy maradt feladat bőven, az emberei holnap sem fognak unatkozni: le kell majd hasítaniuk az ágakat és a gallyakat, továbbá a darabolás, a hántolás és gyalulás is mind rájuk vár, nem is beszélve a fuvarozásról. Viszont legalább egy hétig csak fél napot lesznek képesek dolgozni, de hát ez is több a semminél. A főkapitány, Dobó István persze biztosan elégedetlenkedni és morogni fog, és az kiabálja majd: „Lusta disznók vagytok egytől egyig, eriggyetek vissza a dolgatokra!” „Én azonban majd csak megbékítem valahogy, s nem lesz nehéz dolgom, mert

bár nem veri nagy dobra, de a kapitány borzasztóan büszke ezekre a »lusta disznókra« a kitartásukért és a helytállásukért” – gondolta magában a férfi.

A hazafelé tartó menet legvégén Lotte férje Peter, a kovács bandukolt mélyen a gondolataiba temetkezve. Visszaemlékezett arra, hogy milyen volt gyermekként egy olyan ostromlott városba, Münsterbe szorulni, ahol a védőket csupán az aljas vezetők terrorja tudta rávenni a kilátástalan harc folytatására, és mindezt Isten nevében...

Aztán a város mégis elbukott, és jaj volt a legyőzötteknek... Nem szívesen gondolt arra, ami azután történt. Most is úgy járhattak volna, mint gyermekkorában: egyedül a Mindenható kegyelme volt az, amely megővta őket attól, hogy elessen Eger is. Nem győzött ezért eléggé hálásnak lenni neki.

Ahogy haladt előre, az egyik bal oldali bokorból nevezést hallott, s ez rögtön visszazökkentette a jelenbe. Fejszóját erősen megmarkolva letért az útról, széthajtotta az embermagasságú ágakat, ám azonnal hátra is hőkölt, mert egy török ruhába öltözött, magas és vékony cigányember guggolt ott egy eszméletlen, gyöngyöző homlokú öt év körüli rajkóval az ölében. A férfi a mutatóujját az ajkára tette, s hangtalanul, csupán a szemeivel könyörgött a németnek, hogy ne árulja el.

Peter kutyaszorítóba került. A másik egyedül volt, láthatóan nem jelentett fenyegetést senkire, azonban az ellenséghez tartozott, s a törököket – hacsak nem voltak követek – gondolkodás nélkül fogságra kellett vetni. Viszont volt vele egy beteg gyerek, ezért a férfi akaratlanul is a saját, hasonló korú fiaira gondolt, és összeszorult a szíve.

„Mennyi esélye lehet az életben maradásra itt a rengetegben?” – kérdezte magától, s mivel tudta, hogy semmi, ezért meglendítette a baltáját, majd egy hangosat kiáltott. Ellenfele erre arrébb gurította a gyermeket, kardot rántott, majd előredőfött, de a német gyorsabb és erősebb csapása kiütötte a pengét a kezéből.

A következő pillanatban már magyar vitézek vetk körül őket, ezért az idegen megadta magát. Mielőtt megkötözték volna, észrevétlenül egy összegyűrt papírgalacsint vett elő a ruhájából, és ügyesen a fia zsebébe csúsztatta. Amíg gúzsba kötötték, Peter a gyermek felé hajolt s megérintette a homlokát, amely tüzelt a láztól.

A frissen megözvegyült Szabó Imréné (született Messermacher Bertha, első férje után Händler Bertha) egye-

dül volt az elmúlt hetekben hajlékál szolgáló istállóban. Épp hódolni készült egy régi és titkos szenvedélyének: a szájához emelt egy üveg álomhozó mákitalt, amikor léptek zaját hallotta. Gyorsan elrejtette a gyógyszeres ládája legmélyére, majd megfordult és szembenézett a jövevényvel, a sógorával, aki egy gyermeket tartott a kezében. Először megörült és odarohant a fiúcskához, hogy megnézze, vajon nem az ő elveszett gyermeke tért-e haza. Két éve ugyanezt tette, valahányszor meglátott egy új fiút, de miután észlelte, hogy az nem az ő Es-rája, kinyújtotta az ujját, és indulatosan így sziszegett:

– Ezt a varjút minek hoztad ide nekem?

– A vicekapitány⁴ parancsa, hogy gyógyítsd meg és viseld gondját! – mondta a férfi, majd letette a gyermeket a szalmára, és távozott, mielőtt újabb szóváltás alakult volna ki köztük.

Bertha elég jó gyógyító volt, ugyanakkor kényes is a jó hírére, ezért hiúságán egészen biztosan csorba esett volna, ha a kölyök a kezei között patkol el. Ahogy megtudta ítélni, a gyermek nem ragálytól, hanem meghűléstől szenvedett. Betakargatta, szárított bodza- és hársfavirágot főzött, majd a forró italt kortyonként a szájába erőltette. A következő nap a fiú magához tért. A szemei a hajához hasonlóan feketék voltak, orra pisze, testfelépítése arányos. Sajnos nem tudott sem magyarul, sem németül. Vlah és török nyelveken vartyogott valamit, ezeken a nyelveken azonban Bertha nem értett.

Még aznap meglátogatta Mekcsely uram, és meglápitotta, hogy a kölyök az apját hiányolja.

– Erre is sort kerítünk, ha jobban lesz – morogta a bajusza alatt, majd távozott.

Öt nap múlva, miután a gyermek kellőképp megerősödött, a vicekapitány visszatért és lekísérte a várbörtönbe. Bertha árnyékként követte és maga is meglepődött azon, hogy a férfi nem zavarja el. Bornemissza Gergely volt a tolmács, ötükön kívül más nem volt jelen a nagy találkozáson. Apa és fia könnyes szemmel borult egymás nyakába.

Bertha megtudta, hogy mindketten moldvaiak, de mivel muszlim vallásúak, elkerülték a rabszolgaságot,⁵ ellenben a fiú anyjával, aki keresztény volt és rab maradt. Mindkettőjük neve Ali, azonban az apa elárulta,

4. Helyettes kapitány.

5. 1848-ig a román vajdaságokban a cigányság zöme rabszolgaként élt.

hogy az ő eredeti neve Ștefan Răzvan, a felesége pedig kizárólag ezen a néven volt hajlandó szólítani a gyermeküket. A férfi állítása szerint marhakereskedő volt, így került a törökök táborába. Amikor az oszmánok elvonultak, a gyermek megbetegedett, s mivel félték, hogy fertőző, ezért nem akarták magukkal vinni.

A kihallgatást követően ifjabb Răzvan jobb híján visszaadták Berthának, hogy gondozza tovább, majd elszállásolták őket a palota legkisebb szobájában. Pár napig az asszony távolságot tartott a gyermektől, de a következő hónap elején már megnyitotta a szívét előtte, s elrabolt fia helyett gyermekeként szerette a kis idegent. Rendszeresen eljárt vele az évek óta hanyagolt kis habán gyülekezetbe, s úgy érezte az élete újra rendeződni kezd azzal, hogy ismét van kit szeretnie.

Karácsony⁶ havának első napjaiban egy német földről hazafelé tartó moldvai kereskedő, bizonyos Ștefan Mușat szállt meg az egri várban. Mekcsely elvitte őt a tömlöcbe a különös rabhoz, s hagyta, hadd tárgyaljanak a saját nyelvükön. A megbeszélés végén a jövevény három aranyat ajánlott fel a fogolyért. A kapitányhelyettes kinevette, és legalább tízet kért, mire a moldvai megnyugtatta, hogy a törökök ennek a felét sem lesznek hajlandóak kifizetni.

Hosszas alkudozás után végül négy aranyban állapodtak meg, amit Mușat azonnal ki is fizetett. A fogolyról lehulltak a bilincsek, s ő azonnal a fiához sietett.

Berthában egy világ omlott össze, amikor megtudta, hogy vissza kell adnia a fiúcskát.

– A nővérem most várja a harmadik gyermekét, s én még egy purdét sem tarthatok meg! Nincs igazság a földön! – dohogta, s elszökött a gyermekkel. Azonban nem jutott messzire, mert a hóban hagyott nyomai elárulták. A két Ștefan és Wald Peter, a moldvai szánján hamar utolérték.

A nő hiába sírt, rimánkodott, nem tehetett mást, el kellett búcsúznia a gyermektől.

Apa és fia újra egymás nyakába borultak, és immár nem volt semmi akadálya annak, hogy hazainduljanak.

– Keresztelj meg, Peter testvér! – kérte ekkor hirtelen a gyermek, szavait Mușat fordította. – Olyan nagy szeretettel voltatok irányomban! – mondta, miközben utoljára átölelte Berthát. A nő arcán könnyek, a sógora arcán felhők suhantak át.

6. December.

– Sajnos nem tehetem, fiam, még túl fiatal vagy, de imádkozni fogok érted, hogy szándékosan kitarts, és később hű követője legyél a mi Urunknak!

A rajkó elkomorult, de tudomásul vette a visszautasítást. Felszállt a szánkóra, s vissza se nézett többé, miközben útra keltek a messzi Moldova felé.

Alig haladtak pár métert, amikor apja az összegyűrt papír felől érdeklődött.

– E în haina mea veche pe care am lăsat-o în oraș.⁷ – mondta dacosan a gyermek.

Bármi is állt rajta, a férfi számára nagyon értékes lehetett, mivel fájdalmasan érintette az elvesztése. A haját tépte és siránkozott, de nem mert visszamenni érte, mivel attól félt, hogy ott ismét vasra verik.

Ștefan Mușat pedig nagyot kacagott saját maga hiszékenységén. Négy aranyat fektetett be a Răzvan „kincsébe”, amelyet mind el is bukott. Legszívesebben mindkettőjüket lelökte volna a szánkóról, de mivel úriember volt és vállalta, hogy hazaviszi őket, lenyelte a keserűségét, és némán hajtott tovább.

Peter és Bertha hosszan néztek utánuk, majd pedig visszaindultak Egerbe. A nő aznap éjszaka újra a züllés útjára lépett: máktejet kortyolgatott, majd ittas közlegények karjaiba vetette magát.

2. Az Úr 1553. éve Böjtmás⁸ havának 13. napja Várkony⁹ község

A feszültség kézzel fogható volt. A bocskoros, bő gatyás, vászoningbe és gubába¹⁰ öltözött, baltára, kaszára kapott markos parasztemberek egyre csak gyűltek, majd fenyegetően körbevették a nemrég érkezett, Ungvárra tartó egri vitézeket.

Mialatt a két csoport farkasszemet nézett egymással és minden kéz a fegyvere körül babrált, a habán Wald Peter némán magában imádkozott a békességért.

Tusakodásában nem maradt magára, ugyanis a „világ mögötti világban” vad csata tombolt: Gyűlölet, Viszály, Önbíráskodás és Testvérharc elkeseredett küzdelmet vívott az Úr angyalaival, de sajnos aznap nem a Menny akarata valósult meg...

7. A régi ruhámban van, amit a városban hagytam.

8. Március

9. Ma Sajóvárkony néven Ózd része.

10. Gyapjú szőtt anyag, valamint a belőle készült, kabát-féle.

A földön a pokol akkor szabadult el, amikor a nagy üstökű és bajuszú, fekete szemű Mekcsey István egy lovat vezetett elő a falubíró istállójából, annak tiltakozásával mit sem törődve.

- Értetek néztünk szembe százezernyi pogánnyal, most pedig ezt a hátast is sajnáljátok kölcsönbe? - menyndörögte, ám szavaival csupán olajat öntött a tűzre.

Három középkorú férfi azonnal rárontott. Közülük a legvakmerőbb lesújtott a fejére a szekercéjével, míg a másik kettő fából készített dárdákkal rohanta meg a földre roskadó hőst.

- A társainak se kegyelmezzetek! - kiáltotta valaki, mire elkeseredett küzdelem bontakozott ki.

Az összeférhetetlen, állandóan mogorva és mindig kapatos Tímár Mátyás lassan fogta fel a helyzet súlyosságát ám mire a kardja után nyúlt volna, már le is terítette egy siheder botos parittyájából kilőtt kődarab. Liszteszákként zuhant ki a lova nyergéből, az utca porába. A gyalogos Wald Péter a segítségére akart sietni, ám egy göcsörtös bunkó nagyot csattant a tarkóján. A kovácmester egy tapodtat sem tudott továbblépni, megtántorodott, majd minden elsötétült körülötte.

A vérontás az utolsó egri vitéz elestéig folytatódott.

Magasan járt már a Hold, mikor hasogató fejfájásra ébredt. Tarkóját alvadt vér borította. Körülötte holtak sokasága feküdt: férfiak és nők vegyesen, és néma csend honolt. Erőt vett magán, nagy nehezen feltápázkodott és egykori várnagya keresésére indult. Hamarosan meg is találta Mekcseyt, akiknek koponyája szétronszolódott, testét dárdák lyuggatták. Eszébe jutottak korábbi főkapitányának Dobó Istvánnak a szavai, melyeket heves természetű alvezéréről mondott: „Te olyan vagy, mint a bika. Beleöklelsz minden fába, és egyszer csak majd nem tudod kihúzni a szarvadat.”¹¹

A vicekapitány úr nem volt gonosz, csak úgy gondolta, hogy háborús hősként és nemesként joga van a rekviráláshoz.¹²

Wald Peter némán állt a tetem felett, mely nem is olyan rég még élő ember volt. Tele erővel és érzelmekkel, s alig várta, hogy minél hamarabb a családjával legyen, s végre megpillantsa újszülött kislányát, akivel

még nem is találkozott és ebben a földi életben már nem is fog.

A férfi megborzongott mert saját fiacskáira Balthazarra és Thomasra, valamint hat hónapos várandós feleségére Lottéra gondolt. Ha nem lett volna vele az Úristen gondviselése, apa nélkül nőnének fel ők is. Amint a várnagy fejébe szakad baltára vetett egy pillantást, döbbenet ismerte benne fel a saját keze művét. Ez volt élete legsilányabb alkotása, de a rátörő fájdalmak miatt nem tudta felidézni, hogy kinek adta el.

Elszorult a szíve, ahogy végignézett elesett bajtársaiban. Kilencen feküdtek összetört testtel a porban, mind egyiket ismerte név szerint. Mielőtt távoztak ebből az árnyékvilágból, legalább húsz helybélivel végeztek. Ráadásul azokkal a fegyverekkel, amelyeket szintén ő kovácsolt a Haza ellenségei és nem a fiai ellen.

- „Schneller waren sie als die Adler und stärker als die Löwen”¹³, „Wie sind die Helden gefallen und die Streitbaren umgekommen”.¹⁴ - suttogta, s miközben hatalmas könyncseppek gördültek végig az arcán, újra eszébe jutottak az ostrom pillanatai, amikor együtt harcolt velük a túlélésért és a magyar nemzetért.

11. Gárdonyi Géza: Egri csillagok: NEGYEDIK RÉSZ. EGER VESZEDELME.

12. Háborús időkben a hadsereg számára hatósági úton, térítés ellenében elvenni valamit (pl. terményt, állatot, lakást, fogatot).

13. 2Sám 1,23 „saskeselyűknél gyorsabbak és az oroszánoknál erősebbek valának.”

14. 2Sám 1,27 „Ó, hogy elhullottak a hősök! És elvesztek a hadi szerszámok!”

A habán hálás volt, hogy nem vett részt a vérontásban, ugyanakkor mérhetetlenül haragudott a pórokra, hogy a helyzet idáig fajult. A falu most teljesen üres volt, még az állataikat is elhajtották.

- Biztosan a megtorlástól való félelem miatt a környező erdőkbe menekültek – gondolta magában keserűen, s miközben elhatalmasodott rajta a Gyűlölet, Testvérharc egy örült tervet villantott fel az elméjében.

- Gyújtsd fel a házakat egyenként, égesd porig ezt a koszfészket! Köteles vagy bosszút állni a fegyvertestvéreidért! – sugalmazta neki, s a férfi hozzá is látott tüzet csiholni egy kisebb rőzsehalom fölött. Ki tudja mi történt volna, ha tartósan a gonosz befolyása alatt marad, ám ekkor a Békesség nevű angyal hirtelen, szinte a semmiből előtűnt és lángoló pengéjével lesújtott a tisztátalan szellemekre. Azok háritottak, majd ellentámadásba lendültek. Amíg az emberi szem számára láthatatlan világban ők egymásnak feszültek, Peter agya kitisztult. „Die Rache ist mein; ich will vergelten, spricht der Herr.”¹⁵ jutottak eszébe a Szentírás szavai.

- Nem az én dolgom a megtorlás, a feladatomban csak anynyi, hogy értesítsem az új főkapitányt, Bornemissza Gergelyt a történekről. – gondolta magában, azzal szétrúgta és eltaposta az ég felé kúszó apró, vörös lángnyelveket. Miközben azok egy utolsót lobbantak, a fényüknél észrevett egy földön heverő, gyermekre való hosszú török köpenyt. Egyből felismerte, hogy a ruha biztosan a Stefan Rázvan nevű kisfiúé lehet, az azonban nem fért a fejébe, hogy Mekcsey miért hozta magával a várból. A helybeliek értéktelennek tartották, ezért nem lopták el, ő viszont úgy döntött, hogy hazaviszi és talán odaadja a sógornőjének, akinek egészen biztosan sokat jelent.

Mielőtt útra kelt volna, egyenként megvizsgálta a társait. Egyedül Tímár Mátyásban volt még élet. Őt szívellel a legkevésbé közülük, hiszen olyan sok fájdalmat okozott a saját, szintén várandós feleségének, és oly sokat szidalmazta az asszonyát, csak azért mert az ősz óta hűségesen látogatta a habán gyülekezetüket. Azonban a fegyvertestvériség okán, valamint a magzatra való tekintettel, a német a saját fájdalmát legyűrve óvatosan a hátára vette a szikár férfit és imbolygó léptekkel hazaindult vele Eger irányába.

A következő nap estéjén

15. Róma 12:9: „Enyém a bosszúállás, én megfizetek.”

Az új főkapitány valósággal tajtékzott, amint Wald Peter és Tímár Mátyás elbeszélte drága barátja és a tizednyi vitéz pusztulását. Bár egy kulacsnyi pálinka legurítása után a magyar férfi egészségi állapota hirtelen javulásnak indult, használható információval nem tudott szolgálni, így Gergely deák, kénytelen volt teljes egészében a német beszámolójára hagyatkozni.

Peter Wald nem hallgatott el egy részletet sem, beleértve a gyilkos fegyver és a gyermekruha felismerését.

- Elhoztad magaddal ezt az ócska köpenyt, a szekercét pedig miért nem? Arra legalább emlékszel, hogy kinek adtad el? – kérdezte.

- Egyszerre nem bírtam volna el a bajtársat és a bizonyítékot is. Sajnálom! – mondta a fejét lehajtva a habán. – Viszont most már emlékszem a vevőre is. Bebek Ferenc¹⁶ egyik csatlósa volt...

Ezzel nem azt akarom mondani, hogy a pórok között biztosan paraszti gúnyába öltözött katonák voltak elvegyülve, de fennáll a lehetősége! - tette hozzá, majd engedélyt kért és kapott a távozásra. A főkapitány gondterhelt arccal maradt a szobában, ugyanis a sűrűn köpönyeget váltó, hamis pénzt verető, kapzsi Bebek befolyásos ember volt, sok barátal.

Az elkövetkező két hetet Gergely azzal töltötte, hogy bizonyítékot keressen Mekcsely István és az öntörvényű nemes közti bárminemű konfliktusra, de nem talált. Mint ahogy azt sem értette, hogy került az események középpontjába egy török ruha. Pedig a megoldás ott volt az orra előtt, csak beszédre kellett volna bírnia a köntöst.... Ám végül feladta. Mérgében elküldte a ruhát Berthának, aki sírva ölelte azt magához, majd elzárta a ládjába.

A parasztok megbüntetése azonban nem tolódhatott tovább, ezért Gergely a hónap utolsó napján egy századnyi vitézzel Várkonyba látogatott. A gyilkosok nyomát addigra bottal üthették, és a személyükről szóló beszámolóik sem voltak meggyőzőek. Végül Bornemissza nagy búsulást szerzett a póroknak. Vérdíj gyanánt „elkobzott 3 ökröt, 3 növendékmarhát, 5 borjút, 99 fertály¹⁷ búzát, 35 kézi malmot, valamint a falu templomának harangját és óráját”.

Peter élete végéig bánta, hogy az általa kovácsolt

16. Az események utáni években rendre felmerül a korábbi Felső-Magyarországi főkapitány neve a gyilkossággal összefüggésben, de bizonyítani senki sem tudta.

17. Egy fertály = 14 l.

fegyverek célt tévesztettek, azért viszont hálás volt, hogy az ellene készített fegyvereket az Úr hatástalannította¹⁸.

3. Az Úr 1566. éve Szent Jakab havának¹⁹

2. napja, Kétegyháza község határában

A véráztatta csatamezőn a gyulai huszárok délutánra megsemmisítették a törökök előőrsét. Addigra azonban a faluból üszkös romok maradtak csupán, egyedül a halmokra épített vályogtemplomok dacoltak a tűzzel. A nagyobbik tornyát latin, míg a kisebbik kupoláját három vízszintes szárral rendelkező ortodox kereszt díszítette.

A földön holtak százai heverték, a fegyvereiket eldobó és magukat megadó harcosok tucatnyian lehettek. A feltámadó déli szél füstszagot és pernyét sodort feléjük, a távolból végtelennek és megállíthatatlannak tűnő török ezredek közeledtek.

Kerecsényi László kapitány felismerte, hogy itt többet már nem tehetnek, haladéktalanul haza kell térniük Gyulára. Megfúvatta hát a kürtöket, parancsot adott a visszavonulásra, majd megsarkantyúzta a lovát, és északkeleti irányba elvágtatott. Katonái némán követék s már alig várták, hogy a mély árkokkal körülvett palánk- és téglafalak biztonságába érjenek.

Egy fehér arab lovon ülő, sebesült és megkötözött középkorú szpáhi, valamint két vasderes paripájú egri vitéz maradt utoljára a harctéren. A rabot Kemal bin Mehmetnek, foglyul ejtőit pedig Wald Peternek és Tímár Mátyásnak hívták, mindketten egri habánok voltak.

– Nékem pedig ne legyen másban dicsekedésem, hanem a mi Urunk Jézus Krisztus keresztjében, a ki által nékem megfeszítettett a világ, és én is a világnak²⁰ – mutatott a magyar a templomok keresztjeire, majd megfordította a hátasát, és a sereg után ügetett. Kötőféken maga után vezette a világos mént, törököstül.

– Ámen, testvérem! – mondta a német, s miközben az erőd felé menekültek, Kemal bin Mehmetnek be sem állt a szája. Elmondta, hogy a zsebében őriz egy félbeszakított kincses térképet. A hatalmas vagyon egy tizennégy évvel korábbi háborúban, Eger környékén lett elásva, és az egészset hajlandó volt felajánlani a szabadságért.

Bár a két férfi nem árulta el, hogy honnan származnak, és látszólag a drágaságok említése se hozta lázba őket, a török elégedett volt. Velük ellentétben ő emlékezett rájuk, mivel személyesen vett részt abban a régi ostromban. Mindennap látta őket a falakon, és bizony sok barátjával végeztek. Már akkor elhatározta, hogy bosszút fog állni. Most, hogy a nyomukban akkora török sereg haladt, amekkorát még nem látott a békési puszta, a törlesztésre minden esélye megvolt.

4. Szent Mihály²¹ havának 5. napja, Egertől keletre, egy erdőben

Két tizenhárom éves lányka járta a rengeteget mérföldekre az otthontól és a biztonságtól. A vadon tiltott volt a számukra, ugyanakkor igencsak vonzó is. Ha apáik otthon lettek volna, biztosan nem mernek az engedetlenség bűnébe esni, ám a férfiakat még nyár elején egy tizednyi vitézzel együtt a távoli Gyulára vezényelték. Tegnap megtudták, hogy két hónapnyi elkeseredett küzdelem után a védők az erődöt szabad elvonulás fejében feladták. Azonban a törökök megszegették a szavukat, és nagy mézszárlást rendeztek a legyőzöttek közt. A túlélőkről semmi biztosat nem lehetett tudni. Mivel anyáik azóta folyamatosan csak imádkoztak, így nem maradt, aki felügyelje őket, ezért meg sem álltak a rengetegig.

Az egyik leány vörös hajú volt, szeplős és zöld szemű, míg a másik fekete hajú és lilás szemű. Az elsőt Wald Mirának hívták, a másodikat pedig Tímár Báborkának.

Egy erdei tisztáson épp önfeledten játszottak egy bőrlabdával, amikor hirtelen egy hosszú hajú, borostás arcú, szakadt ruhájú férfi lépett eléjük.

– Elszegényedett nemes vagyok, hölgyeim, és eltévedtem. Kérlek, adjatok egy kis ételt és italt, mert már régóta nem ettem! – mondta, miközben egyet lépett feléjük.

A lányok erre felsikoltottak és a labdájukat hátrahagyva futásnak eredtek. A férfi nem akart lemaradni, ezért utánuk vetette magát. Már majdnem elkapta őket, ám a kiáltásokra mások is felfigyeltek és beavatkoztak a hajszába. Ketten voltak, és hamar beérték a csavargót, elgáncsolták, leütötték, majd megkötözték. Mira és Báborka majdnem ismét futásnak eredtek, amikor meglátták őket, hiszen a külsőjük cseppet sem volt előnyösebb, mint azé, aki rájuk ijesztett. Ám a következő pillanatban felismerték őket, és sírva ugrottak a nya-

18. Lásd Ézsaiás 54:17

19. Július.

20. Gal 6,14.

21. Szeptember.

kukba, hisz édesapáik érkeztek a segítségükre. Wald Peter és Tímár Mátyás hazatért.

Az örömteli egymásra találás közben sajnos egyikőjük sem vette észre, hogy egy kicsit távolabb egy hatalmas tölgyfa takarásában egy összeszűkülő szemű és ökölbe szorított kezű török figyelte őket. A harcok Gyulától követte a férfiakat, s nem volt más, mint az öldöklésben és a káoszban a szabadságát visszanyerő Kemal bin Mehmet.

Két héttel később a városban

Az eltelt időszak sajnos nem a háláról és a boldogságról szólt. Wald Petert és Tímár Mátyást mintha kicserélték volna. Elhanyagolták a mesterségüket, a katonai szolgálatukat, a családjukat és a gyülekezetet is. Naphosszat rejtélyes kincsek után kutattak egy, a vártól északkelet-délnyugati irányban húzódó völgyben,²² amelyet alaposan feltúrtak. A kapitány és a habán testvérek nagyobb türelmet tanúsítottak az irányukba, a feleségek és a gyermekek viszont egyre nehezebben viselték a hóbortjukat.

A meggazdagodás iránti vágyat a török rabjuk keltette fel bennük Gyulán azzal, hogy átadott nekik egy fél kincses térképet. Adva volt tehát egy nagy kiterjedésű völgy, ahol bárhol elrejtették az értékeket. A küldetés lehetetlen volt, melyet mégis önként vettek a nyakukba, s a sikertelenég egy lassan mélyülő éket vert közójük.

Azon a délutánon Bíborka és Mira szomorúan és szótlanul ült a város egyik kútja melletti kőpadon. Labdájuk mellettük pihent a földön. Szerettek volna az apukáikkal együtt játszani, ám a férfiak nem törődtek velük. Mira egy megsárgult papírgalacsint morzsolgatott a kezei között.

– Ez lehet annak a nyomorult térképünknek a másik fele... A kincset jobban szeretik, mint minket! – mondta a könnyeivel küszködve.

– Hol szerezted? – kérdezte sápadtan Bíborka, majd egy óvatlan pillanatban kikapta a kezéből, és kiegyenesítette.

– Add vissza, ez nem a tiéd! A néhai nagynéném lezárt ládájában találtam, egy cigánygyerek elnyűtt ruhájában! – kiáltotta fenyegetően Mira, majd hirtelen pofon ütötte a barátnőjét, visszavette a lapot, és elszaladt. Bíborka arca lángolt a haragtól, a fájdalomtól és a

szégyentől, a torkát sírás fojtogatta.

„Hogy titkolhatta el mindezt az apja elől és előlem? Mírával soha többé nem leszünk barátok! – gondolta keserűen. – Az apukám szeretetét azonban visszakapatom, ha ÉN találom meg előbb a kincset, és átadom az egészet neki. Még jó, hogy emlékszem rá, hogy egy körtefa mellett volt a jelzés” – azzal szapora léptekkel elindult a völgy felé.

– Gombászni megyek – hazudta mindazoknak, akik megkérdezték, hogy merre tart.

A várfalak folyamatos felújítás alatt álltak, a halomba hordott építőanyag mellett az egyik munkás gyanútlanul ott hagyott egy hegyes simítót. Nem figyelt rá senki, így könnyen a köténye alá rejtette, majd tovább folytatta az útját. Mikor megérkezett, elbújt egy bokorban, és megvárta, amíg a külön helyeken kutató apja és Wald Peter el nem fáradt és haza nem indult. Akkor előmerészkedett és hozzáfogott a kereséshez. A nap már lemenőben volt, mire megtalálta a körtefát. A szíve a torkában dobogott a félelemtől, mégis ásni kezdett, nem törődve semmivel és senkivel, pedig ha jól körülnéz, észrevehette volna a közelben ólálkodó törököt. Amikor eszköze valami keményen koppant, felsikoltott örömeiben, s megkettőzött erőfeszítésével hamarosan egy aranyforintokkal teli ezüstkancsót emelt ki.

– Ez már csak az enyém és az apukámé! – kiáltott fel, ám miközben diadalittasan magasba tartotta a kincset, lecsapott rá Kemal bin Mehmet, és pillanatok alatt megkötözte. Felpeckelte a száját is, hogy ne tudjon segítséget kérni.

– Nem vagy szép, de a szemeid különlegesek, valamennyi pénzt majd csak adnak érted – mondta megvetően. A kincseket egy zsákba söpörte, majd a hátára vette. Egy kötélén maga után vonszolta a halálra rémült lányt, és elindult vele Hatvan irányába.

Mira már aznap megbánta a barátnőjének lekevert pofont. Egész este egy szemhunyásnyit sem aludt, alig várta a hajnalt, hogy bocsánatot kérjen, azonban reggel már nem volt kitől...

Hónapokig gyászolta a barátnőjét, és vádolta saját magát, ám az élet nem állt meg attól, mert nem tudott magának megbocsátani. Végül egy nap, amikor már nem bírta tovább, letérdelt és bűnbánó szívét kiöntötte az Úrnak.

A Mindenható meghallgatta, Jézus Krisztus levette róla a terheket, a Szentlélek pedig betöltötte a szabadság örömeivel.

22. A mai Szépasszonyvölgy.

A Báborka utáni kutatás hetei alatt a két habán férfi megbékélt egymással. Már az első nap átfésülték a völgyet, és eljutottak a kiásott gödörhöz is, melynek mélyén, alig egy hüvelyknyire²³ a föld alatt, egy aranytálat találtak.

Miután annak értékéből a föld tulajdonosa és a kincstár is megkapta a maga részét, a maradékot elfelezték.²⁴ Bár az összeg nagyobb részét mindketten a Báborka iránti kutatásra költötték, erőfeszítéseiknek nem lett eredménye, a lányt mintha a föld nyelte volna el.

Báborka látszólag elveszett. Azonban csak látszólag, mert Krisztus nem feledkezett meg róla.

4. Az Úr 1566. évének utolsó negyede

Kemal bin Mehmetnek nem hozott szerencsét a talált kincs. A hatvani bég katonái ugyanis megtalálták nála a drágaságokat, és mivel nem volt hajlandó „önként” lemondani róluk, azonnal megölték.

Báborkát elküldték a temesvári pasának, ám a férfi egy napon belül továbbadta rabszolga-kereskedőknek, akik más lányokkal együtt erőltetett menetben azonnal útnak indították a birodalom fővárosa felé.

A majdnem három hónapig tartó utazás alatt a lány gondolatai egyre csak a szülei, az elveszett kincs, a báránójától kapott pofon és elrablója bántó szavai körül jártak: „Nem vagy szép, de a szemeid különlegesek, valamennyi pénzt majd csak adnak érted.” – Ezekről aztán olyan mély letargiába esett, hogy elvesztette az életkedvét is. Állapota olyan súlyossá vált, hogy a hajcsárok attól tartottak, megszakad a szíve, és búcsút inthetnek a vételárának is.

Az út felénél azonban történt valami! Eszébe jutott egy igevers, amelyet a kis habán gyülekezetében hallott: „Mivel drágának tartalak és becsesnek, és mivel szeretlek, embereket adok helyetted, életedért cserébe nemzeteket.”²⁵

A lány nem akart maga helyett nemzeteket, elegendőnek tartotta az Úr Jézust, akit a mennyei Atya az ő bűneiért is odaadott. Maga sem tudta megmondani, hogy hogyan történt, de amint felismerte, hogy az élete nem egy eldobandó, értéktelen kacat, hanem egy kincs az Emberfia kezében, az elméjét megbénító kötelékek

lefoszlottak, a lelke pedig szabad lett, mint egy madár. Meg tudott bocsátani Mirának, és le tudta tenni Isten kezébe a szüleiért érzett aggodalmát is. A Jézus Krisztus engesztelő haláláról és feltámadásáról szóló evangélium erejét pedig nem tartotta meg magának, hanem másokkal is megosztotta.

Azoknak a lányoknak és asszonyoknak pedig, akiket elfogásukkor vagy az út során megbecstelenítettek, vigasztalásul még ezt is elmondta: „Mert így szól a magasságos és felséges, a ki örökké lakozik, és a kinek neve szent: Magasságban és szentségben lakom, de a megrontottal és alázatos szívűvel is, hogy megelevenítsem az alázatosok lelkét, és megelevenítsem a megtörték szívét.”²⁶ Szolgálatá révén többeket is megmentett az öngyilkosságtól, mivel ezek a nők új reményt kaptak.

Az isztambuli rabszolgapiacra karácsonykor jutott el, ahol már az első nap felfigyelt rá egy Ali nevű cserkesz²⁷ eunuch,²⁸ és megvásárolta a hárem részére. A szultán első számú ágyasának, a velencei származású Nurbunak lett a szolgálója, és nyolc évet töltött a Topkapi Palota²⁹ háremében, de ez már egy másik történet...³⁰

26. Ézs 57,15.

27. A Kaukázus északnyugati oldalán, a Kubán felső folyása mentén élő nép.

28. Csonkítás következtében nemzésre képtelen férfi.

29. A város első dombjára épített, három udvarból és rengeteg díszes épületből álló komplexum, amely egyszerre volt az államigazgatás központja és a teljhatalommal rendelkező szultánok szórakozó-, illetve lakóhelye.

30. Lásd „Egri szilánkok 4. A háremhölgy és az eunuch” (Békehírnök XIX. évf. 22. sz. – 2025. november 2.).

23. 2,6 cm.

24. A 150 forintot meghaladó értékű kincs esetében egyharmad részben a találó, egyharmad részben a „lelőhely” tulajdonosa, egyharmad részben pedig az államkincstár szerzett tulajdont.

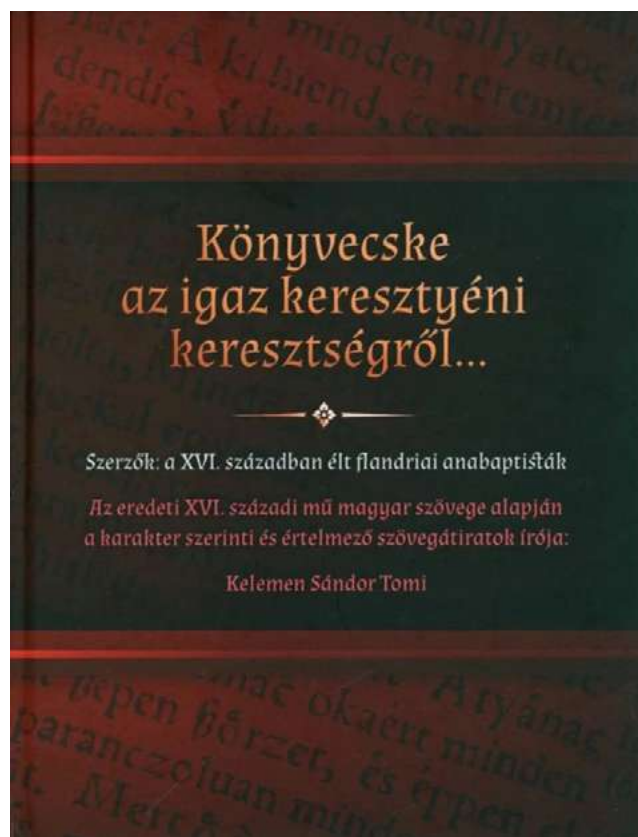
25. Ézs 43,4.

Kelemen Sándor Tomi

A „KÖNYVECSKE AZ IGAZ KERESZTYÉNI KERESZTSÉGRŐL...” CÍMŰ ANABAPTISTA KIADVÁNY

Kolozsváron, a Heltai Gáspár nyomdájában 1570-ben jelent meg a „KOeNYVETSKE Az igaz kereszTYÉNI KERESZTSÉGRoEL ES A PAPA ANTIchristusnac Maymozássaról:” című¹ magyar nyelvű RMNY 284 szakkjelzetű nyomtatvány.²

A „KOeNYVETSKE Az igaz kereszTYÉNI KERESZTSÉGRoEL ES A PAPA ANTIchristusnac Maymozássaról:” c. könyv egyedülálló, magyar nyelvű, reformációkori anabaptista mű. Ennek faksimile kiadása „Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről...” címmel³ jelent meg a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ, az Országos Széchényi Könyvtár és a Magyarországi Baptista Egyház közös kiadásában Budapesten, 2020-ban. A könyvhöz, amely a Történelmi

1. Dávid Ferenc, (fordító): KOeNYVETSKE Az igaz kereszTYÉNI KERESZTSÉGRoEL ES A PAPA ANTIchristusnac Maymozássaról:, Kiadta Heltai Gáspár, Kolozsvár, 1570, A1.

2. Borsa Gedeon, Hervay Ferenc, Holl Béla, Káfer István, Kelecsényi Ákos: Régi magyarországi nyomtatványok, 1473-1600, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1971, 284. n. 305.

3. Kelemen Sándor Tomi, (szövegátíró): Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről..., Kiadta a Magyar Tudományos Akadémia és Információs Központ, az Országos Széchényi Könyvtár és a Magyarországi Baptista Egyház közös kiadásában, Budapest, 2020, 1.

MTA Könyvtár és Információs Központ,
Országos Széchényi Könyvtár,
Magyarországi Baptista Egyház,
2020, 496 oldal

„Irodalmi műfaját tekintve dialógus formában írt, az igaz keresztyéni keresztségről szóló anabaptista tanítás.”

Bizottság projektjének része,⁴ az Előszót⁵ dr. Mészáros Kálmán, a Baptista Teológiai Akadémia rektora, a BTA Egyháztörténet Tudományi Tanszékének vezetője, a Magyarországi Baptista Egyház Történelmi Bizottságának elnöke írta. Valamint az eredeti magyar nyelvű anabaptista könyv szövegének karakter szerinti és értelmező átiratát én magam készítettem el.⁶

Tanulmányunk tárgyát a fentiekben megnevezett könyv értelmező átirata képezi, amely az eredeti dokumentum magyar szövegének a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ és az Országos Széchényi Könyvtár tudományos alapelveinek megfelelően, a hitelesség és korhűség magas szintű megőrzésével készült. Irodalmi műfaját tekintve dialógus formában írt, az igaz keresztyéni keresztségről szóló anabaptista tanítás. A tanulmány kifejezett célja a flandriai anabaptisták teológiai hitvallásának és tanításának bemutatása, a flandriai nyelvből Wilini Sándor anabaptista orvos által német nyelvre, majd Dávid Ferenc által magyar nyelvre fordított mű, magyar nyelvű, értelmező átiratának egyháztörténeti és teológiai vizsgálata alapján.

Célunk, szemügyre venni részletesen az anabaptista kiadvány magyar nyelvű szövegének egyháztörténelmi vizsgálata alapján, az eredeti flandriai anabaptista kézirat keletkezési körülményeit; valamint megpróbáljuk meghatározni annak lehetséges keletkezési időpontját. A teljesség igénye nélkül szeretnénk – amennyire a tanulmány szűk keretei megengedik –, elvégezni az anabaptista mű magyar szövegének teológiai vizsgálatát, és ennek alapján bemutatni a flandriai anabaptista közösség teológiai tanítását. Különösen szeretnénk megfigyelni, hogy jelen van-e a flandriai anabaptista dokumentumban a reformátorok biblikus tanítása, amely az „öt sola” elvében foglalható össze.

A könyv a korabeli nyomdászati gyakorlat szerint

csak lapszámozással⁷ rendelkezik, nincs megszámozva oldalanként. Ezért a dokumentumon belüli könnyebb tájékozódás céljából a korabeli lapszámozást, amely magában foglalja az eredeti kiadvány lapjának mindkét oldalát, „a” és „b” megkülönböztető jelzéssel láttam el. Ebben az esetben az „a” jelzés a korabeli lapszámozás után feltüntetve, a dokumentum első oldalát, míg a „b” jelzés a korabeli lapszámozás mellett feltüntetve az adott lapszámozás második oldalát jelöli. A dokumentumban a lapszámozás A1 lapszámmal kezdődik, ami a nyomdai gyakorlat szerint a címoldalon nincs jelölve. Ezért az 1570-ben megjelent könyv első lapszáma eredetileg A 2. A mi esetünkben az oldalak megkülönböztetésére használt „a” és „b” megkülönböztető jelzéssel A 2a és A 2b alakban lesznek feltüntetve.⁸

AZ EREDETI FLANDRIAI ANABAPTISTA KÉZIRAT

Az anabaptista könyv teljes címe az értelmező szövegátirat szerint: KÖNYVECSKE Az igaz keresztyéni keresztségről, és a pápai Antikrisztusnak majmozásáról⁹

Az anabaptista könyv témája

Wilini a Szentírást tanulmányozta, hogy lelki vigasztalást nyerjen Isten Igéjéből, és eközben vette elő az Alsó-Németországban keletkezett anabaptista iratot, amely „a mi Urunk Jézus Krisztusnak keresztségéről, és az Antikrisztusnak majmozásáról” szól.¹⁰

4. Kelemen Sándor Tomi: Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről..., 9-15.

5. Dr. Mészáros Kálmán: Előszó, In: Kelemen Sándor Tomi, (szövegátíró): Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről..., Kiadta a Magyar Tudományos Akadémia és Információs Központ, az Országos Széchényi Könyvtár és a Magyarországi Baptista Egyház közös kiadásában, Budapest, 2020, 5-8.

6. Kelemen Sándor Tomi: Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről..., 335-496.

7. Szabó Károly: Régi magyar könyvtár. Az 1531-1711 között megjelent magyar nyomtatványok könyvészeti kézikönyve., Kiadja Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1879, 367.

8. Kelemen Sándor Tomi: A flandriai anabaptisták teológiai hitvallása és tanítása A „Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről...” c. anabaptista kiadvány egyháztörténelmi és teológiai vizsgálata, MA szakdolgozat, Témavezető tanár: Prof. dr. Mészáros Kálmán, Kiadatlan kézirat, Budapest, Baptista Teológiai Akadémia, 2022, 8-9..

9. Kelemen Sándor Tomi: Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről..., A 1a. n. 337.

10. Kelemen Sándor Tomi: Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről..., A 2b. n. 339.-A 3a. n. 340.

A könyv szerzői

A flandriai¹¹ anabaptista kézirat szerzőiről a következő információk állnak a rendelkezésünkre:

1. „A Szentírásból nagy munkával, s rendre egybegyűjtetett, és összeszereltetett, némely jámbor tudós emberek által, akik annak utána mártíromságot szenvedtek Alsó-Németországban, az Isten választottainak tanítására és felépítésére. Jerem. III. Szántások új ugart magatoknak, és ne vessetek többször a tövisbe közibe. 1570.”¹²
2. A könyv anyagát egybegyűjtötték „valami keresztyéni tudós atyafiak és mártírok”.¹³ A flandriai anabaptisták, akik a bibliai tudományokban tudós emberek és atyafiak (anabaptista testvérek) voltak, nemcsak egybegyűjtötték, megírták és összeszerkesztették, a mi Urunk Jézus Krisztusnak keresztségéről, és az Antikrisztusnak majmozásáról¹⁴ szóló könyv anyagát, hanem a mi Urunk Jézus Krisztusban való hitükért mártíromságot szenvedtek.¹⁵
3. A könyv anyagát egybeszerkesztő flandriai anabaptisták „jámbor és tudós emberek” voltak, akik „igen jó hasznát vették az ő munkájuknak”¹⁶ és „a mártíromságnak szent koronájával sokan öközülk megkoronáztattak.”¹⁷

Az 1524-1525 közötti Münzer Tamás által vezetett német parasztháború leverése után az anabaptistáknak menekülniük kellett Németországból és Európa különböző országaiban kerestek menedéket. Ezek között a menedéket nyújtó területek között volt Németalföld és Flandria is.¹⁸

11. A flamandok a mai Belgium területét megszállva tartó germán népek, gótok, frankok, stb., leszármazottai. Bech Mihály, Peschka Vilmos, (főszerkesztők): Akadémiai Kisziklon, Első kötet A-K, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1989., ad. loc.

12. Kelemen Sándor Tomi: Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről..., A 1a. n. 337.

13. Kelemen Sándor Tomi: Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről..., A 3a. n. 340.

14. Kelemen Sándor Tomi: Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről..., A 2b. n. 339.-A 3a. n. 340.

15. Kelemen Sándor Tomi: Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről..., A 3a. n. 340.

16. Idem.

17. Idem.

18. Dr. Mészáros Kálmán: Akik sokakat az igazságra vezettek, A baptisták eredete, története és hitvallása, Professzorok Kiadója, Budapest, 2020, 120, 132.

Az anabaptista eredeti kézirat keletkezési nyelve

Az eredeti szöveg kéziratának keletkezési nyelve flandriai nyelv volt. Wilini Sándor ezt a könyv bevezetőjében Dávid Ferenchez írt levelében a következőképpen írta le:

„Ezt az írást ez okáért élémbe vévén, flandriai nyelvből tiszta német nyelvre fordítottam.”¹⁹

A flandriai, vagy flamand nyelv a németalföldi nyelvnek egy nyelvjárása,²⁰ vagyis különbözik a német nyelvtől. Ennek külön ismerete szükséges volt, ha ez nem így lett volna, akkor nem lett volna szükség arra, hogy Wilini Sándor varsói orvos a flandriai²¹ nyelven megírt anabaptista kéziratot kezébe véve „tiszta német nyelvre” fordítsa.²²

19. Kelemen Sándor Tomi: Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről..., A 3a. n. 340.

20. Az Arcanum.com honlapja: Kézikönyvtár, A Pallas nagy lexikona, F, Flamand nyelv és irodalom, <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-pallas-nagy-lexikona-2/f-9118/flamand-nyelv-es-irodalom-9C1B/>, A honlap megnyitásának időpontja: 2022. február 11.

21. Révai Nagy Lexikona, Az ismeretek enciklopédiája, XIV. kötet, Mons-Ottó, ad. loc.

22. Kelemen Sándor Tomi: Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről..., A 3a. n. 340.

„A könyv megírásának idején, Nyugat-Európában szervezett és hivatalosan elismert történelmi egyházként egyedül a Római Katolikus Egyház volt jelen.”

Flandrai nyelv alatt a holland nyelv akkori változatát (a kora újkori hollandot) kell érteni.

A nyelvészek és történészek ezt a korszakot (XVI. század) és nyelvváltozatot közép-hollandnak (Middelnederlands) vagy kora újhollandnak (Vroegnieuwnederlands) nevezik. (a szerk)

A flandriai nyelven megírt eredeti kézirat megírásának helye

A könyv szerzői azok, „akik annak utána mártíromságot szenvedtek Alsó-Németországban”.²³ Wilini Sándor a Biblia olvasása és tanulmányozása közben vette elő az anabaptista iratot, amit Alsó-Németországban²⁴ szerkesztettek.²⁵ Az anabaptista könyvet megírták, és az anyagát egybeszerkesztették Alsó-Németországban.²⁶ Amint látjuk a fenti idézetekben: a Wilini-levélben háromszor is le van írva és ezáltal bizonyos, hogy az anabaptista kézirat keletkezési helye Alsó-Németország.

A Wilini-levélben található földrajzi meghatározás megértéséhez a római-korig kell visszamennünk. Alsó-Németország, vagy Alsó-Germánia egykori római tartomány Kr. u. 90 körül, Domitianus császár (Kr. u. 81-96)²⁷ idejében magába foglalta a Rajnától nyugatra, a Meuse völgye területeit is. Ma dél-hollandiai, belga és luxemburgi területeken, részben Franciaország észak-keleti részén, Arden környékén és Németország észak-nyugati részén terül el. Alsó-Germánia, vagy Germania Inferior, latin nevén Colonia Claudia Ara Agrippinensium, római²⁸ tartomány fővárosa Köln. A

római²⁹ korban a területet lakó őslakos ubiaiak fővárosa is volt. A római kori Alsó-Germánia középkori Németalföld északkeleti részén feküdt, Flandria pedig Németalföld délnyugati területén. De a római kortól az anabaptista kézirat XVI. századi keletkezésének időpontjáig ezen területek határai és elnevezései sokat módosultak.

A földrajzi meghatározás szerint Alsó-Németország tehát a földrajzi tájegységet tekintve nagyjában megegyezik a mai Flandria földrajzi területével. Flandria, flamand nyelven „Vlaenderen” „Európa azon része, amely az Északi-tenger, a Schelde és Pas de Calais közt fekszik; ma megoszlik Franciaország (amelynek Nord départementját alkotja), Belgium (itt Kelet és Nyugat Flandria tartomány nevét viseli) és Hollandia (Zeeland déli része) közt.”³⁰

Megállapítható tehát, hogy az eredeti flandriai nyelven megírt anabaptista kézirat megírásának helye Alsó-Németország,³¹ Alsó-Germánia, vagy Germania Inferior, római-kori latin nevén Colonia Claudia Ara Agrippinensium, Flandria volt.

Egyházak és reformatori irányzatok említése az anabaptista könyv magyar szövegében

A könyv megírásának idején, Nyugat-Európában szervezett és hivatalosan elismert történelmi egyházként egyedül a Római Katolikus Egyház volt jelen. A reformáció nyomán megjelenő reformatori irányzatok a kibontakozásuk és fejlődésük bizonyos szintjén már jelen voltak, de a lutheri irányzaton kívül bármilyen szervezett egyházi formáik még nem alakultak ki. A könyv Sommájában, vagyis Tartalomjegyzékében annak írói beszélnek, Dávid Ferenc által magyarra fordítva „pá-

23. Kelemen Sándor Tomi: Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről..., A 1a. n. 337.

24. A szövegösszefüggés szerinti a szó jelentése itt: Németalföldön. A műveltség könyvtára, A Föld, A Föld múltja, jelene és felfedezésének története, Kiadja az Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Részvénytársulat, Budapest, é. n., 518-520. György Aladár: Európa földrajzi és népismereti leírása, Harmadik átdolgozott kiadás, Franklin-Társulat Magyar Irodalmi Intézet és Könyvnyomda, Budapest, 1906, 126-154.

25. Kelemen Sándor Tomi: Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről..., A 2b. n. 339.-A 3a. n. 340.

26. Kelemen Sándor Tomi: Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről..., A 3a. n. 340.

27. Gulyás Istvánné, (szerkesztő): Az antik Róma napjai, Tankönyvkiadó, Budapest, 1983. február, 357.

28. Werner Eck: Germania romanizálása, Errance, Párizs, 2007, 102.

29. Todd, Malcolm: A korai németek, Európa népei, Második angol kiadás, Blackwell Publishing, Malden, 2004, 266.

30. A Pallas Nagy Lexikona, Az összes ismeretek enciklopédiája tizenhat kötetben, VII. kötet, Fekbér-Geszt., Pallas Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság, Budapest, 1894, ad. loc.

31. A szövegösszefüggés szerinti a szó jelentése itt: Németalföldön. A műveltség könyvtára, A Föld, A Föld múltja, jelene és felfedezésének története, 518-520. György Aladár: Európa földrajzi és népismereti leírása, Harmadik átdolgozott kiadás, 126-154.

„A szöveg teljes átvizsgálása rávilágít arra is, hogy a kéziratban egyszer sem jelenik meg Zwinglinek vagy követőinek neve.”

pásokról”³² és „pápázókról”,³³ akik a kisgyermekes keresztelését javasolják. A keresztiségről szóló tanításuk alapján is azonosítani lehet mely egyházakról, illetve reformatori irányzatról van szó az anabaptista dokumentumban. A keresztiségről szóló teológiai tanításuk is korábbi megállapításunkat támasztja alá.

De hallgassuk meg ebben a témában egy korábban tekintélyes szakember véleményét is. A könyv szövegében a továbbiakban többször előforduló „pápások”³⁴ kifejezés jelentése Pirnát Antal szerint:

„A »pápások« szó, az igazi »pápistákat«, a katolikusokat jelenti.”³⁵

A szövegben megjelenő másik vallásfelekezetekre utaló kifejezés a „pápázók”.³⁶ Ennek a kifejezésnek a szó szerinti jelentése a pápistákat utánozókat jelenti.

Mivel könyvünk fő témája az igaz keresztényen keresztiségről szóló anabaptista tanítás, ezért a szöveggörnyezet alapján a „pápázók” kifejezés is erre vonatkozik. Jelentése tehát a pápistáknak vagyis a katolikusoknak keresztiségről szóló teológiai tanítását utánozó reformatori irányzatok képviselői és egyházi szervezetei. A katolikus egyház, a keresztiségről szóló teológiai tanításában a gyermekek keresztelését tanítja. Ezt a pápisták által gyakorolt keresztiséget másolták le a „pápázók”. Annak beazonosítására, hogy ez mely reformatori irányzatra vonatkozhat, szükségünk van az anabaptista

dokumentum teljes szövegének átvizsgálására. A könyv szövegén elvégzett vizsgálat eredményeként megállapítható, hogy a szövegben többször van említés Luther Mártonnak³⁷ és követőinek³⁸ reformatori tevékenységéről, amely a „lutherek” kifejezéssel jelenik meg. Ennek jelentése: Luther követői, vagyis a későbbi lutheránus megnevezésnek felel meg. A lutheránusoknak későbbi elnevezése, az „evangélikus” megnevezés, csak két helyen fordul elő a szövegben.³⁹

A szöveg teljes átvizsgálása rávilágít arra is, hogy a kéziratban egyszer sem jelenik meg Zwinglinek vagy követőinek neve. Csak utalást találunk arra, hogy „Tygurumban”,⁴⁰ vagyis Zürichben⁴¹ és Wittenbergben üldözték az anabaptistákat.⁴² A Zwingli halála 1531-ben történt,⁴³ melynek következtében a reformatori munkássága hirtelen derékba tört, és az általa képviselt irányzat további fejlődése megrekedt. A vizsgált anabaptista dokumentum 1535 után készült,⁴⁴ amikor mindenki számára már ismert tény volt, hogy Zwingli nincs az élők között, és az általa elindított reformatori mozgalom hatása lassan elhalványult a többi reformatori irányzatok erőteljes fejlődése és kibontakozása mellett. Valószínűleg ez lehetett az oka, hogy a flandriai anabaptista mű egyáltalán nem említi Zwingli nevét.

Kálvin János nevére sem találunk semmilyen utalást, sem követőire. Ebből kifolyólag megállapítható, hogy

32. Kelemen Sándor Tomi: *Könyvecske az igaz keresztényen keresztiségről...*, A 4b. n. 341. Pirnát Antal: „Dávid Ferenc: *Könyvecske az igaz keresztényen keresztiségről és annak német eredetije*”, In: *Irodalomtörténeti Közlemények*: 1954. LVIII. évf. 3. szám, 307. Balázs Mihály: *Az erdélyi antitrinitarizmus az 1560-as évek végén*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1988, 128.

33. Kelemen Sándor Tomi: *Könyvecske az igaz keresztényen keresztiségről...*, A 4b. n. 341. Balázs Mihály: *Az erdélyi antitrinitarizmus az 1560-as évek végén*, 128.

34. Kelemen Sándor Tomi: *Könyvecske az igaz keresztényen keresztiségről...*, A 4b. n. 341. Pirnát Antal: „Dávid Ferenc: *Könyvecske az igaz keresztényen keresztiségről és annak német eredetije*”, In: *Irodalomtörténeti Közlemények*: 1954. LVIII. évf. 3. szám, 307. Balázs Mihály: *Az erdélyi antitrinitarizmus az 1560-as évek végén*, 128.

35. Pirnát Antal: „Dávid Ferenc: *Könyvecske az igaz keresztényen keresztiségről és annak német eredetije*”, In: *Irodalomtörténeti Közlemények*: 1954. LVIII. évf. 3. szám, 307.

36. Kelemen Sándor Tomi: *Könyvecske az igaz keresztényen keresztiségről...*, A 4b. n. 341. Pirnát Antal: „Dávid Ferenc: *Könyvecske az igaz keresztényen keresztiségről és annak német eredetije*”, In: *Irodalomtörténeti Közlemények*: 1954. LVIII. évf. 3. szám, 307. Balázs Mihály: *Az erdélyi antitrinitarizmus az 1560-as évek végén*, 128.

37. Kelemen Sándor Tomi: *Könyvecske az igaz keresztényen keresztiségről...*, I 7a. n. 408., K 1a. n. 410., T 8a. n. 489., T 8b. n. 489.

38. Kelemen Sándor Tomi: *Könyvecske az igaz keresztényen keresztiségről...*, I 8b. n. 409., L 4a. n. 422., T 7a. n. 488., T 7b. n. 488., T 8a. n. 489.

39. Kelemen Sándor Tomi: *Könyvecske az igaz keresztényen keresztiségről...*, S 8b. n. 481.

40. Latin szó, jelentése: Zürich, A Historic Cities honlapja: Tygurum, http://historic-cities.huji.ac.il/switzerland/zurich/maps/braun_hogenberg_III_44.html. A honlap megnyitásának időpontja: 2022. március 19.

41. Dr. Mészáros Kálmán: *Ákik sokakat az igazságra vezetnek, A baptisták eredete, története és hitvallása*, 138-139.

42. Kelemen Sándor Tomi: *Könyvecske az igaz keresztényen keresztiségről...*, B 6a. n. 351.

43. Dienes Dénes, (szerkesztő): *Vezérfonal az egyháztörténet tanulmányozásához*, Sárospatak, Hernád Kiadó, 2020, 224.

44. Kelemen Sándor Tomi: *Könyvecske az igaz keresztényen keresztiségről...*, B 1b. n. 346.

„(...) a könyv szövegében szereplő »pápások« kifejezés a katolikus egyház tagjaira, a »pápázók« kifejezés a lutheri reformáció követőire vonatkozik.”

a „pápázók”⁴⁵ kifejezés a szövegösszefüggés alapján a lutheri vagy evangélikus reformátori irányzatra utal. De szólaljon újra meg ebben a témában egy korábbi tekintélyes szakember, Pirnát Antal.

„A »pápázók« szó, a pápas hit bizonyos elemeit tovább is megőrző protestáns felekezeteket jelenti”.⁴⁶

Mindezek alapján megállapítható, hogy a könyv szövegében szereplő „pápások” kifejezés a katolikus egyház tagjaira, a „pápázók” kifejezés a lutheri reformáció követőire vonatkozik.

A flandriai nyelven megírt eredeti kézirat megírásának ideje

A könyv megírásának ideje, és magyar nyelvű megjelenésének ideje nem azonos. Ahogy korábban látható volt, a könyv szövegében említés történik arról, hogy „Tygurumban”, vagyis Zürichben⁴⁷ és Wittenbergben üldözték az anabaptistákat.⁴⁸ A zürichi anabaptista üldözés 1525-ben kezdődött, de az eredeti flandriai nyelvű anabaptista kézirat ennél később keletkezett, mivel említést találunk benne a Münsterben⁴⁹ történt 1534-1535 évi eseményekről.⁵⁰ Amint ismeretes, Luther a Münzer Tamás által vezetett német parasztháború 1525-ben történt leverése után⁵¹ az anabaptisták üldözőjévé vált.⁵²

Ahogy már említve volt, Zwingli 1531-ben bekövetkezett halála miatt, és mivel az általa elindított reformátori mozgalom hatása lassan elhalványult a többi reformátori irányzatok erőteljes fejlődése és kibontakozása

Kolozsvár, Szent Mihály templom

mellett: valószínűleg ez lehetett az oka, hogy a flandriai anabaptista műben sem Zwinglire, sem követőire nem találunk egyetlen utalást sem.

Mindezeket látva, a történelmi események tükrében megállapítható, hogy a flandriai nyelvű eredeti anabaptista kézirat megírásának ideje 1535⁵³ és 1569⁵⁴ közötti időszakra tehető. Van még egy további lehetőség ennek az időszaknak a szűkítésére. Ez annak következtében lehetséges, hogy a könyv szövegében nem történik egyáltalán semmilyen utalás Kálvin Jánosra, sem reformátori tevékenységére, sem reformátori irányzatának későbbi követőire.

Kálvin életének és reformátori tevékenységének fontosabb kronológiai eseményei a következők: Kálvin János (1509-1564)⁵⁵ Noyonban, a franciaországi Pikárdia tartományban született, 1509. július 10-én. Tanulmányait szülővárosában kezdte, majd Párizsban tanult 1523 augusztusától a La Marche és Montaigu kollégiumokban. Apja akaratából 1529-től jogot tanult az Orleans-i és Bourges-i egyetemeken. Apjának 1531-ben bekövetkezett halála után humanista irodalmi tanulmányokat és munkát folytatott.

Barátja, Cop Miklós, a párizsi egyetem rektora számára 1533-ban írt egy híressé vált beszédet, amit a rektor 1533. november 1-jén mondott el. Emiatt Kálvinnak

45. Kelemen Sándor Tomi: *Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről...*, A 4b. n. 341. Pirnát Antal: „Dávid Ferenc: *Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről és annak német eredetije*”, In: *Irodalomtörténeti Közlemények*: 1954. LVIII. évf. 3. szám, 307.

46. Pirnát Antal: „Dávid Ferenc: *Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről és annak német eredetije*”, In: *Irodalomtörténeti Közlemények*: 1954. LVIII. évf. 3. szám, 307.

47. Dr. Mészáros Kálmán: *Akik sokakat az igazságra vezettek, A baptisták eredete, története és hitvallása*, 138-139.

48. Kelemen Sándor Tomi: *Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről...*, B 6a. n. 351.

49. Dienes Dénes, (szerkesztő): *Vezérfonal az egyháztörténet tanulmányozásához*, 331.

50. Kelemen Sándor Tomi: *Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről...*, B 1b. n. 346.

51. Dr. Mészáros Kálmán: *Akik sokakat az igazságra vezettek, A baptisták eredete, története és hitvallása*, 129-132.

52. Dr. Mészáros Kálmán: *Akik sokakat az igazságra vezettek, A baptisták eredete, története és hitvallása*, 113-121.

53. Kelemen Sándor Tomi: *Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről...*, B 1b. n. 346.

54. Kelemen Sándor Tomi: *Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről...*, A 4a. n. 341.

55. Dr. Mészáros Kálmán: *Akik sokakat az igazságra vezettek, A baptisták eredete, története és hitvallása*, 121.

„(..) az eredeti flandriai nyelvű anabaptista kézirat összeszerkesztésének és megírásának idején Kálvin János reformátori munkája vagy egyáltalán nem, vagy csak korai stádiumában, szűk körben volt ismert.”

el kellett hagynia Párizst.⁵⁶ 1534. május 4-én szülővárosában, Noyonban lemondott minden egyházi javadalmasításáról, és elhagyta hazáját. Poitersen és Orléanson keresztül Baselbe ment. 1535. augusztus 23-án írta meg híressé vált levelét I. Ferenc (1515-1547)⁵⁷ francia királyhoz, amely a Baselben 1536-ban először kiadott „Institutio religionis Christianae” c. könyvének előszava lett. Ennek első francia nyelvű kiadása 1539-ben jelent meg, amelyet 1541-után két vagy három átdolgozott és bővített kiadás követett. A végleges formája latin nyelven 1559-ben, francia nyelven 1560-ban jelent meg. Baseltől 1536 februárjában Ferrarában ment meglátogatni I. Ferenc király testvérét, Renáta hercegnőt.

Még egyszer, utoljára egy rövid időre ellátogatott szülővárosába, és ezt követően végleg elhagyta Franciaországot. Lyonon és Genfen keresztül Baselbe akart utazni, de amikor Guillaume Farel (1489–1565)⁵⁸ Genfben megtudta, hogy a városban van Kálvin, 1536 szeptemberében ott marasztalta. Kálvin 1536 és 1538 szeptembere között Genfben tartózkodott, ahonnan ekkor száműzték.⁵⁹ Strasbourgba ment, ahol tanárként dolgozott, és lelkész lett. Megalapította a Francia Református Egyházat. 1540. augusztusában feleségül vette a Németalföldről az üldözések elől elmenekült anabaptista Störder János özvegyét, a szintén anabaptista Idelle de Bure-t.⁶⁰

1539-ben a strasbourgi protestánsok képviselőjében részt vett a frankfurti értekezleten. 1540-ben a hanau, 1541-ben a worms és regensburgi értekezleteken és tárgyalásokon vett részt. Ezt követően visszahívták Genfbe, ahova 1541. szeptember 13-án érkezett meg. Genfben 1553-ban a városi tanáccsal közösen máglyahalálra ítélték⁶¹ Szervét Mihályt, a Christianismi Restitutio c. antitrinitárius mű⁶² íróját. 1559-ben megalapította a Genfi

Akadémiát. Kálvin János 1564. május 27-én halt meg.⁶³

Wilini Sándor anabaptista orvos, az 1569. augusztus 19-én Varsóban írta a Dávid Ferenchez címzett levelét, az anabaptista kiadvány német nyelvű fordításával együtt, ezt követően küldte el Erdélybe. A flandriai nyelvű, eredeti anabaptista kézirat tehát ebben az időszakban keletkezett. Van lehetőségünk arra, hogy a flandriai nyelvű kézirat keletkezésének időszakát leszűkítsük.

Mivel az eredeti anabaptista kézirat Flandriában, Franciaország közvetlen földrajzi szomszédságában keletkezett: Kálvin reformátori munkásságának elkezdése után elképzelhetetlen lett volna, hogy tanai és személye ne lettek volna ismertek. Kálvin reformátori tanai ugyanis mind Flandriában, mind egész Európában elterjedtek egészen a történelmi Magyarország és Erdély területéig.⁶⁴ Mivel az anabaptista könyv szövegében a Luther Márton és követői mellett, a Kálvin János és követői neve nem jelenik meg, sem semmilyen utalás nincs rájuk – ez azt jelenti, hogy az eredeti flandriai nyelvű anabaptista kézirat összeszerkesztésének és megírásának idején Kálvin János reformátori munkája vagy egyáltalán nem, vagy csak korai stádiumában, szűk körben volt ismert. A könyv eredeti flamand kéziratának szerzői Alsó-Németországban, Flandriában bibliai tudományokban jártas „jambor tudós emberek”

56. Doumergue Emil: Kálvin jelleme, Budapest, Magyar Evangéliumi Keresztény Diákszövetség Kiadóvállalata, 1922, 9.

57. Csiffáry Tamás: Európai uralkodók könyve, királyok, hercegek, grófok, Budapest, Könyvmíves Könyvkiadó, 1991, 31.

58. Guillaume Farel – Kálvin reformátortársa volt Genfben. Markó László, (főszerkesztő): Egyetemes Lexikon, Gütterlosh, Officina Nova, Magyar Könyvklub, 1998, ad. loc.

59. Doumergue Emil: Kálvin jelleme, 10.

60. Dr. Mészáros Kálmán: Akik sokakat az igazságra vezettek, A baptisták eredete, története és hitvallása, 125-126.

61. Doumergue Emil: Kálvin jelleme, 11.

62. Servetus, Michael: Christianismi Restitutio, Vienne, K. N., 1553, 1.

63. Doumergue Emil: Kálvin jelleme, 11.

64. Csepregi Zoltán: A reformáció nyelve, Tanulmányok a magyarországi reformáció első negyedszázadának vizsgálatára alapján, Humanizmus és reformáció 34., Budapest, Balassi Kiadó, 2013, 249.

„A flandriai anabaptista kézirat írói közül többen »annak utána mártíromságot szenvedtek Alsó-Németországban.«”

voltak.⁶⁵ Ha a könyv kéziratának megírása idején Kálvin reformátori munkája és művei ismertek lettek volna, akkor ezek az anabaptista tudós emberek kellett volna ismerjék, és akkor találtunk volna Kálvinra és reformátori munkájára hivatkozást a könyv szövegében. De mivel nincs Kálvinra és reformátori irányzatára semmilyen utalás, ebből arra kell következtessünk, hogy a flandriai anabaptista eredeti kézirat keletkezése idején Kálvin még nem lépett fel mint reformátor, vagy művei és ez irányú tevékenysége csak közvetlen környezetében voltak ismertek.

Münster városát az ostromló seregek 1535. június 25-26-ára virradó éjszaka foglalták el.⁶⁶ Kálvin 1535. augusztus 23-án írta meg levelét I. Ferenc francia királyhoz, majd 1536 márciusában adta ki Baselben először fő művének első latin nyelvű kiadását, az Institutio religionis Christinae c. könyvét. Könyvének első francia nyelvű fordítása 1539-ben jelent meg. Genfben először 1536. szeptemberében érkezett, a Farellel való találkozásakor, ahol az 1538 szeptemberében történt száműzetéséig maradt.⁶⁷

Mindezek a történések közvetlenül közrejátszottak abban, hogy Kálvin János reformátori munkássága rövid időn belül nemzetközi hírnévre tegyen szert. Ez okból az eredeti flandriai nyelvű anabaptista kézirat keletkezési idejét a münzeri lázadás leverése ideje utáni időszakra, és Kálvin fő műve első kiadásnak és Genfi tartózkodásának idejére tehetjük. Ami azt jelenti, hogy e tények alapján jó okunk van feltételezni, hogy a flandriai anabaptista kézirat keletkezése 1535. június 26. és az 1538-as év vége közötti időszakra tehető. De mivel Kálvin fő művének első francia nyelvű kiadása először 1539-ben jelent meg, alapos okunk van feltételezni, hogy az anabaptista kézirat keletkezési időpontja sem volt ennél később.

Ezt támasztja alá az a tény is, hogy az anabaptista kézirat íróinak Flandriában, munkájuk befejezése után üldöztetésben volt részük. Ez meg is történt a Münster városának elfoglalása után. Addig nem tapasztalt erős-

ségű üldöztetés érte az anabaptistákat.⁶⁸ A flandriai anabaptista kézirat írói közül többen „annak utána mártíromságot szenvedtek Alsó-Németországban.”⁶⁹

A flandriai nyelven megírt eredeti kézirat megírásának célja:

„A Szentírásból nagy munkával s rendre egybegyűjtetett, és összeszereltetett, némely jámbor tudós emberek által, ... az Isten választottainak tanítására és felépítésére. Jerem. III. Szántsatok új ugart magatoknak, és ne vessetek többször a tövisek közé.”⁷⁰

Az idézett szövegből kiderül, hogy a flandriai anabaptisták által „egybegyűjtetett, és összeszereltetett” keresztségről szóló kéziratot a Bibliából „nagy munkával” végezték. A kézirat elkészítésének célja, hogy szolgáljon az Isten népének tanítására és felépítésére.

Az eredeti flandriai anabaptista kézirat első fordítása és a fordító személye

Az anabaptista kézirat eredeti keletkezési nyelve flandriai nyelv volt, amit Németalföldön, vagyis Flandriában élt bibliai tudományokban tudós anabaptisták írtak.⁷¹ Ez a flandriai nyelvű anabaptista irat számunkra ismeretlen módon Wilini Sándorhoz, a neve alapján olasz származású orvoshoz jutott.

Wilini jól ismerte a flandriai nyelvet. Ezt a flandriai nyelvű kéziratot kezébe véve lefordította német nyelvre. Wilini a következőket írta Dávid Ferencnek:

„Ezt az írást ez okáért élémbe vevén, flandriai nyelvből tiszta német nyelvre fordítottam.”⁷²

Ahogy azt korábban már láthattuk Wilini Sándor, varsói anabaptista orvos egy igen jól képzett és tanult, több nyelvet ismerő személy volt. Nemcsak a flandriai nyelvet ismerte, hanem jól tudott németül és latinul is. Levelében azt írta Dávid Ferencnek, hogy ha

„valami írást adtatok ki ugyanezen üdvösséges dolgokról, hogy te szerelmed minekünk azokból részt tegyen, akár német s akár deák nyelven legyenek, keresztyéni hálaa-

65. Kelemen Sándor Tomi: Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről..., A 1a. n. 337.

66. Szebeni Olivér: Anabaptisták, a reformáció harmadik ága, Budapest, Magyarországi Baptista Egyház, 1998, 65.

67. Doumergue Emil: Kálvin jelleme, 10.

68. Szebeni Olivér: Anabaptisták, a reformáció harmadik ága, 65-67.

69. Kelemen Sándor Tomi: Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről..., A 1a. n. 337.

70. Ideym.

71. Kelemen Sándor Tomi: Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről..., A 1a. n. 337., A 3a. n. 340.

72. Kelemen Sándor Tomi: Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről..., A 3a. n. 340.

„A Wilini által készített német nyelvű szöveg elkészítésének célja, annak kinyomtatása és könyvformában való megjelentetése volt.”

dással vesszük azokat te szerelmedtől”⁷³

– vagyis igényel a Dávid Ferencék által Erdélyben német vagy latin nyelven kiadott könyvekből, amit szeretne készpénzen megvásárolni.

Az anabaptista kézirat flandriai nyelvből, német nyelvre való fordításának célja

Flandriai nyelvből német nyelvre az anabaptista kézirat eredeti szövegét Wilini Sándor fordította le. A Wilini által készített német nyelvű szöveg elkészítésének célja, annak kinyomtatása és könyvformában való megjelentetése volt.

„Mert a könyvnyomtatók minálunk mindnyájan babonások, és gyűlölnek az Úrnak igazságát”⁷⁴ ez Lengyelországban, Varsóban akadályokba ütközött.⁷⁵

BIBLIOGRÁFIA

Könyvek

- ◆ A műveltség könyvtára, A Föld, A Föld múltja, jelene és felfedezésének története. Kiadja az Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Részvénytársulat, Budapest, é. n.

73. Kelemen Sándor Tomi: Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről..., A 4a. n. 341.

74. Kelemen Sándor Tomi: Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről..., A 3a. n. 340.

75. A tanulmányhoz a következő munkák szövege volt felhasználva: Kelemen Sándor Tomi: A flandriai anabaptisták teológiai hitvallása és tanítása A „Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről...” c. anabaptista kiadvány egyháztörténelmi és teológiai vizsgálata, MA szakdolgozat, Téma-vezető tanár: Prof. dr. Mészáros Kálmán, Kiadatlan kézirat, Budapest, Baptista Teológiai Akadémia, 2022, 74-83.. vö. Kelemen Sándor Tomi: A „Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről...” c. anabaptista kiadvány és a flandriai anabaptisták teológiai hitvallása és tanítása, In: Prof. Em. Dr. Veres Sándor Péter, felelős szerkesztő: Veritas et Vita, A Baptista teológiai Akadémia szakfolyóirata IV. évfolyam 2026. 107-117. Kelemen Sándor Tomi: Az anabaptista kéziratok keletkezésének történelmi és egyháztörténelmi háttere, Kiadatlan kézirat, Szalárd: 2025, 1. Kelemen Sándor Tomi: Dávid Ferenc és a „Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről...” c. anabaptista kiadvány-a flandriai anabaptisták teológiai hitvallása és tanítása, Szalárd: 2025, 1-10. Kelemen Sándor Tomi: Dávid Ferenc és az anabaptisták: A „Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről...” c. anabaptista kiadvány megjelenése, Kiadatlan kézirat, Szalárd: 2025, 11-12. Kelemen Sándor Tomi: Francisc David și publicația anabaptistă Cărticică despre botezul creștin adevărat și despre imitarea papei Antihrist. Mărturisirea de credință și învățătura teologică a anabaptiștilor din Flandra, Kiadatlan kézirat, Szalárd: 2025, 2-13.

- ◆ A Pallas Nagy Lexikona, Az összes ismeretek enciklopédiája tizenhat kötetben, VII. kötet, Fekbér-Geszt. Pallas Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság, Budapest, 1894.
- ◆ Balázs Mihály: Az erdélyi antitrinitarizmus az 1560-as évek végén. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1988.
- ◆ Bech Mihály, Peschka Vilmos, (főszerkesztők): Akadémiai Kislexikon, Első kötet A-K. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1989.
- ◆ Borsa Gedeon, Hervay Ferenc, Holl Béla, Káfer István, Kelecsényi Ákos: Régi magyarországi nyomtatványok, 1473-1600. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1971.
- ◆ Csepregi Zoltán: A reformáció nyelve, Tanulmányok a magyarországi reformáció első negyedszázadának vizsgálata alapján, Humanizmus és reformáció 34. Budapest, Balassi Kiadó, 2013.
- ◆ Csiffáry Tamás: Európai uralkodók könyve, királyok, hercegek, grófok. Budapest, Könyvmíves Könyvkiadó, 1991.
- ◆ Dávid Ferenc, (fordító): KOeNYVETSKE Az igaz kereszTYÉNI KERESZTSÉGRÖEL ES A PAPA ANTichristusnac Maymozássaról.: Kiadta Heltai Gáspár, Kolozsvár, 1570.
- ◆ Dienes Dénes, (szerkesztő): Vezérfonal az egyháztörténet tanulmányozásához. Sárospatak, Hernád Kiadó, 2020.
- ◆ Doumergue Emil: Kálvin jelleme. Budapest, Magyar Evangéliumi Keresztyén Diákszövetség Kiadóvállalata, 1922.
- ◆ Dr. Mészáros Kálmán. Akik sokakat az igazságra vezettek, A baptisták eredete, története és hitvallása. Professzorok Kiadója, Budapest, 2020.
- ◆ Gulyás Istvánné, (szerkesztő): Az antik Róma napjai. Tankönyvkiadó, Budapest, 1983. február.
- ◆ György Aladár: Európa földrajzi és népismereti leírása, Harmadik átdolgozott kiadás. Franklin-Társulat Magyar Irodalmi Intézet és Könyvnyomda, Budapest, 1906.
- ◆ Kelemen Sándor Tomi, (szövegátíró): Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről.... Kiadta a Magyar Tudományos Akadémia és Információs Központ, az Országos Széchényi Könyvtár és a Magyarországi Baptista Egyház közös kiadásában, Budapest, 2020.

- ◆ Markó László, (főszerkesztő): Egyetemes Lexikon. Gütterlosh, Officina Nova, Magyar Könyvklub, 1998.
- ◆ Révai Nagy Lexikona. Az ismeretek enciklopédiája, XIV. kötet, Mons-Ottó. Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársaság, Budapest, 1916.
- ◆ Servetus, Michael: Christianismi Restitutio, Vienne, K. N., 1553.
- ◆ Szabó Károly: Régi magyar könyvtár. Az 1531-1711 között megjelent magyar nyomtatványok könyvészeti kézikönyve. Kiadja Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1879.
- ◆ Szebeni Olivér: Anabaptisták, A reformáció harmadik ága. Budapest, Magyarországi Baptista Egyház, 1998.
- ◆ Todd, Malcolm: A korai németek, Európa népei, Második angol kiadás, Blackwell Publishing, Malden, 2004.
- ◆ Werner Eck: Germania romanizálása. Errance, Párizs, 2007.

Könyvben megjelent tanulmányok

- ◆ Dr. Mészáros Kálmán: Előszó. In: Kelemen Sándor Tomi, (szövegátíró): Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről.... Kiadta a Magyar Tudományos Akadémia és Információs Központ, az Országos Széchényi Könyvtár és a Magyarországi Baptista Egyház közös kiadásában, Budapest, 2020.

Folyóiratokban megjelent cikkek

- ◆ Kelemen Sándor Tomi: A „Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről...” c. anabaptista kiadvány és a flandriai anabaptisták teológiai hitvallása és tanítása. In: Prof. Em. Dr. Veres Sándor Péter, felelős szerkesztő. Veritas et Vita, A Baptista teológiai Akadémia szakfolyóirata IV. évfolyam 2026.
- ◆ Pirnát Antal: DÁVID FERENC: „Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről.” és annak német eredetije. In: Irodalomtörténeti Közlemények, 1954. 3. szám.

Kiadatlan kéziratok

- ◆ Kelemen Sándor Tomi: A flandriai anabaptisták teológiai hitvallása és tanítása A „Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről...” c. anabaptista

kiadvány egyháztörténelmi és teológiai vizsgálata, MA szakdolgozat, Témavezető tanár: Prof. dr. Mészáros Kálmán, Kiadatlan kézirat. Budapest, Baptista Teológiai Akadémia, 2022.

- ◆ Kelemen Sándor Tomi: Az anabaptista kéziratok keletkezésének történelmi és egyháztörténeti háttere, Kiadatlan kézirat. Szalárd: 2025.
- ◆ Kelemen Sándor Tomi: Dávid Ferenc és a „Könyvecske az igaz keresztyéni keresztségről...” c. anabaptista kiadvány-a flandriai anabaptisták teológiai hitvallása és tanítása, Kiadatlan kézirat. Szalárd: 2025.
- ◆ Kelemen Sándor Tomi: Dávid Ferenc és az anabaptisták: A „Könyvecske az igaz keresztyén keresztségről...” c. anabaptista kiadvány megjelenése, Kiadatlan kézirat. Szalárd: 2025.
- ◆ Kelemen Sándor Tomi: Francisc David și publicația anabaptistă Cărticică despre botezul creștin adevărat și despre imitarea papei Antihrist. Mărturisirea de credință și învățătura teologică a anabaptilor din Flandra, Kiadatlan kézirat. Szalárd: 2025.

Internetes források

- ◆ Az Arcanum.com honlapja: Kézikönyvtár, A Pallas nagy lexikona, F, Flamand nyelv és irodalom, <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-pallas-nagy-lexikona-2/f-9118/flamand-nyelv-es-irodalom-9C1B/>. A honlap megnyitásának időpontja: 2022. február 11.
- ◆ A Historic Cities honlapja: Tygurum, http://historic.cities.huji.ac.il/switzerland/zurich/maps/braun_hogenberg_III_44.html. A honlap megnyitásának időpontja: 2022. március 19.

Megemlékezők gyűrűje Rottmayer János egykori házának kapujánál található emléktábla előtt (1085 Bp., Gyulai Pál u. 8.).

Dr. Mészáros Kálmán

TALÁLKOZÓK, ELVONULÁSOK, JUBILEUMI ESEMÉNYEK

Evangéliumi Aliansz teológiai műhely

Budakeszin tartotta teológiai műhelyét a Magyar Evangéliumi Szövetség-Aliansz: felekezetközi vezetők az evangélium hazai helyzetéről, a missziós kihívásokról és a fiatalok elérésének lehetőségeiről egyeztettek.

<https://baptistory.blogspot.com/2026/03/aliansz-teologiai-muhely-2026-marcius-9.html>

Baptista lelkipásztorok Mikszáth Kálmán nyomában

A Budapesti Missziókerület baptista lelkipásztorai Horpácson tartottak csendesnapokat: lelki töltekezés, missziós tervek, valamint Mikszáth Kálmán lutheránus gyökereinek és a Mikszáth-kúria múltjának felidézése is napirenden volt.

<https://baptistory.blogspot.com/2026/03/mikszath-kalman-nyomaban-2026-marcius-9.html>

„Intenzív teológiai alkalmak erősítették a Biblia ihletettségébe vetett hitet.”

Rákóczi-350 – Történész találkozó a Parlamentben

A Parlament főrendiházi üléstermében rendezték meg a „Rákóczi-350” konferenciát: II. Rákóczi Ferenc születésének 350. évfordulóján történészek idézték fel a fejedelem örökségét és hitéről tanúskodó Vallomások részleteit.

<https://baptistory.blogspot.com/2026/03/rakoczi-350-tortenesz-talalkozo.html>

BTA lelkipásztorhallgatók Tóalmáson

Tóalmáson vonultak el a Baptista Teológiai Akadémia lelkipásztorhallgatói: intenzív teológiai alkalmak erősítették a Biblia ihletettségébe vetett hitet, a záró istentiszteleten úrvacsora és az emmausi tanítványok története is fókuszba került.

<https://baptistory.blogspot.com/2026/04/bta-lelkipasztorhallgatok-toalmason.html>

Egyházi rektori konferencia a Milton Egyetemen

A Milton Friedman Egyetemen ülésezett és tisztújítást tartott a Magyar Rektori Konferencia Egyházi Tagozata: szakmai előadások mellett a résztvevők Köves Slomó vezető rabbi kíséretében a felújított Óbudai Zsinagógába is ellátogattak.

<https://baptistory.blogspot.com/2026/04/mrk-egyhazi-tagozat-milton-egyetemen.html>

Magyar rektorok konferenciája Kolozsváron

Kolozsváron, a Bocskai-házban tartotta plenáris ülését a Magyar Rektori Konferencia: az anyaországi és határon túli vezetők a felsőoktatás helyzetéről és a kisebbségi sorsban tanulók támogatásáról egyeztettek, a résztvevők pedig ünnepélyesen búcsúztatták Dr. Mérszáros Kálmánt, a BTA leköszönő rektorát.

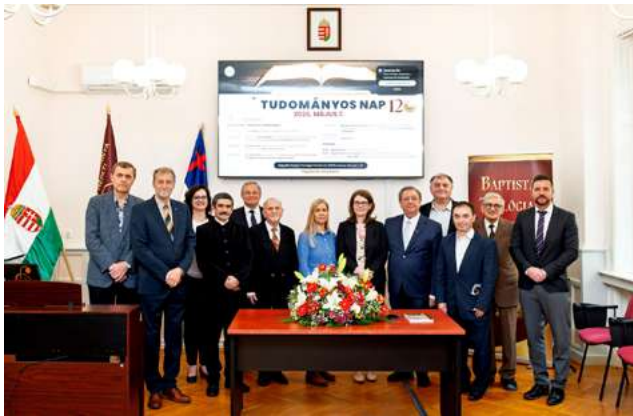

<https://baptistory.blogspot.com/2026/05/mrk-konferencia-kolozsvaron-2026.html>

„Johan Gerhard Onckennel, az »európai baptizmus atyjával« személyesen és levelezés útján is folyamatosan kapcsolatot tartott.”

Jubileumi megemlékezés a Baptista Teológián

A Baptista Teológiai Akadémia 120 éves jubileumát Hittudományi Nappal ünnepelték: teológiai előadások hangzottak el, tantermek kapták baptista hithősök nevét, és megkoszorúzták Idősebb Rottmayer János, az első magyarországi baptista misszionárius egykori lakóházát.

<https://baptistory.blogspot.com/2026/05/a-bta-120-jubileum-20260507.html>

ROTTMAYEREK

Idősebb Rottmayer János

Ifj Rottmayer János

Idősebb Rottmayer János (1818-1901) bibliaterjesztő baptista misszionárius 1846-1866 között először Pest-Budán igyekezett gyülekezetet alapítani. Húsz évig tartó hűséges munkálkodása után 1866-1901 között Kolozsváron folytatta bibliaterjesztő és gyülekezetplántáló tevékenységét, melynek gyümölcseként jött létre a ma is virágzó kolozsvári baptista gyülekezet.

Minden későbbi leszármazottja is kivétel nélkül a baptista vallásfelekezet aktív tagjai lettek. Négy gyermeke – János, Vilmos, Rudolf és Maria – is apjuk nyom-

dokaiba léptek és több baptista gyülekezet alapításában is résztvettek határon innen és határainkon túl.

Ifjabb Rottmayer János (1849-1925) Bécsben, Pozsonyban, Nyitrán, végül Kolozsváron vett részt a helyi baptista gyülekezetek alapításában és pásztorolásában.

Idősebb Rottmayer János leánya Rottmayer Mária (1865-1954) pedig az első baptista országos előljáró (egyházelnök) Csopják Attila felesége lett. Férje hűséges támogatója volt a Kispesti Baptista Gyülekezet alapításában és országos feladatainak végzésében.

Ma is élő ükunokái: Marosi Béla (Cleveland), Marosi Mária (Győri Kornélné), Marosi Kornélia (Szabó Istvánné), Marosi Gabriella Ida (Kiskőrösi Szeretetház), Marosi Emese (Los Angeles) mind egytől egyig jelenlegi lakóhelyük baptista gyülekezeteinek aktív tagjai.

Az igazsághoz hozzátartozik, hogy Idősebb Rottmayer János, miután megözvegyült egy személyiségében és identitásában gyenge jellemű hajadont Basteczky Magdolnát (1827-1910) vett feleségül, aki sok keserűséget okozott férjének és nevelt gyermekeinek. Lehetetlen viselkedése és agresszív személyisége miatt Meyer Henrik lelkipásztor kizárta a baptista közösségből, aki aztán az akkor induló adventizmus felé kezdett el érdeklődni. Férje halála utáni sorsa feledésbe merült...

Idősebb Rottmayer János elhívó Urához, Jézus Krisztushoz, valamint az általa alapított baptista közösséghez kétséget kizárólag mindhalálig hűséges volt. A nemzetközi és hazai baptista közösség alapítóival és vezetőivel folyamatos kapcsolatban volt.

Anglia híres prédikátorát Charles Spurgeont még Hamburgban ismerte meg személyesen, akinek a munkásságát tisztelte, prédikációit terjesztette. Johan Gerhard Onckennel, az „európai baptizmus atyjával” személyesen és levelezés útján is folyamatosan kapcsolatot tartott.

Meyer Henrik bibliaterjesztővel és Budapest-Wesseleányi utcai gyülekezet alapító prédikátorával hasonló módon megszakíthatatlan barátságban voltak, többször személyesen is együtt szolgáltak. Kornya Mihály a magyar alföld, a Partium, Szilágyság és székelyföld népszerű és eredményes „parasztapostololával”, utazó evangélistájával is szoros kapcsolatot ápolt haláláig, aki végül utódjaként is a kolozsvári baptista gyülekezet ügyintéző megbízottja lett.

Hamis és félrevezető tehát az az adventista állítás, miszerint Idősebb Rottmayer János baptista identitása bármikor is megingott volna.

Forrás: <https://baptistory.blogspot.com/2026/05/a-bta-120-jubileum-20260507.html>

Fűtő Robert

Az életünk története

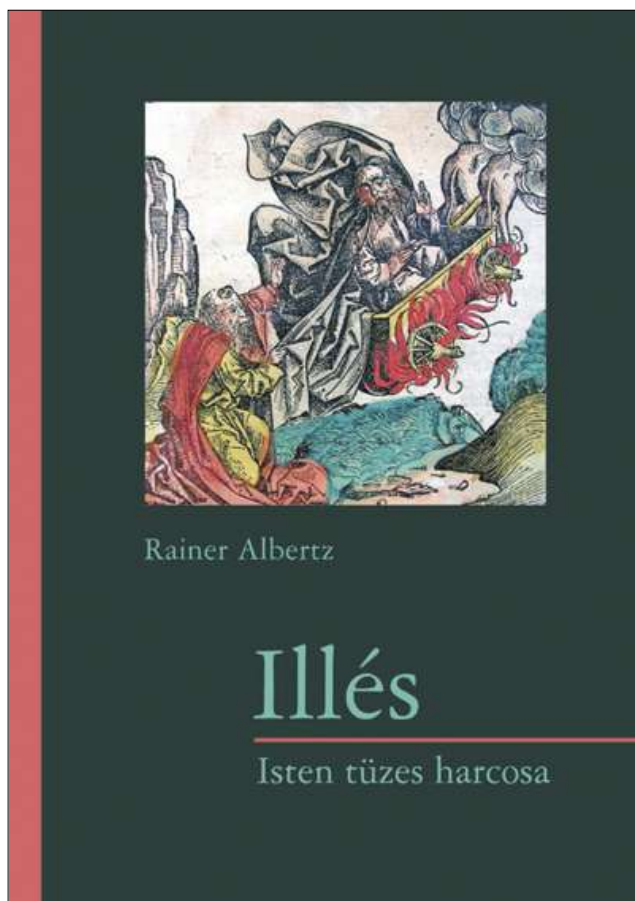
KIA, 2025, 316 oldal

„A könyv reményt és tájékozódási pontot ad – a Biblián keresztül Istenhez vezet vissza. Ajánlom mindenkinek, aki nemcsak hallani, de megérteni és továbbadni is szeretné az evangéliumot. Robert ezzel a kötettel nemcsak tanít, hanem felkészít – ahogy Pál is tette: megbízható embereket képez, akik másokat is tanítani tudnak.”

Stefán Attila református lelkipásztor,
City to City Budapest, tréning-koordinátor

Fűtő Robert 1966-ban született St. Louisban, ahová az édesapja az 1956-os forradalom után menekült. 1999-ben elvégezte az amerikai Covenant Teológiát, majd beiktatták presbiteriánus lelkészként. Magyar feleségével, Tündivel ezután végleg hazaköltöztek Magyarországra. Először egy bibliaiskolában tanított bibliai teológiát és apologetikát, majd 2015-ben Budapesten megalapította a Sarokkő Gyülekezetet, ahol azóta is lelkészként szolgál. Két felnőtt gyermekük van, Hajnal és Csenge.

Szívügye, hogy minden ember személyesen megismerje Jézus Krisztust a Biblián keresztül. Az életünk története című könyv a bibliai teológia bemutatása: Isten nagytörténete és benne a miénk.

Rainer Albertz

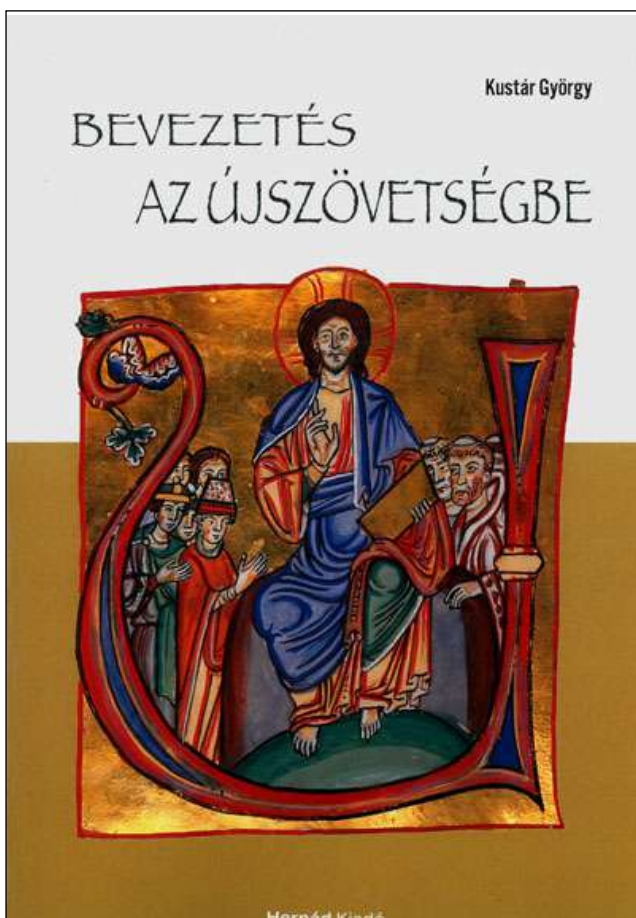
Illés. Isten tüzes harcosa

Kálvin, 2007, 216 oldal

Az Ószövetségnek csak hat fejezete tudósít Illés prófétáról, a korai zsidóságban és a korai keresztyénységben mégis ő lépett elő a legfontosabb prófétává. A törvényhozó Mózes mellett immár ő képviseli Izráel egész profetizmusát.

Ez a könyv igyekszik kifürkészni ennek a példátlan hatástörténetnek az okait, és részletesen megrajzolja annak állomásait. Az okok egyike bizonyára abban rejlik, hogy Isten egészen szorosan kötődött ehhez a korai prófétához, és akkora hatalommal ruházta fel beszédeit és tetteit, amely már Illés életében feltűnést keltett. Egy további ok az lehet, hogy Illés megalkuvás nélkül harcolt Istenének elismertetéséért, és kicsikarta népéből, hogy mellette döntsön.

Annak reménye, hogy a próféta, akit Isten hirtelen magához ragadott, az idők végén még egyszer visszatér művének beteljesítéséhez, meghatározó befolyással volt Keresztelő Jánosra és a názareti Jézusra is, ezért aztán az Újszövetségben sűrűbben esik szó Illésről, mint bármely más prófétáról.

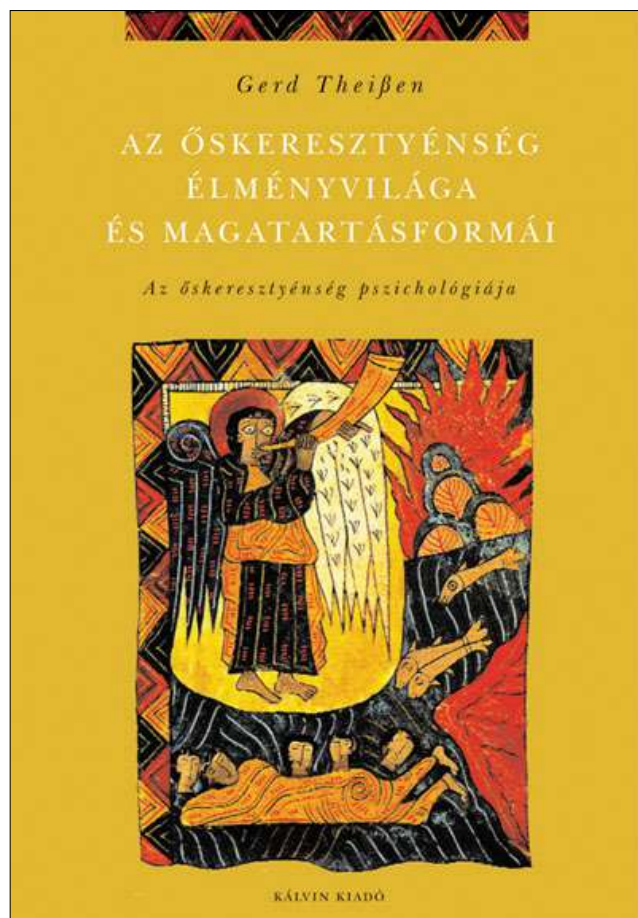

Kustár György

Bevezetés az Újszövetségbe

Hernád, 2024, 252 oldal

„A lelkipásztortól elvárható, hogy teológiai látással rendelkezzen, annak kimunkálásán aktívan dolgozzon. Meggyőződésem, hogy ehhez az akadályok leküzdésén, a nehéz kérdésekkel való birkózás révén juthatnak közelebb. Mit jelen, hogy egy irat pseudepigráf? (...) Mitől ihletett a Szentírás, ha nem »tökéletes«? Hogyan befolyásolja megértésünket, ha ismerjük a Jézus-korabeli történelmet, vallásokat, zsidóságot, vagy olyan műfajokat, mint a példázatok, vitaelbeszélések, gyógyítási történetek? Miért fontos a célközönség? Fontos-e a szerző személye? Megannyi kérdés, mely a kutatókat is megosztja. Ezekkel szembesülni bátorság, a hitet »megkérdőjelező« elméletek mérlegre rakása, de akár egy konzervatív megoldás átgondolása is hatalmas nyereség lehet egy olyan időszakban, mely a leegyszerűsítő és készre gyártott elméleteket, megoldásokat preferálja.” (Részlet a Bevezetésből)

Gerd Theissen

Az őskeresztyénség élményvilága és magatartásformái

Az őskeresztyénség pszichológiája

Kálvin, 2008, 576 oldal

„Az őskeresztyénség pszichológiájának feladata, hogy az első keresztyének vallásos magatartását és élményvilágát leírja, rendszerezze és magyarázza. Csak második ránézésre vesszük észre a sokféle nehézséget, amellyel e vállalkozás együtt jár. Amellett, hogy csak kevés információnk van az első keresztyének életéről, egyéb alapvető gondok is léteznek: még mindig nem egyértelmű, hogy milyen lehetőségei vannak a pszichológia alkalmazásának a történelmi múlt feltárásában, és még mindig szokatlan a vallást a pszichológia eszközeivel kutatni. A történelmi pszichológia mindmáig inkább elragadó látomás, mint valóban művelt tudomány, a valláspszichológia inkább ígéretes kezdet, mint kiforrott program. Az őskeresztyénség történelmi valláspszichológiája esetében összegeződnek a történelmi pszichológia és a valláspszichológia problémái, de ígéretes lehetőségeik és a velük szemben támasztott, gyakran be nem teljesült váradalmak is.” (Részlet a műből)

Fabian Vogt, Klaus Douglass

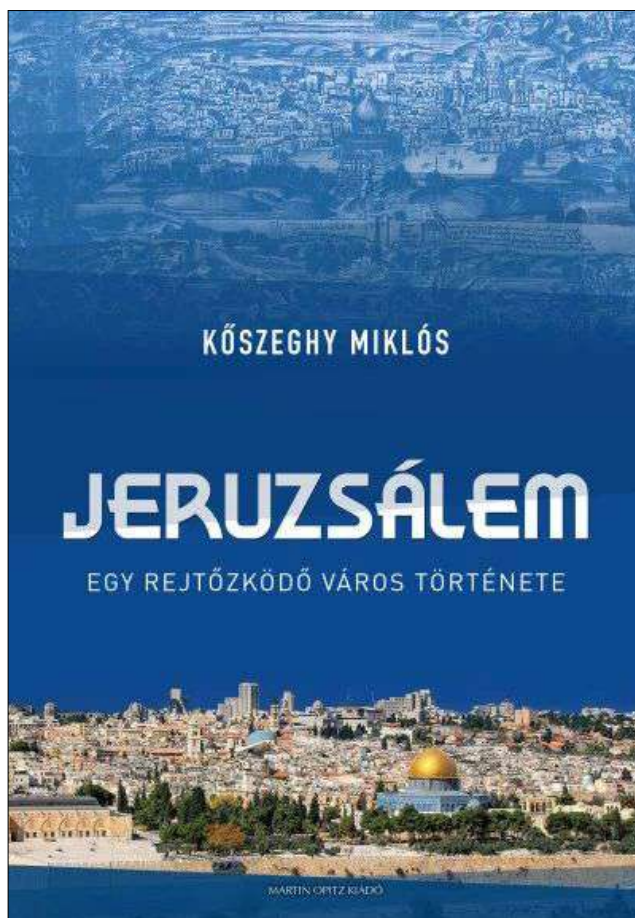
40 nap az én körül Felfedezőút a Bibliával

Luther, 2026, 398 oldal

Ki is vagyok én tulajdonképp? – ez talán az élet legizgalmasabb kérdése. Mi rejtőzik bennem, abban az emberben, akinek létezését megannyi társadalmi minta és személyes döntés befolyásolja? Milyen vágyaim és lehetőségeim vannak, melyeket még soha nem kutattam ki magamban?

E könyv pimaszul azt állítja, hogy a Biblia elvezeti az embert önmagához azáltal, hogy megismerteti Isten látásmódjával. Legyen ez tehát egy meghívás és kihívás egy merész expedícióra saját magunk felé – egyben egy negyvennapos felfedezőút Isten csodálatos története mélyére az emberrel, aki nélkül ma nem volna modern Európa.

A lét legmélyebb kérdéseit feltárva megismerkedünk a Biblia központi gondolataival, és egy olyan átfogó tudásra teszünk szert, melynek segítségével valóban egyre mélyebb ismeretet szerzünk önmagunkról. A jóleső barangolás során sok-sok lenyűgöző kincsre fogunk lelni...

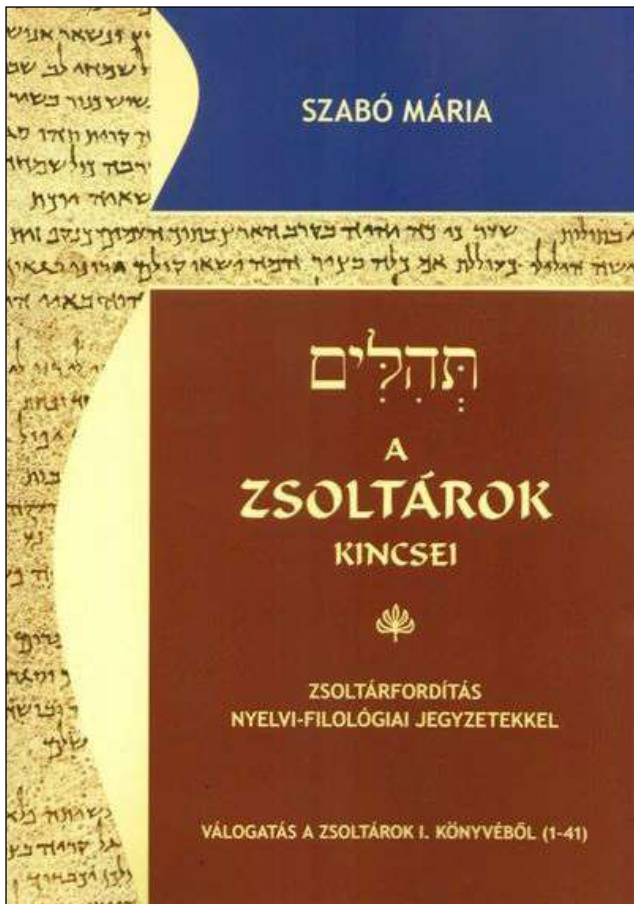

Kőszeghy Miklós

Jeruzsálem

Martin Opitz, 2024, 336 oldal

Jeruzsálem minden bizonnyal a világ egyik legrégebb óta lakott városa. Története ennek megfelelően fordulatokban gazdag, és ez távolról sem csak boldog napokat jelentett a város és lakói számára. Dicsőséges és nyomorúságos idők követték egymást a Szent Városban, s több alkalommal a végső pusztulás lehetősége sem látszott lehetetlennek. Izgalmas kirándulásra hívnak mindenkit, aki belelapoz ebbe a könyvbe, amely a világ egyik leghíresebb városának történetét vázolja fel. Mert sok olyan ókori városról lehet tudni, amelyek mindegyike méltán világhírű volt a maga korában. De Jeruzsálem azon kevesek egyike ezek közt, amelyről ma is mindenki tudja, hogy létezik, él, dicsőséges és nyomorúságos napjai egyaránt vannak. De biztosak talán csak abban lehetünk, hogy a város története talán csak a végidők utolsó napján fog befejeződni.

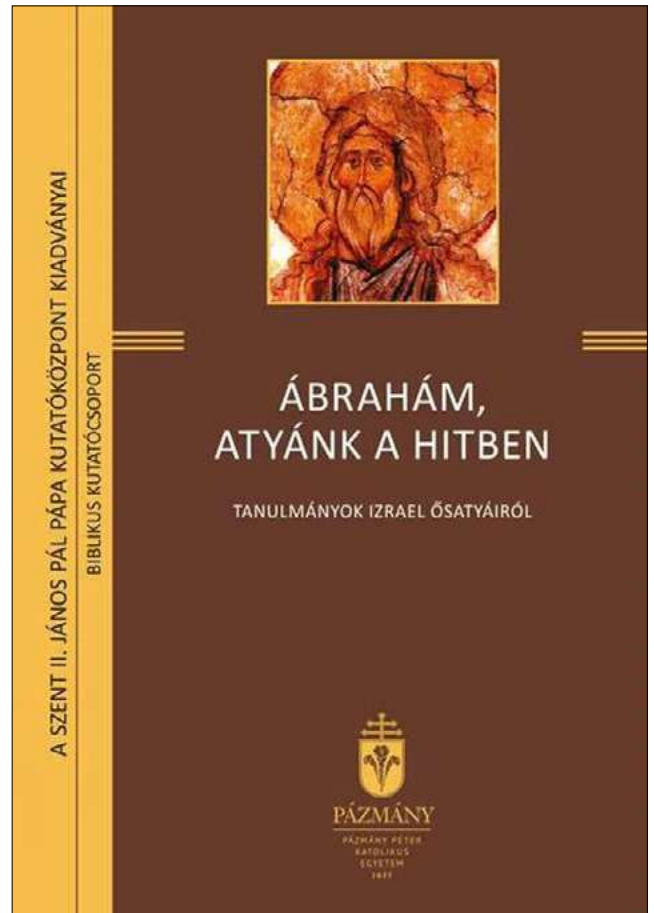
Szabó Mária

A zsoltárok kincsei

Zsoltárfordítás nyelvi-filológiai jegyzetekkel - Válogatás a Zsoltárok I. könyvéből (1-41)

Szent István Társulat, 2020, 420 oldal

A könyv a Zsoltároknak olyan fordítását nyújtja, amely lehetőség szerint pontosan, hűségesen követi az eredeti héber szöveget. Majd az egyes versekhez, szavakhoz kapcsolódó filológiai elemzés (felhasználva a régi görög, latin, arám fordításokat is) megpróbál felszínre hozni valamit a szöveg mélyén rejlő kincsekből, abból a végtelen, kimeríthetetlen gazdagságból, amelyet egyetlen fordítás sem képes tökéletesen közvetíteni. Ennek során megismerkedhetünk számos bibliai fogalom, kifejezés eredeti értelmével, sokszor nemcsak az Ószövetség, hanem az Újszövetség tágabb összefüggésébe állítva. A könyv nemcsak szakembereknek szól, hanem haszonnal forgathatják mindazok, akik a zsoltárokat imádkozva szeretnék mélyebbre hatolni azok szövegében.

Martos Levente Balázs (szerk.), Fodor György (szerk.), Kocsis Imre (szerk.)

Ábrahám, atyánk a hitben

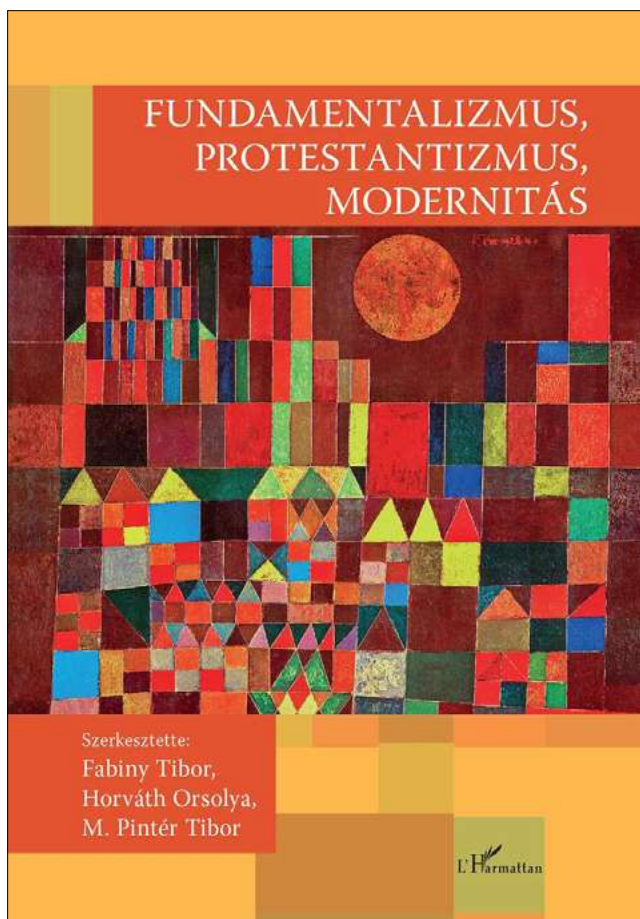
Tanulmányok Izrael ősatyáiról

Szent István Társulat, 2026, 124 oldal

Rózsa Huba, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Ószövetségi Szentírástudomány Tanszékének kiemelkedő tanára, évtizedeken át formálta a biblikus szaktudományt. Az ő szellemi öröksége áll a középpontjában ennek a kötetnek, amely a Rózsa professzor halála 1. évfordulója alkalmából rendezett tudományos konferencia előadásait gyűjti össze.

A könyv elsősorban a pátriárkák történetét és jelentőségét vizsgálja, bemutatva, hogyan hatottak az ősatyák Izrael népére és a későbbi generációkra. A tanulmányok a Teremtés könyvének kulcsfontosságú szövegeit, valamint a Pentateuchuson kívüli zsidó írásokat és az Újszövetség vonatkozó szövegeit elemzik.

Bízunk benne, hogy Izrael ősatyái és az őket követő nemzedékek hitbéli élményei bennünket is segítenek abban, hogy Blaise Pascal gyakran idézett szavait meg tapasztaljuk: „Ábrahám Istene, Izsák Istene, Jákob Istene. Nem a filozófusok és tudósok Istene. Bizonyosság, bizonyosság, érzelem, öröm, béke. Jézus Krisztus Istene.

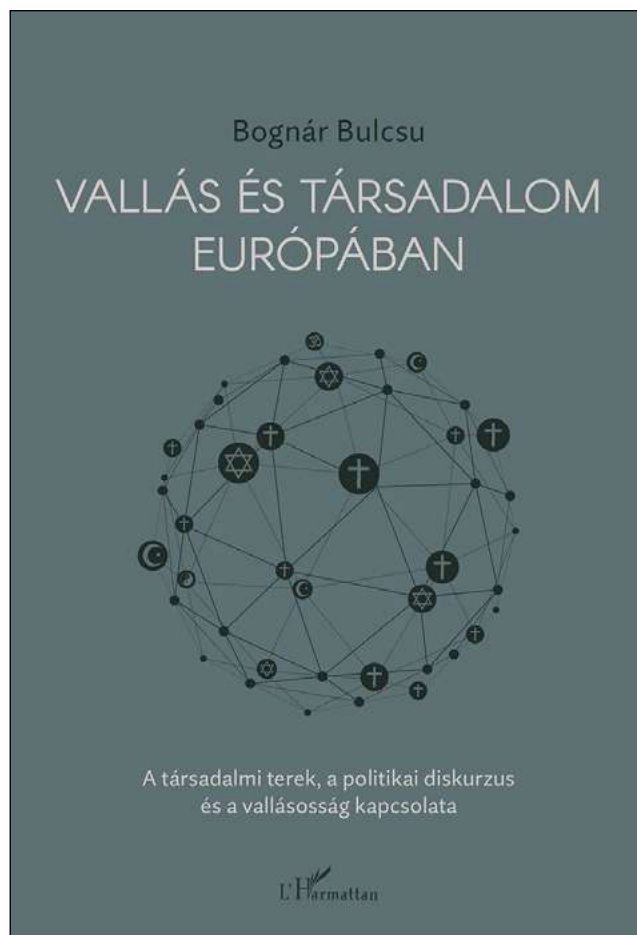
Fabiny Tibor, Horváth Orsolya,
M. Pintér Tibor

Fundamentalizmus, protestantizmus, modernitás

Harmattan, 2024, 198 oldal

A fundamentalizmus kérdésével foglalkozó néhány könyv és számos rövidebb írás után a Fabiny Tibor, Horváth Orsolya és M. Pintér Tibor szerkesztésében megjelent kötet tizenegy teológus, irodalomtudós, nyelvész és filozófus szerzőjének mindegyike a maga szemszögéből és kutatása alapján szemnyitogató és érdekes tanulmányokban közelíti meg elsősorban a protestáns fundamentalizmus eredetét, történetét, a Szentírás tévedhetetlenségét, a hatását a bibliafordításokban, jelenlétét az ábrahámfi vallásokban, Luther dinamikus hermeneutikáját, Barth sajátos viszonyulását, a fundamentalizmus lélektanát, szerepét exfundamentalista írók önéletrajzában, végül pedig a politikában. Az akadémiai igényességgel megfogalmazott tanulmányok olyan olvasók számára is követhetőek, akik nem szakmabeli érdeklődők. Hozzájárul ehhez az írások mértéktartó terjedelme. A további tájékozódást pedig az irodalmi utalások bősége segíti.

Reuss András

Bognár Bulcsu

Vallás és társadalom Európában

A társadalmi terek, a politikai
diskurzus és a vallásosság kapcsolata

Harmattan, 2026, 222 oldal

A sokszínűbbé váló Európában a vallás egyre fontosabb a társadalmi jelenségek megértésében. Ebben szerepe van a migrációnak, amely eltérő vallású és kulturális háttérű muszlim csoportokat hozott a térségbe, valamint annak is, hogy sokan továbbra is a vallásban keresnek támpontot önmaguk és a világ értelmezéséhez. Új fejlemény, hogy a hagyományos, egyházhoz kötött vallásosság visszaszorulása mellett is élénk marad a transzcendens keresése, immár a tradíciótól részben leválva. A kötet ennek az új vallásosságnak az egyéni és kollektív formáit vizsgálja.

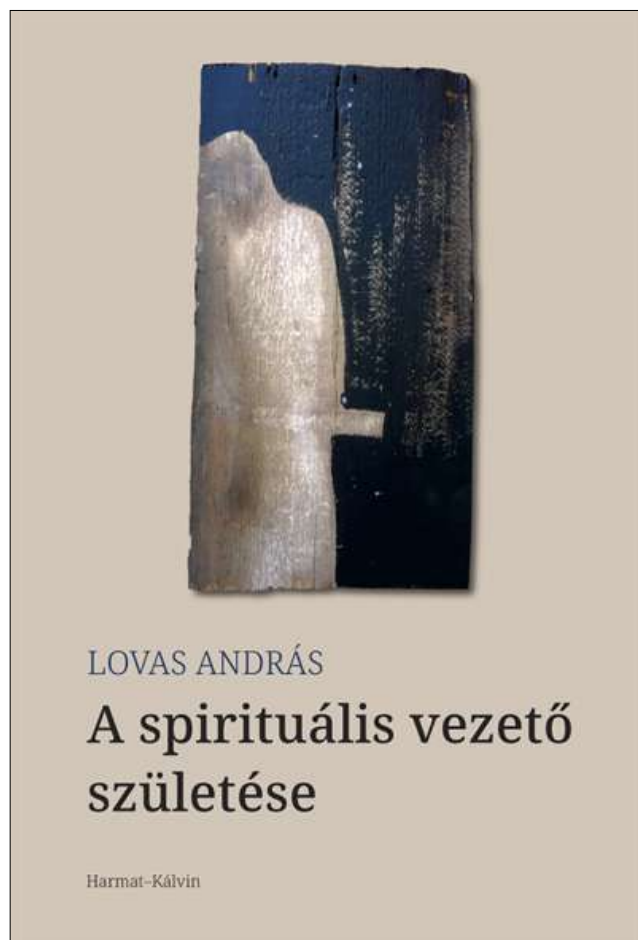

Aczél Petra, Bencze Lóránt

Hatékonyosság és meggyőzés a kommunikációban

Harmattan, 2007, 424 oldal

Ez a könyv nagy célt tűzött maga elé. Azt a célt, hogy tanítsa az életben a hatékony utánzásnak és meggyőző irányításnak sajátos, életbevágó és életet fenntartó módjait. Azt, hogy mindeközben szórakoztasson, tájékoztasson, az ön- és világismeretre segítsen. Hogy elvezessen a beszédben rejlő utánzás (mimészis) és befolyásolás technéjére, mesterségére és művészetére. Hogy megtanuljunk hatékonyan és meggyőzően beszélni és írni. Megragadjuk és mesterei legyünk a hatékony és hajlékony beszéd és írás stratégiájának, a másik ember befolyásolásának és rajta keresztül a világ alakításának. Mesterei a nyelvnek, amely a múltat idézi, amellyel a jelent megértjük, és amely a jövőt előrevetíti. A nyelvnek, amely személyiséggé alakítja az embert, létrehozza, élteni és fenntartja a társadalmat, lehetővé teszi az egyén gondolkodását, hordozza gondolatait, árnyaltan kifejezi és rendezzi érzelmeit.

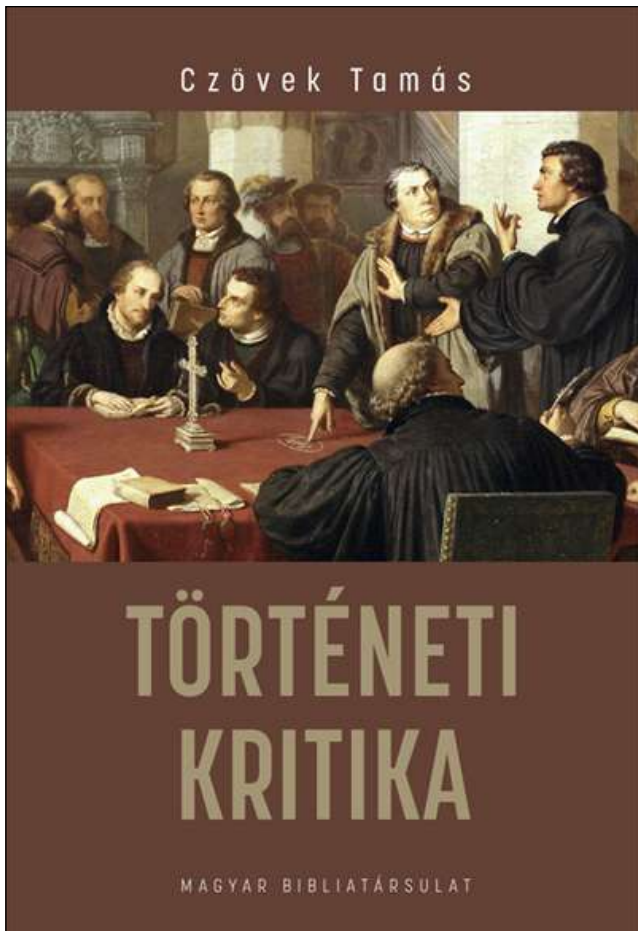
Lovas András

A spirituális vezető születése

Harmat-Kálvin, 2026, 88 oldal

„Előttünk áll egy családtörténet, amely szorosan összefonódik a megváltás történetével. Egy valóságos család, benne egy személy, Jákób minden valóságos bűne, öröme, áldása és nyomorúsága tárul fel előttünk. Mindeközben tudjuk, hogy ebben a kusza, szövevényes, sőt, mondjuk ki, botrányos történetben a teremtő és megváltó Isten egész világra, minden népre kiterjedő munkája bontakozik ki. Ebben a kettős kontextusban tehát egyetlen személy, Izrael ősatyja, Jákób jellemének alakulására szeretnék tekinteni – a spirituális vezető formálódásának, megszületésének a szempontjából. Azt követjük nyomon, hogyan választ ki, hív el és formál magának Isten egy vezetőt az ő népében.”

Lovas András református lelképásztor, jelenleg a Dunamelléki Református Egyházkerület missziói referense.

Czövek Tamás

Történeti kritika

Magyar Bibliatársulat, 2026, 172 oldal

A történeti kritika vitatott: vannak, akik esküsznek rá, és vannak, akik ellene. Ezért érdemes tisztázni, mire képes, miben tud segíteni. A könyv fő kérdése: Hogyan segíthet a történeti megközelítés vagy történeti kritika a Bibliát helyesen értelmezni? Emellett pedig: Hogyan tekintsünk a Bibliára? Mit kell tudnunk a helyes értelmezéshez?”

A kötet szerzője dr. Czövek Tamás, a Wesley János Lelkészképző Főiskola és a Pünkösdi Teológiai Főiskola oktatója.

Owe Wikström

Kápráztató sötétség

Szempontok a lelkivezetéshez

Luther, 2026, 312 oldal

Owe Wikström svéd lelkész és pszichoterapeuta, a valláspszichológia professzora. Könyvében – amely immár második kiadásban jelenik meg magyarul – a lelkivezetés évezredes hagyományából merítve abban nyújt segítséget, hogyan lehet végigjárni az egzisztenciális szorongástól a kételyen és ürességen át vezető utat egészen az Istenben megtapasztalt örömig és mélységes bizalomig – és hogyan lehet másokat is végigvezetni rajta.

Nyári Attila - Baji Péter

Istenről filter nélkül

Rázós kérdések, amiket mindig fel akartál tenni a keresztény hitről

Harmat, 2026, 128 oldal

Miért létezik szenvedés, ha Isten jó?

Hogyan lehet a Biblia Isten szava, ha emberek írták?

Létezik objektív igazság – vagy mindenkinek igaza van?

Nyári Attila és Baji Péter őszinte, közvetlen beszélgetésekben járják körül a keresztény hit legnehezebb témáit – a Biblia hitelességétől a szenvedés problémáján át egészen az evangelizáció kihívásaiig. A kötet valódi kérdésekből merít – olyanokból, amelyek a közösségi oldalakon, TikTok-kommentekben, személyes beszélgetésekben és a lelkipásztori szolgálat során újra és újra előkerülnek.

Mert a kérdések nem eltávolítanak Istentől – közelebb vihetnek hozzá.

R. Laird Harris - Gleason L. Archer, Jr. - Bruce K. Waltke

Ószövetségi teológiai fogalomtár I-II. kötet

KIA, 2026, 2×608 oldal

Majdnem ötven keresztényen tudós csaknem másfél évtizedes kutatómunkája eredményeképpen jelenített meg ez a mű annak érdekében, hogy az elfoglalt lelkipásztoroknak és a komoly keresztényen szolgálóknak legyen egy eszközük a héber Biblia jelentősebb teológiai szavainak tanulmányozására. A szerzők a bibliai használat, etimológia, a rokon nyelvekkel való összehasonlítás, az ókori fordítások, a szinonimák, antonimák és teológiai jelentőségük szempontjából rövid meghatározásokat írtak az Ószövetség fontos teológiai fogalmaihoz, melyeket az érdeklődők jól használhatnak a Szentírás értelmezésében.